Anul V. Nr. 3 Iulie—Septembrie 1933

P II
6

ARHIVELE BASARABIEI

REVISTĂ DE ISTORIE ŞI GEOGRAFIE

A

MOLDOVEI DINTRE PRUT ŞI NISTRU

Sub conducerea d-lor
T. G. BULAT şi C. N. TOMESCU

Această publicaţie apare cu sprijinul moral şi material al p. s. episcop VISARION al Hotinului.

BIBLIOTECA ORĂŞENEASCĂ
Str. Kirileanu-Piatra Neamţ
Nr. 24.694
Data 936.877

CHISINAU
TIPOGRAFIA BANCEI CENTRALE COOPERATIVE
1933

BIBLIOTECA
JUDEȚEANĂ
NEAMȚ
Fond „G.T.K."
P. II. 6

Anul V. Nr. 3 Iulie—Septembrie 1933

Arhivele Basarabiei

REVISTĂ DE ISTORIE ȘI GEOGRAFIE
A
MOLDOVEI DINTRE PRUT ȘI NISTRU

Asistența socială și pensionarii Țării Românești la începutul secolului al XIX-lea.

de T. G. BULAT.

Din știrile, cari lăsăm să urmeze, aflăm origina așezământului, ajuns astăzi o importantă parte, a unui minister pompos. Grija de aproapele, care la înaintașii noștrii, era ceva legat de simțul lor de caritate creștină, devine o instituție de stat, prin hotărîrea Domnitorului Alexandru Ipsilanti. Asistența socială, de pe acea vreme, era însă o noțiune cu un conținut mai larg, de cât cel de astăzi.

Ea cuprindea „cinci cutii" și anume: a milosteniilor, a ceșmelelor, a „orfantrofii" a podurilor și a... școalelor! Aceasta se fixase în întâia domnie a Domnitorului Alexandru Ipsilanti, adică între 1774 și 1782. In decursul timpului apoi, instituția se modifică puțin. El însă stabilise pentru fiecare cutie anumite venituri, cari nu se schimbară, până în domnia Hangerliului, dintre anii 1797—99. Acelea ale cutii milostenii se strângeau dela bresle, din haraciu, din banii tutunului, din moșii, ca acea a Drăganului din Argeș, dela ocne, dela arhierei, dela preoți, dela mănăstiri, dela epistatu cărnii, dela menziluri, adică dela poștă, dela dulgheri, zidari, cărămidari, dela oerit, dela boerii ispravnici și atâtea altele. Venitul cutii ceșmelilor avea trei izvoare și anume: din dijmărit, vinărici și oerit.

Cutia orfantrofii primea venitul mănăstirii Strehaia, dat de Domnitorul Hangerlui, apoi danii dela anumite prăvălii, iaurgii ș. a. Cutia podurilor incasa ajutoare din vânzarea slujbii podurilor, a brutăriilor și din vânzarea podului Falastoc și Călugăreni.

Mai interesant de cunoscut sunt acelea ale şcoalelor. Le las în seama cititorilor, să le cerceteze în amănunte. Ni se dau ştiri şi asupra schimbărilor produse în aceste venituri, în timpul stăpânirii lui Mihai Şutu.

Se înfăţişează şi situaţia din 1810, care este cu mult, alta.

Deosebit de interesante şi, mai ales, pline de pitoresc, se prezintă aceste instituţii, de veche gospodărie românească.

Odată cu aceasta înfăţişem aci ştiri şi despre îndepărtăţii pensionari ai naţiei noastre. Pensiea se numea pe atunci pension. Ruşii, cari în lunga lor cotropire, dela 1806—12, au răscolit toate rosturile ţării noastre, au ajuns şi la capitolul acesta. Prezidentul Divanului întreabă, de când datează aceste „pensioane". Divanul Ţării Rumâneşti, în frunte cu Mitropolitul, grecul Ignatie, răspunde, că „obiceio a fost a pururea într'această ţară", că „acest vechio şi cu iobire de oameni obiceio urmând şi toţi Domnii l-au păzit cu respect". Inscrierea pe listă a pensionarilor se făcea de către vistierul cel mare, după porunca Domnitorului. Catastifele vechi, unde erau trecuţi pensionarii, dispăruseră odată cu plecarea Domnitorului Ipsilanti, adică din Noembrie 1806, care le luase cu sine. La 2 Octombrie 1810 Divanul alcătui o listă de pensionari, pentru cari urma să se dea suma de taleri 5335. El cere întărirea acesteia. Prezidentul Divanelor, rusul Milasevici, se arată puţin generos. Banii trebueau pentru interesele stintei Rusii. „Pensioanele" s'au împuţinat din ce în ce. De unde Divanul dăduse mai înainte, din propria iniţiativă, 10855 taleri pe luna, în 1811 toate „pensioanele" ajunseseră la 28332 taleri pe întreg anul. Şi nevoile, desigur, erau multe şi grele! Se fac intervenţii. Generalul şef Bagration cere pentru d-na Sadet, soţia fostului dragoman, pe lângă Curtea imperială rusă; întreg Divanul pentru dragomăneasa Elena Ghica, iar mitropolitul Ignatie pentru doctorul Schina, de sigur grec de origină. Beizadelele Grigorie Ghica şi Constantin Caradja, deasemenea, se tânguesc

Iată aci, lume trecută, şi tot aşa de necăjită, ca şi cea de azi. Diferenţa; suntem între ai noştri şi s'ar cuveni mai multă înţelegere. Oare să înfăţişem noi trecutul mohorît al acestui neam, fără folos ?!. Ar fi şi trist şi descurajant, pentru aceştia, carii ne trudim, să-l învederăm contimporanilor noştri!

I. *)

Către... Crasno Milasevici prezedentul Divanurilor Moldovei şi Valahii de la întăio Divan şi Comitet al Princip. Valahii.

Avem cinste să facem Ex.-tale arătare că Divanul după predlojenia Ex tale cu No. 3912 făcănd poruncă catre d lui vel vornic al obştirilor Manolache Lahovar, ca să trimiţă socoteala cutii obştirilor, d-lui trimise acum la Divan anafora cu arătare de veniturile acei cutii dup întocmeala şi asăzamănturile ce au făcut Domnul Alexandru Ipsilante cel întăi aşăzător al aceştii cutii, care tălmăcite să trimit Ex-tale spre vedere. Iar socoteala dă cheltuială, arată numitul vornic, că o va trimite în urmă peste puţine zile. Şi dă la Divan să va trimite Ex-tale şi aceie fără zăbavă.

1811 Ghen.

Al Ungro Vlahiei Ignatie
Grigorie Ghica
Evstratie Creţulescu
Constantin Bălacean
Vel vistier Varlaam.

II.

Del epitropiea obştirilor.

Anafora cătră slăvitu comitet al Prinţipatului Valahii, pentra întocmirea a 5 cutii însă a milosteniilor, a ceşmelelor, a orfantrofii, a podurilor şi a şcoalelor, dup cum s'au aşăzat de răposatu Alexandru Vvd Ipsilant, încă din domniea dintăi, şi ce schimbări au luat dup vremi şi ce iraturi are acum, cum înăuntru arată.

1810 Dechembr. 31

Catră slăvitu Comitet al Prinţipatului Valahii del Epitropiea obştirilor Anafora.

In domniea dintăi a răposatului Alexandru Vvd Ipsilant, întocmind cu răvnă dumnezeească casa milelor, au orănduit şi 5 cutii, a milostenii, a ceşmelelor, a orfantrofii, a podurilor şi a şcolilor, aşăzănd la fieştecare cutie deosebite iraturi, dup cum

*) „*Dela*“ Nr. 1752/810. Arhiv. Senat. Chişinău.

mai jos să arată anume, care s'au urmat păn în zilele Domnului Hangerliu.

1. *Iraturile cutii milostenii, pe un an.*

Tl [1] 3066 răsura breslelor del 3 dajdii, pervii vt şi haraciu cătă să strângea în vist. 1000 din bani tabacului. 20 del moşiea Drăgana din sud Argeş. 500 del ocne. 7000 del părinţii arhierei, sfert sfânt. Dimitrie del preoţi. 1150 ipac del părinţii arhierei bani praznicilor. 2000 del zeciuiala mililor mănăstireşti de vinerici. 200 del epistatu cărnii. 200 del gelep başa. 250 de la casa menziliror. 1500 del enaf dulgherilor, zidarilor şi cărămidarilor prin meimar başe. 300 din vămi. 1000 din oerit. 1700 del 37 boeri ispravnici du prin 17 judeţe ale ţării... 340 din dijmărit. 340 din vinărici. 5100 vorniciile de prin pasuri din 17 judeţe, a cărora sumă era pă fiestecare an dup cum să putea vinde. 6000 del vister adec po tl 500 pă lună. 9600 del casa răsurilor din toate lefile d-lor boerilor, la leu po bani 3. Total 41266.

Alte iraturi ale cutii milostenii întâmplătoare şi cu sumă nehotărâtă.

Din mezaturi la leu po bani 6 del anichiga, adecă de ale nemişcătoare ce-s vându prin mezat, del boerii del fieşcare dup cinul său, hotărîtă prin hrisov, del boerii judecători ai depertamenturilor de aici şi din Craiova şi del judecători judeţelor însă dela cei ce au lefi del tl 50 în sus po tl 20. Iar del cei ce au păn la tl 50 în jos po tl 10.

Del egumeni ce-s orănduesc, însâ del manastiri mari po tl 40, iar del cele mici po tl 20. Del toată cartea domnească ce-s da neguţătorilor pământeni ca-s strângâ egnea zaharea po tl 1 de carte. Del mitropolit nou tl 1000. Del episcop când să-v pune nou po tl 500. Del cei ce mor, cea ce vor să lase prin dieată la cutiea milostenii. Del hirotonii, însă de fieşcare diacon po tl 2:60 şi de fieşcare preot po tl 5. Del cununiile ce-s fac în Bucureşti, însă del boerii cei mari po tl 20. Del a două mănă po tl 10. Del neguţători po tl cinci. Şi del cei proşti po tl 1.

Iratul cutii ceşmelelor.

Tl 850 din dijmărit, 850 din vinărici 1700 din oerit. Total 3400.

[1]) Tl=taleri.

Iratul cutii orfantrofii.

Tl 2000 Venitul mănăstirii Strihăi închinat de răposatu Domnu Hangerliu. 600 del(a) 20 prăv(ă)lii, de toată prăv(a)lia po tl 30 100 del(a) iagurcii. 300 chiria del(a) 10 prav(a)lii ot Mihai Vod dăruită de Doamna a răposatului Domnului Hangerliu. Total 3000.

Iraturile cutii podurilor

3500 din vănzarea slujbii pod[ă]ritului, 3350 din vănzarea slujbii butărit[u]lui, 1500 din vănzarea podului Falastoc şi Călugareni. Total 8350.

Iraturile cutii şcoalelar

Tl 11750 del[a] sfănt. Mitrop. cu episcopia Argeş însă 6350 bani manăstirilor pe un an. 5400 bani preoţilor de sf. Gheorghe — 11750. 5995 del[a] episcopiea Rămnicului însă 2335 bani mănăstirilor, 3660 bani preoţi or sfert sfănt Gheorghe = 5995, 2028 del[a] episcopia Buzău, însă 585 bani mănăstirilor pă un an, 1440 bani preoţilor sfert sfănt. Gheorghe = 2025 = 19770. 130 să scad sfănt Mitrop. cu mănăstirea Cald[ă]roşani avănd hrisov domnesc de scuteală. 19640 rămăne venitu scoalelor pe un an — Şi în zilele răp[o]satului Domnului Hangerliu s-au rădicat vorniciile del[a] cutia milostenii şi s'au dăruit d-lor veliţilor vornici. Şi aşa s-au urmat iraturile acestor 5 cutii, păn în domniea a doao a răposatului Mihai Vod Suţu, cănd atunci s-au rădicat cu totu, şi cutia podurilor, del[a] vorniciea obştirilor şi s-au dat la neg[u]ţători ca-s aibă îngrijirea podurilor, rădicănd şi cătevaşi condice din iraturile cutii milostenii, şi s-au dat tot la cutiea podurilor protechi care să vor vedea mai jos la însămnarea iraturilor de acum că lipsesc, şi au rămas atăt cutia milostenii, cum şi celelalte trei cutii, adecă orfantrofia, ceşmelele şi şcoalele cu aceste iraturi numai care să vor vedea mai jos, şi carele unele să împlinesc şi altele nu. Şi într'aceşti doi ani trecuţi s-au ajutorat oaresce la lipsa ce au avut cu iraturile cutii cişmelelor, pentru ca lepădănd-s ceşmeglaşi din epistasia ceşmelelor, din porunca slăvitului Divan nu i s'au dat nici leafa sa cea orănduită. Şi aşa acele iraturi ale cutii ceşmelelor s'au adăo-

gat în iraturile şi cheltuelile cutii miloştenii, pă aceşti doi ani trecuţi. Iată să arată înainte şi iraturile acestor patru cutii dup cum au rămas acum cu arătare care să pot împlini şi care nu.

Iraturile a patru cutii însâ milosteniei, ceşmelilor, ortantrotiea şi şcoalele, dup[ă] cum au rămas acum.

Iraturile cutii milostenii pe un an.

Tl 300 din vămi, 500 din ocne, 500 din dijmărit, 500 din visterie, 1250 din oerit, 500 din vama tabacului, 7000 sfert sfântului Dimitrie del[a] preoţi, 1150 bani praznicelor del[a] părinţi arhierei, 20 del[a] moşiea Drăgana din sud Argeş, 200 del[a] eniaf măcelarilor, 250 dela epistatu menzilurilor, 6000 del[a] visterie po tl 500 pe lună = 18.170, 6500 să scad 2 condeie de sus ce nu-s implenesc însă 6000 cei del vister po tl 500 pă lună 500 del vama tabacului fiind scholile închise = 6500. 11670 rămăn bani care să implinesc.

Iraturile cutii ceşmelilor

850 din dijmărit, 850 din vinărici, 1700 din oerit = 3400.

Ipac iraturi ale cutii milostenii întâmplătoare şi cu sumă nehotărâtă

Dela cărţile ce-s dau de la vister neguţătorilor pământeni, po t 1 care acum nu să împlinesc pentru egnea, zaherea.

De la cei ce lasă prin dieţi, la moartea lor, de la cununiile din Bucureşti dup[a] stare, din po tl 20, 10, 5 şi 1. De l[a] părinţii Arhierei, când să aşază în scaun nou, însă mitropolul nou tl 1000 şi episcopi po tl 500. Dela egumen dupe la mănăstiri când să orânduesc însă de mănăstire mare po tl 40 şi de mănăstire mică po t 20. Din mezaturi adecă de la cele nemişcătoare po parale 2 la leu.

Dela boeri ispravnici ce-s orânduesc prin judeţe, po tl 50 care nu s-au împlinit în anu acesta cu tl 810. De la boerii, fiecare dup cinul său dup coprinderea hrisovului domnesc, care nici acesteia nu-o mplinesc toţi.

Del[a] boerii judecători ai departamenturilor de aici, şi din Craiova, şi dela cei duprin judeţe care nici acestea nu-s împlinesc toţi.

Iraturile cutii ortantrotii.

Tl 600 de la 20 prăvălii de bragagii po tl 30 de toată prăvăliea pe an. 100 de la iagurgii 270 de l[a] prăvăliile ot Mihai vodă = 970. Şi din toate slujbile ce-s vor vinde peste an po tl 1 la pungă cari s-au protesit la lt 809 de către slăvitu comitet în loc mănăstirii Strehăi ce s'au slobozit.

Iraturile cutii şcoalelor.

12200 de la sfănt. Mitropolie cu episcopiea Argeş însă 6800 bani mănăstirilor pe un an, 5400 bani preoţilor sfert sf. Gheorghe = 12200 . 6955 de la episcopiea Rămnic însă 3295 bani mănăstirilor, 3660 bani preoţilor = 6955 . 2025 de l[a] episcopia Buzău însă 585 bani mănăstirilor 1440 bani preoţilor sfert sf. Gheorghe = 21, 180 . 130 să scade sf Mitrop cu mănăstirea Căldăruşani având hrisov de scuteală 21050. După porunca slăvitului comitet iată făcui arătare de iraturile cutiilor ce au avut după vremi, şi ce le are acum.

Lt 1810 Dechembr 31

Manolachi Lahovari

III.

Socoteal a 4 cutii pă leat acest 1810, del Genar 1 şi păn la sfarşitu lui Dichembr în cutia mil[oste]nii ortantrotii, ceşmelilor şi şcoalelor de câţi bani s'au primit într'acest an, şi unde s'au dat, cum înăuntru arată.

1810 Dichembr 31.

Iraturile cutii mil[oste]nii ce s'a înplinit pe acest an tl. b. 263,39 ce au prisosit din socoteala de anul trecut lt 809. 500 de l(a) ocne, 500 din vami, 250 de la epestatu menziliror, 1250 din oerit ; 500 din dijmărit, 500 din vinărici. 80 de la 2 egumeni ce s'au aşăzat la mănăstiri, însă la mănăstirea Arhimandritu (sic) şi la mănastirea sfăntului Ioan, 25094,3 din mezaturi. adecă de la cele nemişcătoare ce-s vând prin mezat po par 2 la leu. 790 de la boieri ; 100 de la vel vorn Cost. Bălăcean pentru armăşie, 100 de la d-lui vel vorn Manolache pentru vornicia obştirilor; 150 de la d-lui vel aga Aleco Ghica, pentru agie ;

150 de la d lui vel vorn Costand. Creţulescu ; 120 de la d-lui vel logof Teodorache Văcărescu, 40 de la Costache proin căpit za dorobanţi ; 20 de la vatav za aprozi 50 de la vel ispravnic za curte Răducan sărdar. 60 de la 2 vt logofeţi. 790,90 de la 9 boeri judecători ot depertamenturile de aici ; 3780 de la Mitropolie din sfert sfănt Dimitrie lt 809 care s'au dat în lefi 33370,42.

Iraturile cutii orfantrotii

601 din vănzarea ocnelor din tl 300—500 la punga po t 1... 770 din vănzarea vamilor din tl 385.000 asemenea po tl 1 la pungă 296 din vinarici din tl 740000 însă numai din par 2 dup vechio obicei cum s'au luat, la pung po tl 1. 375 din oerit din tl 375000 însă din bani jumătate la punga po tl 1, 270 de la brag(a) gii sfert sfăntului Gheorghe, iar sfert sfant Dimitrie încă până acum nu s'au împlinit 100 de la iagurgii ; 265 chiriea de la pravaliile orfantrofii ot Mihai Vod, bez cei ce nu s'au împlinit păn acum ; 60 de la Ioan Chesa(?) pentru povara de bir ce cu ponunca Divanului are să dea, însă de la Oct 26 lt 809 şi păn la Oct 26 ot leat 810=2737.

Istraturile cutii ceşmelilor

Tl 1700 din oerit ; 850 din dijmărit ; 850 din vinărici=3400

Cheltuelile cutii milostenii

Taleri 300 Ingropări de oameni săraci, cu porunca slăvitu lui comitet. 2250 Maritişuri de fete sărace cu porunca slăvitului comitet. 1755 ce l-au tras din banii aceştii cutii d-lui stoln Stefan Costescu ce au fost vel vornic la leat 809, pentru leafa sa ce avea să ea de la visterie pe luna lui Oct, Noem şi Dechem. 4000 bani ce au fost datoare epitrop la d-lui vel vorn Manolache, care bani avea ca să-i ea de la epitrop încă de la lt 808 ce îi dedese la acest lt cu porunca slăvitului comitet de s'au împărţit la naşterea Domnului de la acest leat 808 mile pâ la săraci, 533.40 dobândă acestor bani pă un an şi zile patruzeci po tl 5 la pungă însă dela Dechem 23 leat 808 şi păn la Febr 3 leat 810=8838,40. 193.24 dobânda banilor ai Ilincăi Muşătoaia ce-i are la epitropie pentru (?) păstrare însă tl 1288 pă un an şi

jumătate de la Ioli 1 leat 1809 şi păn la sfarşit lui Dechembr lt 810. 5 ce s'au dat milostenie la o nevolnică bolnavă, ce s'au trimis de la poliţăie într'o căruţă, 221,93 cheltueli la îmbrăcămintea i alte trebuincioase a le botezului, pentru doi ce s'au luminat cu sfănt botez, adeca unul din Armeni ce s'au numit Iacob, şi altul din Turci ce s'au numit Ioan: 20 pentru facerea unei peceţi a epitropii cu porunca slăvitului Divan ca-s pecetluească cărţile de joc ce s'au făcut apalto (sic). 3 la o cutie de tenechea şi burete pe cerneală tot pentru pecetluitul acestor cărţi. 15482 lefile ce s'au dat pe acest an de epitropie, la 107 obraze scăpătate însă de la Ghenr 1 şi păn la sfărsit lui Dechembr 810, după condica epitropii de lefi în care să arată a fiestecăreia primul prin iscălituri şi peceţi ale lor. 3780 ipac alte lefi ce s'au dat pă acest an del sfăntă Mitropolie tot din bani cutii milostenii la cinsprezece obraze scăpătate după foaia ce au dat sfănt Mitropolie. 2400 lefile epitropilor, şi logofeţilor ce slujăsc epitropii pă un an, în cheltuiala sărafii, condice, hărtie cerneală , ceară tare şi altele, după condica epitropii. 1100 leafa d-lui vel vornic al obştiilor Manolache Lahovari pă unsprezece luni de când cu porunca slăvitutui comitet i s'au orănduit. Insă de la Febr şi păn la sfărşitu lui Dechem 810. Total 32043,37.

Cheltuiala cutii orfantrofii

1916 plata doicelor orfantrofii, şi a epestatului, cheltuelile ce s'au făcut la botezuri şi îngropări pă anul acesta însă 161 pă luna lui Ghenar, 160 pă Febr, 165 pă Mart, 172 pă Apr, 170 pă Mai, 197 pă Ioni, 202 pă Ioli, 222 pă Avg, 180 pă Septb, 108 pe Oct, 91 pă Noembr, 88 pă Dechem. Total 1916.

Cheltuiala ceşmelelor

Tl 300 leafa igumen la ceşmeaua lui Mavrogheni pă un an întreg ce-i ia cu poruncă de multă vreme, fiind de la Ioni ot lt 810 şi păn la sfărşitu lui Ioni ot 811 după cum să vede în condica epitropii. Total 300.

Adunarea sumelor, de toată primirea şi iraturile, şi cheltuelile, acestor trei cutii, ce s'au arătat mai sus. Tl, bani i primirea 33370,42 toată primirea cutii milostenii. 2737 toată prim rea

cutii orfantrofii. 3400 toata priimirea cutii ceşmelelor. Total 39507,42,

Se scade cheltueala acestor cutii. Tl, bani : 32043,37 cheltuiala milostenii, 1916 cheltuiala orfantrofii, 300 cheltuiala cesmelelor. Total : 34259. 5248,5. Acestea prisosesc şi sănt la cutiea obştii, în (?) acum la Ghenar 5.811.

Iratul cutii şcoalelor, care să strânge la sfănta Mitropolie,de pe la mănăstiri şi preoţi, şi să dau în lefi dascălilor a şcoalei cei mare, şi dohtorilor politii, cum în jos arată.

Insă dup foaea sfintei Mitropolii. Tl 93 prisos din anu trecut ot lt 809. 12200 de la sf. Mitropol cu episcop. Argeş, însă 6800 bani mănăstirilor, pe un an cu tl 450 ce s'au adăogat est timp de la mănăstirea Câmpulung ce au fost închinată la spital ot Dudeşti 5400 bani preoţilor cesfert sfănt Gheorghe. Total 12.200. 69 55 de la episcopiea Râmnic însă 3295 bani mănăstirilor pă un an cu tl 960 prostiki ce s'au luat estimp la spital însă tl 560 de la Tismana, şi tl 400 de la Cozia, 3660 bani preoţilor sfert sf. Gheorghe. Total 6955. 2025 de la Episcopia Buzău însă 585 bani mănăstirilor pe un an. 1.440 bani preoţilor sfert sf. Gheorghe Total 2025. Total 21273. 130 să scad sfănt Mitrop cu mănăstirea Căldăruşani, având hrisov domnesc de scuteală. 21143 rămăn irat bun al şcoalelor.

Cheltueala aceştii cutii a şcoalelor pe un an, care s'au dat de sf. Mitropolie

Tl 10485 în lefi dascălilor însă 2000 dascalui Vardalah, 1500 dascalului al doilea, 500 dascalui al treilea, 2400 ghemeclichilor pe un an, 1800 dascalui franţez Lorenson pă 6 luni del Ioli 1 po tl 300, 525 dascalui al doilea franţez Piculo pă 7 luni del Ioni 1 po tl 75 400 dascalui Cochinis pă 4 luni del Septb 1 po tl 100.400 dascal rus asemenea. 400 dascal neamţ asemenea. 480 patru ipodidascali del Septb po tl 30 80 ipac alt ipodidascal po tl 20 del Septb 1 Total 10485. 440 în lefi ucenicilor însă 360 lui Petrache ucen.c pe un an ce s află învăţând la Viena [1]. 80 leaf lui Gheorghe ucenic del Mai 1 po tl 10 Total 440. 480 leaf dascalului slovan cu ipodidascal lui pe un an. 360 leaf dascalui protopsalt

[1]) Nu este Poenaru ?

Panait sin? Gheorlis pe un an. 660 acestea dup orândueală îi opreşte sf. Mitropol, şi i dă în lefi la 11 dascali duprin judeţe po tl 60.3080 aceştiea asemenea îi opreşte episcopiea Râmnic de-i dă în lefi la eparhie însă: 1200 leaf dascalui elin dintăi din oraş Craiovii, pe un an, 500 dascal al doilea idem. 120 dascal român idem. 300 la 5 dascali du prin judeţe; 240 la un dascal grecesc. 600 leaf doftorului [ot Rămnic.

670 acestiea asemenea îi opreşte episcop Buzău însă 250 leafa dascal elin ot Buzău; 180 leafa la 3 dascali du prin judeţe. 240 leafă dohtorului ot spităl Gărlaşi ot sud Buzău. Total 670. 1800 în lefi dohtorilor. 600 dohtorului Silivestru pă 6 luni del Ghenar păn la sfarsit lui Ioli. 600 dohtorului Kosdi asemenea. 600 dohtorului Costancache asemenea. 60 dohtoru Mihali Hristari pă Ghenar, apoi s'au dus.

Total 1860. 720 în lefi doftorilor de afară însă 180 dohtorului Dumitru ot Ploeşti 360 dohtor Ioanis ot spital ot Slatina. 180 dohtoriţa Vinfana (?) otam pe un an.

Tot cheltueala şcoalelor.

1632 cheltueala ce s'au făcut la meremet şcoalelor. 720 leaf med. Costandin Caclica vt. epitrop pă doi ani lt 808 si 809 cari s'au uitat să-o treac la închiierea socotelelor sfintii Mitropolii—480 leaf logof del aceasta cutie pe un an 120. Cheltueala acestii cutii condici, hărtie asemenea pă un an. 255 pentru cumpărătoarea a unui istrument ce s numeşte pnevmatichi antliea (?) 30 lui Gavril ucenic pe luna lui Ghenar. Total 21992

Adunarea sumelor acestei cutii

21143 toată priimirea acestii cutii. 21992 toată cheltueala acestii cutii de mai sus ce s scade. 849 acestiea trec cheltuiţi mai mult peste iratu, care nu se ajunge.

Manolache Labovari vorn.

I.

Către Ex-sa... Crasno Milasevici... del iotăio Divan şi Comitet al Prinţipat Ţării Rumăneşti.

Cu cinste au primit Divanul predlojeniea Ex-sale domnului viţ-prezedent supt No. 2527 coprinzătoare, că Ex-ta poruncesti a trimite Divanul căt mai în grab înştiinţări pentru lefile dă mi-

lă. Această cerere însă următoare fiind la doăo predlojenii ale Exţelenţii tale, supt No. 290 coprinzătoare amăndoăo acestea ca să-s facă cunoscut Ex-tale fieştecare din pensioane la ver ce obraz s'au dat, după acui orănduială s'au urmat. din ce vreme şi cu ale căruiea din Domni hotarăre, sau pentru care slujbă. Divanul cu mare cinste face arătare Ex-tale, că catastişăle dă pensioane ce l-au trimis mai denainte, l-au scos după catasti dă mili ce au găsit în visterie, întocmit după chibzuirea şi alegerea comitetului trecut, priveghind asupra stării festecărue din obrazele ce să cuprind în numitele catastişe, de au fost dar pensioanele ce să dă la aceşte obraze întărite şi de Domni de mainainte Divanul aceasta nu poate să o ştie fiindcă întocmirile dă pensioane când să fac, să urmează numai dup alegerea stăpânirii, iar nu să arată întracele catastişă şi slujba, sau pricina pentru care să orăndueşte feştecăruea obraz pensioane, fiind cunoscut cilenilor acelora carii întocmesc aceste dări. Obiceio al pământului însă să urmează din vechime şi de ani nepomeniţi a să da pensioane atăt la boeri bătrăni ce au slujit ţării dupa vremi, ori ei sau parinţii lor, căt şi la jupănese văduve, i obraze scapătate carii năzuesc cu toţi la mila stăpănirii. Aceasta ştiinţă avănd Divanul, nu lipseşte a da plirofosie Ex-tale întocmai dupa poruncă. 810.

Al Ungro Vlahiei Ignatie
Ban Manolache Creţulescu
Grigorie Ghica
Const. Bălăceanu
Vel vistier Varlaam
Ioan Comănean.

II.

Catre Ex-sa Domnul stetnicul de tainä senatorul i cavaler Crasno Milasevici, prezidentul Divanului Moldovei şi Valahii Dela întăiol Divan şi comitet al Prinţipatului Valahiei.

Raspunde Divanul cu cinste la predlojenia Ex-tale dă la Septbr 25 cu No. 2564 cuprinzătoare, ca să trimiţă Ex-tale pentru acei tl 5335 ce s'au arătat Ex-tale a să da pensăoane la familii dă boeri scăpătate ce au arătat slujbă, şi la jupănese vă-

duve ale cărora bărbaţi sau părinţi au slujit ţării, înştinţările cele trebuincioase adică de au fost acest fel dă pensioane, întărite de Domni, cu ce documenturi, pentru care slujbe, şi celelalte Arătam Ex-tale, cu cinste, că obiceio au fost apururea într'aceasta ţară din vremi foarte vechi, dă să răsplătea casele boereşti cele scăpătate, şi jupânesele cele văduve cu pensăoane, după starea, după haractirul, şi după slujbele ce după vremi au fost arătat ţării la feluri de întâmplare. Acest vechio şi cu iobire de oameni obiceio urmând şi toţi Domnii l-au păzit cu respect, şi au urmat dând pensioane la acest fel dă obraze, şi case boereşti, la care s'au cuvenit însă fără alte documenturi în scris, dă cât numai, însărcina pă visterul cel mare ce să afla după vremi, dă trecea la catrastihul lefilor cu suma dă pension pă lună care să găsea la cale după a ipochimenului stare, care acele catastişă unile au fost în pază la visterie, până în cele după urmă vremi dă răzvrătire. Iar dă la depărtarea Domnului Ipsilant au lipsit, pentrucă acest Domn au luat cu sine toate catastişele, i socotelile, şi documenturile visterii. Şi aşa acum nu avem să arătăm Ex-tale dă acele catastişă. Ci arătăm numai cu adevăr cea ce s'au urmat şi cea ce esti obiceio al ţării. Iar feluri dă slujbe ale acelor boeri sânt slujbe în trebi de ale ţării, care după vremi unii au arătat cu folos, ori al visterii, sau a norodului, sau al vreunui judeţu. Şi şi pensioanile acestea dă tl 5335 le-au întocmit Divanul cu bună chibzuire să fie Ex-ta încredinţat şi pă la obraze carora li să cuvine. Pentru care şi avem cinste să rugăm pă Ex ta, ca să binevoeşti şi Ex-ta cele ce din bună norocire eşti acum oblăduitorul cel dintâio al trebilor ţării, ca să binevoeşti cu milostivire şi cu iobire de oameni să respectăriseşti şi Ex-ta acest bun şi plăcut lui Dumnezeu obiceio şi să întăreşti, aceste pensioane, care Divanul precum am zis le-au făcut cu bună chibzuire, şi la obraze carora li se cuvine.

1810 Oct 2

Al Ungro Vlahiei Ignatie
Ban Manolache Creţulescu
Grigore Ghica
Evstratie Creţulescu
Const. Balacean
Vel vistier Varlaam.

III.

Către Ex-sa... Crasno Milasevici de la întâio Divan şi Comitet al Prinţepatului Ţării Rumăneşti

Cu multă cinste facem arătare Ex-tale că la 20 ale trecutului Iolie Divanul cu notă supt N 798 trimiţând Ex-tale domnului viţeprezedent înştiinţare cu deslușire prin doăo catastişe dă pensioanele ce s'au fost dat mai nainte din visterie, au aşternut şi un osebit catastih supt N 3 arătător de multe obraze scăpătate, cărora din partea Divanului s'au găsit cu cale a li să da oareşcare leafă spre mângăierea ticăloşilor. Şi acest catastih ne-am rugat Ex-sale viţ prezedent să-l trimiţă Ex-tale şi să mijlocească a să da întărire la chibzuirea ce au facut Divanul şi să sloboază darea acestor pensioane del visterie, care să adună în sumă dă tl cinci miie treisute treizeci şi cinci. Asemenea şi acum întru adevăr încredinţăm pă Exţelenţiea ta că toate aceste persoane aflându-se foarte scăpătate după multele rogăciuni ce au făcut prin jalbile ce primeşte Divanul pă toată zioa urmează a li să face această mângaiere fiindcă cei mai mulţi dintr'aceştia ce să coprind în numitul catastih fiind lipsiţi şi dă chear hrana vieţii lor năzuesc numai la mila stăpânirii nemai avand nici un fel de nedejde.

Drept acea ne rugăm milostivindu-te şi Ex-ta asupra acestora, să binevoeşti a da întărire la numitul catastih supt N. 3 a căruea sumă socotim că pentru o aşa facere de bine, care şi oamenirii este priimită, nu va fi cumplită povoară pentru visterie, nici sumă destoinică, ca să pricinuească lipsa şi neajungere la alte cheltueli mai trebuincioase. Ne rugăm însă să avem şi cinstit răspuns al Ex-tale

Al Ungro Vlahiei Ignatie,
Ban Manolachi Creţulescu,
Evstratie Creţulescu, Const
Balăcian Vel vistier Varlaam

IV

Catastih de lefile ce s'au dat dela visterie, pe o lună, în otcârmuirea Divanului de mai nainte pentru milă adică, la cei ce au slujăt ţării, după cele văduve, şi alţi scăpătaţi.

T[a]l[eri] 500 Vorn. Răd. Slătineanu, 500 Vorn. Istrate Creţulescu, 250 Beizade Racoviţă, 250 Beizade Grigorie Ghica,

250 Beizade Costache Caragea, 250 Costache Manu, 200 Sărd Antonie Fotino, 250 Domniţa Ecaterina Mavrocordat, 250 Domniţa Ecaterina Caragea, 250 Dragomăneasa, 200 Băneasa Elen Brăncoveanca, 200 Vorniceasa Smaranda Filipeasca, 200 Vorni i ceasa Anica Florească, 100 Vorniceasa Marioara Iuliani, 100 Vorniceasa Catinca Fălcoianca, 200 Vorniceasa Câmpineanca, 200 Vorniceasa Catinca Slătineanca. 150 logof. Ecaterinii Bărcăneasca, 150 clucer Marioara Filepeasca, 150 Vorn. Eleni Ipsilanti, 150 clucer Catargioaica, 150 cluc Eleni Dudeasca, 100 fetele slugerului Buescu, 100 Magdalini monahi, 100 stoln. Elenco Filepeasca, 100 pahăr, paharnicu Gheorghie Argetoean, 100 sluger Meimaroglu, 100 vorn. Catinca Văcărească, 100 Smaragda Racoviţă, 150 stoln. Costand Cioran, 250 stoln. Dimitrache Stirbei, 100 Sărd Costand . . . ., 100 Elenca Greceanca, 100 ficii Damarini, 200 med Alexandru Pala, 100 cluce Roxandra Hrisoscoloaia, 100 stolnic. Paladoaia, 100 pahar. Florească, 100 pahar. răpos. paharn Mavrodogl 75 Lehloaica, 70 sluger. Topliceasca, 70 Smaranda vaduv, 60 pahar. Zamfira, 60 Chesolina, 60 sard. sărdarului Mănăilă, 50 Vita! Chetraca? 50 clucer Fărfăraea, 50 Maria fata pahar. Papazoglu, 50 Buleţoaea, 50 păh Anastasiea a paharn Fălcoian, 50 păh. Zoiţa Tufeasca, 50 Catinca Fălcoianca, 50 armaş Grigorie, 50 Copii răposat clucer Castand Brăiloio, 50 Zoiţa Cantacozini, 50 Bălaşa Hiotoaia soacra lui Minea? 50 Roxandra Bucşăneasca, 50 Smăranda pahăr Falcoianca, 50 Stanca Bălăceanca stoln. 50 med. Marioara Amiri, 50 Safta Vecereaz (?), 50 sărdăr. Zoiţa Ghenea, 50 Safta Olăneasca, 50 Marioara Merdeţoica, 50 med Sevastiean ot Craiova, 50 Catrina Portareasa, 50 Atanase dascălu, 70 Zoiţa Brezoianca, 100 hătmaneasa Kozoni, 100 Anisie Vilaraia, 100 sardăr. răpos. sard Zamfiroglu, 50 Anastase Floru, 50 Fata clucerului Zagorieano, 50 Casa răpos armaş Nichita, 50 coms Malcoci, 50 Bălaşa Lipoveanca, 50 Ananie Gheroţşe (?), 50 Fata clucer. Fărfărai Ecatrine, 40 Stoln Stanca Paladoaea, 40 Stanca Pob ?, 40 clucer. Mariea Brătăşanca, 40 Stolnic Efrosina raposat Şărban, 40 Rozcidra raposat. dohtorului Iorguli, 40 Mariea Tufeanca, 40 soţiea răposat. Hagi Gheorghie, 40 Elenco Stăneascâ, 40 Mariea armasoaia a răposatului Sefindache, 40 medeln. Elenco Creţuleasca,

40 medeln. Safta Presicenca, 40 Smaranda văduv, 40 Balaşa Schiliţicea, 40 Ioana Elianul, 40 Bălaşa Drăgăneasca, 40 Mariţa Dinului tr. logof., 30 sard. Filodor, 30 Hrisanta a lui Fotache t logof., 30 post, Anesti, 30 post. Dumitrache Stoenescu, 30 medeln Zoiţa, 30 Arghira armăsoaea Mardasoaica, 30 fiiol sluger. Comnino, 30 sluger. Zoiţa Topliceanca, 30 Catinca Portăreasa, (?) 30 Maria *Tipografoaia*, 30 sluger Ecaterina Lăcusteanca, 30 soţia răposat Ioniţă Saraf, 30 pitar Vlehan 30 Căpit Nicola, 30 Sultana Stăneasca monahie, 30 Gorneasca, 30 Dimitrie Zahariea, 30 Evtinia polcov Podeanca, 30 Radechi t. logof, 30 Ecaterini Paladi, 30 Ioana Locusteanca, 30 Elenca văduv Greacai Mihaio văduv, 20 Uţa tr logofofateasa, 20 Sora lui Caţupi, 20 Berindoaica, 10 Safta polcovnic Ştefan de Ciocli, 20 Şătr Arabolă, 20 2 fămei scăpătale, 15 Eamandi sin sătr Sendulache 15 soţia raposat Petco Bairactar, 15 Anastasiea polcov apolcov Antonie, 15 Sultana posteln., 15 Ecaterinii Greaca, 15 Antonia Botezata, 10 Maria po . . . ?

Total 10855 *Ban Manolache Creţulescu*

Gavriil M. şi Exarh *Grigorie Ghica*
Iosif Argeş *Evstratie Creţulescu*
Const. Bălăcean *Vel vist Varlaam*

V.

Letile ce se da de la visterie dă milă la ceice au siujit ţării i jupănese văduve şi alte obraze scapatate adica pe luna lui Apr.

Tl. 250 Beizada Grigore Ghica, 250 Domnita Ecaterina Mavrocordat. 250 Dragomăneasa, 200 vorn. Anica Floreasca, 200 vorn. Roxandu Câmpineanca, 100 vorn, Catinca Folcăeanca, 150 logof Ecaterina Bărcăneasa, 150 stolu. Dumitrache Stirbei, 100 sard. Cost. Parhale (?) 40 Nicola biv. căp. za lefegii 50 stoln. Cost. Cioran, 60 medeln. Pală, 30 sard. Filodor. 30 polocov Dumitrachi Stoenesc, 30 Anastase Florul, 30 portar Aneste 100 paharn. paharnicului Angintoian (sic) 100 paharn. Floreasca, 100 soţia răposat, sărdarului Zamfirogl 100 soţia răposat. dragoman Sadatogl, 70 slugereasa Topliceanca, 70 clucereasa Efrosini Prejbeanca, 70 Zoita Brănzoeanca, 60 sardar sardar. Mănoilă, 50

Buleţoaia, 50 casa răposatului Cost. Brăiloio. 50 medeln. Marioara Andrienopolitisa 50 Comis Mateio, 50 fetile sluger Buescu, 50 Smaranda Racoviţa 50 stoln. Paladoaea, 50 paharn. paharnicului Mavrodoulo, 50 Anica Vilăroaia, 50 hatmaneasa Cozoni, 40 Stoln. Stanca Paladoaea, 40 stoln. Efrosinia a lui Şărban, 40 Maria armăsoaea sin paharn. Sefendache, 40 Bălaşa Drăgăneasca, 50 pahăr Zoiţa Tufeanca 40 satr răposat Hagi Gheorghe, 30 saţia răposat. căpit. Nicola, 30 Lehloaica, 30 Zmaranda văduv, 30 Viţa Matraca, 30 clucereasa Fărfăroaea, 30 Maria sin răpos. Popazoglo, 30 Anastasie răpos. paharn. Folcăian, 30 Zoita Cantacozini, 30 Bălaşa Hietoaea soacra lui Minea, 30 Smaranda pahar. Folcoianca, 30 Safta Beceasca, 30 Sărdăreasa Zoiţa Ganea, 30 Marioara Mardageoaica, 30 Catrina portăreasa, 30 fata clucereşi Fărfăroaia, 30 clucer Maria Brătăşanca, 30 Maria Tufeanca, 30 Băla Şaschiţica, 30 şătrăreasa Zoita Topliceanca, 30 Catinca portăreasa, 30 Mariea Tipografoaea, 30 soţia raposat. Ioniţa Saraf, 30 Gorneanca, 30 Elenca văduva greaca ot Mihai Vod, 30 Hrisanti a lui Fotache tr. logof., 30 fata clucer Zogorino, 30 sotia răpos armas Nîchita 30 Balaşa lipoveanca, 30 medeln Zoiţa, 30 Arghira armăşoaea Mardageoaica, 30 stoln. Stanca Bălăceanca, 30 medeln. Bălaşa soţia răpos medeln. Ianache, 30 Catinca Condorata, 30 Manda văduva, 30 Elenco posteln. ot Lucaci, 40 medeln Elenco, 30 sluger Ecaterina Lacusteanca, 20 Mariea portăreasa, 20 Berindoaica, 20 Safta a polcovn. Ştefan dă ciocli, 20 Stanca polcovniceasa, 20 Elenca Stăneasca, 20 medeln. Safta Prisiceanca, 20 Zmaranda răposat Daniil Trieandafil, 20 Evghenia polcovniceasa Podeanca, 20 Ecaterina Palade, 20 Ioana Lacusteanca, 20 Uţa tr logof, 20 sora lui Caţuchi, 20 tret logof. Măriuţa, 15 soţia răposat Petcul Bairactaru, 15 Sultana Portăreasa, 15 Anastiea polcovn. Antenie, 15 Ecaterina Greaca, 15 Antoniea Botezata, 15 soţia răposat Răducan tr logof 10 Mariea portăreasa = 4820.

Al Ungrovlahei Ignatie

Const. Bălăcean,

Vel vist Varlaam

VI.

Se dă lista: „1811 Ghen 18. Catastih de numele tuturora lefaşilor, cari i-au leafi de la cutiea obştii pă toată luna, atât cei vechi, cât şi cei ce s'au adăogat pă lt 1810 şi pă lt acest 1811: cu porunca Divanului, cum înăuntru arată — „Lefaşii cei vechi" erau în număr de 69, cari consumau suma de taleri 1101.

„Lefaşii ce s-au adăogat pă leat trecut 1810" Ei sunt cu 32 în plus. „Cei ce s'au adaogat la leafă acum la lt 1811" sunt 23 de persoane. Totalul cheltuelilor este de 2361 taleri. Aceste sunt lefile săracilor pe toată luna, care face pă un an întreg tl 28332".

Pensionari sunt ajutaţi începând dela 5 taleri pană le maximum 50 lunar.

„Ipac lefile celor ce slujăsc epitropi pe lună: tl 100 d-lui vel vornic al obştirilor; 30 Gheorghe armas vt epitrop; 30 Gheorghe polcovn vt epitrop; 60 Şameşi epitropii; 40 cheltuiala sărafii dup vechio obicei pentru cele ce trebuesc, condici, hărtie, cerneală, ceară tare şi altele. Total 260. 25 leafa igumenului ot Ceşmeaua lui Mavrogheni, care îi ea din venitu ceşmelilor. 88 leafa doicelor ce hrănesc pă copii sărmani, i botezuri şi îngropări, tot ale copiilor. Dar aceste nu stau la un ci când să urcă mai mult, când mai puţin. 40 leafa logof ce este asupra şcoalelor. 10 cheltuiala canţilerii acestui logof al şcoalelor, condici, hărtie cerneală şi altele 423 pă o lună care face pe un an tl 5076.

Adunarea sumelor a tuturor lefilor ce cuprind înapoi.

Tl 2631 lefile săracilor, 423 ipac al lefilor ce văd înăpoi. 2784 aceşti trebuesc a-i da pe toată luna, care fac pe un an întreg tl 33408 afară din dascali, şi din dohtori, pentru care s'au dat deosebit catastih anume".

Manole Lahovari, vorn

VII

Boukarest le 30 Mai
V. S.
1810.

Monsieur le Senateur,

Je prends la liberté de soumetre aux hautes Lumieres de votre Excellence la Copie ci jointe de l'adresse que S. l. Monsieur le General en Chef Prince Bagration avoit envoyé au Divan de Valachie en date du 12 Mars 1810, relativment a la pension de 100 Piastres par mois accordeé à la veuve Madame Sadet, epouse de feû le Dragoman de ce Consulat Imperial de Russie. M-r Sadet qui est mort aprés 48 années de bons et fideles services á la Haute Cour Imperiale de Russie, ayant laissé sa femme et ses enfans sans autres fortune que la seulle pen sion que sa famille reclame et attende de la Bienfaisance de sa Majésté l'Empereur, pour sa subsistance.

M-e Sadet avoit touchée en vertû de la prescription susdite, du Divan de Valachie. la somme de 600 Piastres, à compter depuis le 1 d'octobre 1809. jusqu'au 1 avril de l'année courante. et ayant réclamé depuis lors les 200 Piastres, qui lui en revienent pour le mois d'avril et de mai ;

Mr le vestiary Varlam lui a repondû que comme par ordre de votre Excellence tout payement des pensions vient d'étre suspendû, elle devoit s'adresser à la bonté de votre Excellence pour en obtenir l'ordre de payement; c'ect pour cet éffet Monsieur le President que j 'ose interesser la justice et l'humanite qui vous caracterisent en faveur de la supliante, à qui son Excellence le general en Chef Comte de Kamenzkoy a bien voulû confirmer cette pension legalement assigneé aux longs services de feû son epoux, et pour la conservation de la quelle j'ai eû l'honneur de soliciter auprès de votre Excellence pendant son sejour a Boukarest. Cest en recomendant à la haute Protection de votre Excellence les instances pressantes de la supliante qui confie pleinement à sa Bienfaisance connû, que jai l'honneur d'étre avec le plus profond respect et la plus grande éstime.

Monsieur le Senateur,

De votre Excellence son tres humble
et tres obeissant serviteur.
Luc de Kincor

VIII

Către Ex-sa... Crasno Milasevici de la întăiol Divan şi Comitet al Printip Valahii.

Cu cinste s'au priimit piedlojema Ex.-tale de la 9 ale următoarei supt No 113 şi s'au văzut cele cuprinzătoare a să arata Ex.-tale pentru pensionul ce l-au avut mai nainte d ei dragomăneasa cocoana Elenii Ghica născută Moruzi. Arătăm cu cinste Ex-tale, că numitei i s'au dat. pension. căte tl 250 pă lună, pănă la sfărşătul lui Martie lt 1810, după cum s'au dat şi la alte obraze. Iar de la Apriļie întăi din porunca Ex-tale s'au tăeat toate acele pensioane, cu cuvănt pentru proastă starea visterii întru care să află. In urmă după rugăcionea ce a facut Divanul Ex-tale, ca să binevoeşti a slobozi să să dea pension încai numai la unele dintr'acele obraze care întru adevăr vor fi de tot în lipsă şi în proastă stare şi al cărora neam au arătat slujbă aceştii ţări, au priimit răspuns dă la Ex-ta, ca să arate cine sănt acele obraze. După care făcându să dă la Divan chipzuire, s'au trimis Ex-tăle catastih anume încă de la (lipsa). Iar d-ei coconii Elenii, macar că este una din acele obraze, pentru că neamul d-sale au făcut slujbe ţării, şi nu are d-ei acareturi, nici vii nici moşie, nici prăvălii, dar într'acel catastih au rămas netrecută. Iar vre un deosebit sinet pentru pension nu ştie Divanul ca să fi avănd numita. Atăta numai ştie, că au avut pension totdeauna şi în vremea Domnilor. Iar acum pentru că neamul d-sale au slujit ţării aceştiea, rămăne la buna socotinţa Ex-tale.

1811 Ghen.

Al. Ungrovlahiei Ignatie,
Ban Manolache Creţulescu, Grigorie
Ghica, Evstratie Creţulescu.
Constantin Bălăcean, Vel vistier Varlaam.

IX.

Excellence.

Nous avons, l'honneur de rapporter à votre Excellence, que depuis que nous avons quitté notre patrie, et que nous sommes venus demeurer dans ce pays — ci, un appointement par

mois nous a été accordé par le guvernement suivant les enciens jus et privileges, dont jouissent les fils des Hospodars qui se fixoient ici au momentannelement ou pour toujours. Cet appointement qui leur est accordé pour leurs frais, nous a été aussi-allegue dans toutes les epoques, et dans tout tems avant de nous domicilier et après, autarisé par les Hospodars mêmes, qui se sont succedés dans ce guvernement. Mais depuis quelque tems, il nous a été diminué, et nous n'en recevions que la moitié et de cette moitié nous avons été arrierés d'une partie par le changement du Divan de 1809, et par celui qui l'a succedè il nous a été totalement refusé, sous pretexte que c'est par'ordre de votre Excellence. L'entretien de notre menage, et le poid de notre famille ne pouvants pas etre soutenus ni par des chages du pays, dont nous sommes privés, ni par'rien autre, comme il est notoire à votre Excellence, il ne nous reste de ressource que dans le modique revenu de notre terre et d'autres petits droits comme il en est un celui de notre appointement, nous supplions votre Excellence, de daigner bien consentir á nous accorder cette grace, en donnant ordre de nous faire restituer, ce dont nous avons restés arrierés des deux dits Divans jusqu'à l'epoque de son ordre, suposont le cas qu'il auroit existé. Mais si au contraire nous nous privons de nos privileges sans la permission de votre Excellence, nous nous en remettons à la justice et à la bonté qui la caracterisent, et nous nous soumettons avec la plus grande reconoissance á tout qui elle daignera en decider, ayants l'honneur d'étre, avec le plus grand respect

de votre Excellence

lés tres humbles, et les trés obeissans

Serviteurs Gregoire Ghica

Contstantin Caradja

10 mars 1811.

X

Monsieur le Senateur !

Proposer à Votre Excellense une oevre d'humanité, c'est sans doute lui offrir la plus agréable de deployer ses sentimens generaux. C'est au nom famille desolée que je viens aujourd'

hui implorer les bontés de votre Excellence. Le Docteur Skinas qui, par ses talens a rendu tant de services à la Valachie pendant le long séjour de trente années qu'il y a fait, vient de déceder, laissant après lui une veuve et six filles en bas age, sans ressoures et sans moyens. Son travail seul faissait subsister sa nombreuse et infortunée famille. Je dois prévenir Votre Excellence que le Docteur Skinas a toujours prodigué ses soins desintéressés aux officiers et aux soldats Russes. C'est même dans l'hôpital de Brankovan, dont il avaît pris la direction avec toute la satisfaction d'une ame sensible et aimant á secouris l'humanité, qu 'il a éte atteint de la dangereuse maladie qui l'a emporté en huit jours Je prierais donc votre Excellence de prendre en considération la demande que je lui fais — d'ordonner au Divan de continuer à sa veuve le traitement de cent cinquante piastres par mois, qui était alloué au défunt.

J'attends avec la plus vive impatience la décision de Votre Excellence et la prie de croire aux sentimens de la haute consideration avec laquelte j'ai l'honneur d'être.

le 22 Decembre 1811.
Bukarest

Monsieur le Senateur De votre Excellence
le très humble et très obeissant serviteur
Ignace Mitropolitain de Valachie

A Son Excellence Monsieur le Senateur de Milachevitz,
President á Iassi.

XI.

Monsieur le Comte,

En ma qualité de Beyzadé, je retirais de la vestiarie une pension de deux cents cinquante piastres par mois, ce qui faisait tout mon revenu pour mon esistence. Cette pension a été supprimée, en consequence de la reforme proposée par le Vestiari Varlam, et accepté par son Excellence le Senateur Prisident de la Moldo-Valachie. Mes réclamations à cet égard sont restées jusqú ici sans réponse. Je suis cependant d'une famille, dont les sacrifices, le zèle et le dévoûment pour la Russie conservent aux

yeus de Sa Majesté des titres à ses bienfaits. Mes tantes et mon oncle Griégoire à Peterzbourg n'existent que des effets de la générosité Impériale, et derniérement encore Sa Majesté a daigné accorder une pension de cinq cents roubles par mois a mon corsin Scâlato Ghica, hatman de la Moldavie.

Tant de graces me donnent lieu, d'espérer que l'Empereur de toutes le Russies ne vourda pas priver un individu de la famille Ghica de la legére pension de deux cent cinquante piastres par mois affectée par les cy-devant Primes sur la fond de la Vestiarie de la Valachie.

Convaincu, Monsieur le Compte, de votre justice, et de votre humanité je me recommande a votre protection, en supliant Votre Exellence de me reâbiliter dans la jouissance de ma pension avec les mois arrierés. Je prierai Dieu pour votre conservation et pour vos succés

Je suis avec un profond respect
Monsieur la Comte,
de votre Excellence
Le trés humbles et trés obeissantz serviteur
Le Prince *Grigoire Ghica*

Bucarest
le 11 Fevrier 1812.

A son Excellence Monsieur la Comte de Coutousow commandant en Chef de l ármée du Danube.

XII.

Excellence!

Si votre Excellence daigne s'informer de services qu 'a rendu feu mon epoux á sa patrie, Elle trouvera que chaqu'un de ses concytoyens en ferat un eloge favorable. Il a servit sa patrie avec zéle et probité, c'est ce qui l'a empechê de faire fortune à ses dépens. Et en mourant il me laissa entourée d'enfans, sans me laisser de moyens suffisans pour les entretenir. Tant que ces enfans etaient petits, par consequament leurs bésoins moins signifians, et que je jouissais comme d'autres veuves,

d'une pension accordée par les hospodars, mon état était moins a plaindre.

Mais dépuis que je suis privée de ce secours, tandis que mes fils n'occupant aucun emploie dans leur patrie, attendent leurs ressources de mois, je me vois reduite á l'extrémité.

Connaissant cependant la Clémence et l'humanité de Votre Excellence, je prend la réspectueuse liberté d'accourir à Elles pour Vous supplier de vouloir bien prendre en consideration mon état ci — dessus alegué, et de m'admettre au nombre des veuves pensionnaires.

En quel éspoir j'ai l'honneur d'être.

de Votre Excellence

la très humble
et tres obeissante

servente
Anika Floresco

Bukarest
le 18 Fevrier
1812

DIFERITE ŞTIRI DIN ARHIVA CONSILIULUI EPARHIAL-CHIŞINĂU.

de CONST. N. TOMESCU

Contribuţia clerului Munteniei la datoria de război a armatelor ruse pe 1813.

Divanul comunică acestea mitropolitului Ignatie:

„Trebuinţă fiind a să plăti negreşit, după straşnica şi neschimbata poruncă a exelenţei sale mai marelui comandir al armii Dunării, domnul admiral Ciciacov, la comisiea comisarieatului, datoriile ţării, pentru plata porţioanilor de carne i pentru bani spitalurilor şi pentru plata păsatului, urmează ca la răspunderea aceştii datorii să dea ajutor şi cei bisericeşti, adecă sfânta Mitropolie i episcopiile şi mănăstirile. Pentru care este şi întradins poruncă a exelenţii sale domnului admiralului, ca să ajute la răspunderea mai sus numitilor datorii cu o sumă de tl. 150.000 şi cinul preoţesc.

Dar cercetîndu-se starea vistierii cum şi luîndu-se seama a nu să îngreuea prea mult cinul preoţesc, pentru căci au mai răspuns şi mai dăunăzi şi alt ajutor la contribuţiea zaherelii, de aceea Divanul, chibzuind mijloacele cuviincioase, au găsit că este de trebuinţă ca să ajute cinul preoţesc numai cu tl. una sută doaoăzăci mii lei. Dar însă această sumă de bani trebue negre şit şi neapărat să o înplinească pentru plata mai sus numitelor datorii...

Drept aceea Divanul roagă pa preasf. ta să binevoeşti, chiemînd şi pre iubitorii de Dumnezeu episcopi i pă cuvioşii igumeni ai mănăstirîlor, să orînduești a să face după cuviinţă cislă pă această sumă de bani, care să orînduești a să pune în lucrare şi a să înplini negreşit cel mult pînă la sfărşitul aceştii luni, fiind mare grabă a să răspunde datoriea ţării, după straşnicile

cereri ce să fac Divanului', şi de urmarea ce vei face prea osf. ta, de priimirea acestui pitac, ne rugăm să aibă Divanul înştiinţare.

1812 Iunie 4.

Costandin Chica vice prezident
Voennăi sovietnic Loşicov Vel vistiernic
Barbul Văcărescul *Costandin Varlaam* *Costandin Samurcaş*

Ca urmare, mitropolitul Ungrovlahiei Ignatie porunceşte biroului exarhal să ia măsuri ca şi m-rile străine să contribuie, ca în anul trecut, cu 40.000 groşi. Biroul executînd porunca, atrage atenţia să se aşeze „cislă cu toată luare aminte spre a nu să face vre unei m-ri strămbătate".

(*dosar nr. 201/1812*)

Năcazurile unui monah pentru a stăpîni o Cazanie.

„Dela naştirea lui 52 ani, făcior de mirean, tatăl său Stan, de neam romîn Bujoreanu şi maică sa Marie din Ţara rumănească, din târgul Rămnicului, piste Olt, carte au învăţat moldovenească la episcopie Rămnicului la dascalu Ioniţă, sin popa Mihai, însurat n-au fost, are boală ameţăli şi din pricina aceasta la anul 1791 s-au călugărit în rasofor de arhimandritul Grigorie de la episcopie Rămnicului, iar câţi ani au trăit acolo n-are ştiinţă, fiind lipsit de minte. După aceea s au dus la episcopiea Argeşului, tot în Ţara rumînească şi nici acolo nu ţine minte cât au petrecut; apoi s-au dat la mănăstirea Vieroşului, pă răul Doamnei, judeţul Cămpulungului şi nici acolo nu ţine minte cât au petrecut şi la anul 1802 au trecut la Moldova, aşăzindu să la un *preot* Anastasie Pan. din satul Cucueţii de sus, ţinut Putnii, ocolul Gârlii, *au învăţat copii numitului preot şi din copii sămenilor de acolo*, iar cătă vremi au şăzut la numitul preut nu ţine minte şi de acolo au mersu la apiscopiea Huşului şi au luat carte de milostenie, ca să-s hrănească fiind neputincios, şi cu cartea au umblat numai în eparhie Huşului prin toate satile multă vremi, nefiind nicăierea statornicit, iar cătă vremi au umblat nu ştie, fiind lipsit de minte. Apoi s-au aşăzat la schitul Vărzăreştii, ţinut Eşului, şi au petrecut acolo păuă s-au schimbat trii nacialnici; după aceea au mersu şi s-au aşăzat pi moşiea m-rii

Căprienii, la o sălişti vechi, a Scorenilor, în marginea pădurii, prin blagosloveniea arhimandritului Antim, unde au şăzut până ci au venit egumen la Căprieana arhimandritul Sofronie şi apoi cu scrisoare s-au aşăzat cu arhimandritul ca să petreacă tot acolo şi să facă o vie cu livadă, care scrisoare este la mâna lui şi să află acolo petrecând nelipsit. Iar pentru hrana sa umblă printre norod de câştigă păine ce de toate zilele şi aşa umblând în toate părţile locului acestuea viind toamna din Basarabie, în anul 1811, din gios de poşta ce dela vale de Cimişliu, au găsit un om cu o căruţă, anumi Toma, având şi o fimee cu dănsul, şi acel Toma s-au numit că este din ţinut Sorocii dela sat Dărcăuţii, zicând că au fost dascăl la un sat în Basarabiea şi neputându-să înpăca au răspuns că să duce iarăş la urma sa, la ţin. Sorocii, şi având câteva cărţi bisăriceşti în căruţă, numitul monah l-au întrebat ce cărţi sănt acelea, iară acel Toma au dat răspuns că sint a lui, dela tatăl său, fiind preut, şi bisărica din sat, unde au fost nu ave cărţi îndestule, şi numitul Toma au slujit cu cărţile lui, şi după ci s-au strămutat de acolo, au luat şi cărţili cu dănsul, şi legându-să numitul monah de acel om ca să i vânză o carte, adică tălcul Evangheliei, i-au vândut o drept 22 lei, fiindcă monahul asămine Cazanie şi-au vândut-o preutului Dimitrachi din satul Scorenii, şi când au cumpărat ace carte, au cerut sinet la acel Toma, iară el au zis că nu ari călămări fiind în drum ; şi au ţinut ace carte la sine până la luna lui Februar a curgătoriului an, 1813, şi în săptămăna albă, ducându-să călari pi calul său la căşla lui Vasili Ciobanu din Vorniceni, piste apa Băcului, ca să-i de puţină brănză, fiind şi Cazanie aceea în desagi pi cal, s-au întămplat de au scăpat calul cu şeoa fiind şi desagii pe cal, şi pi urmă au găsit numai calul fără şă, fără desagi, apoi au aflat că sint la un Dimitrachi, fecior preutului Andrunachi, din satul Pănăşăştii, ţinut Lăpuşnii, şi mergând la casa preutului, au făcut cerere ca să i de şaoa şi desagii cu celi ci au fost întrănşii. Iară preutul Andrunachi şi feciorul au tăgăduit că n-au nici o ştiinţă şi prin cercetarea ci au făcut diiaconul Costandin din Pănăşăşti, cu porunca prot. Gheorghi Batcu, s-au aflat că au fost prin ştirea feciorului preotului şi au fost mistuit şaoa şi desagii în nişti spini şi găsindu-li nişte copile

de acolo din sat pi cămp n-au luat nimică, ci s-au dus în sat şi au dat ştire la părinţii lor, iară părinţii lor au făcut ştire preutului Ioan de acolo, şi preutul Ioan au triimes pi vătămanu satului şi o copilă din casa lui şi le-au luat dipi cămp, lipsind din desagi 13 lei şi 9 părali, bani de argint şi petaci, şi preutul Ioan din poruncă le-au triimes la protopopul Gheorghii Batcu. Şi după ce s au înştiinţat numitul monah că s-au găsit lucrurile lui, au venit la prot. şi i-au dat şaoa şi desagii, iar Cazaniea au zis că au luat-o înalt preosfinţitul mitropolit dela biserica Bunii Vestiri, de aicea din Chişnău, şi numitul monah s au arătat cu jalobă cătră înalt preosfinţiea sa şi i-au dat Cazaniea, şi viind dela mitropolie drumul la deal spre tărgu, s au întâlnit cu un dieacon din satul Cărbuna, ţinut Hotărnicenilor, şi cunoscând cartea, acel dieacon au luat-o din mâna monahului, zicând că este dela bisărica din satul Cărbuna, şi l-au adus pi numitul monah la exarhiceasca Dicasterie, şi după întrebarea ce i s-au făcut, cu adevărat au arătat şi iscălit.

1813 Maiu 13. Ilarion Monah.“.

Intr-un bileţel alăturat al stareţului Sofronie se vede că „după rugămintea ce mi-au făcut, i s au dat voe să-ş facă o viişoară cu livadă pe această moşie, însă cu această aşăzare ca viea să nu fie volnic nimărui a o vinde, ori mutîndu-se la alt loc, sau săvîrşindu-să din vieaţă, viea să rămîe de istov a m-rii dînd şi obicinuita dejmă „însă la poeana Ţopcul...“

(*dosar nr. 7/1813, fila 11*)

Mărturisirea unui jidov, ce a trecut în Ortodoxie.

Dacă faptele poartă acest feli de legi ca adică fiişte care să se aducă ca un miel înaintea celui ci-l tundi pre el şi ca o jărtvă înaintea celui ci-l să mărturiseşte opştii Stăpân, apoi eu văzind că aceasta este una din spiţile faptelor bune, viderat să arată că cela ce vine nu este alungat nici odinioară, eu dar din copilăriea me, trecînd prin ori şi care învăţături în limba acei legi ovreeşte, cugetul şi hotărirea scoposului mieu întru acest chip era fără a fi silit de cineva adică să mă pot îmbrăca întru o haină atâta de luminat a sfântului Botez, cu totul urând ace

neînţăleasă, nedumerită şi în sfărşit cea spurcată şi cu totul urâtă lege jidovească. Cunoscând precum au cunoscut Ana şi Caiafa pre Iisus Hristos că este adivărat Mesiea şi că prin zavistie s-au răstignit, de care zice Prorocul Zahariea că s-au spăimântat ceriul şi s-au înfricoşat pământul de aceasta, iar Domnul zice : doao răutăţi me-au făcut mie norodul mieu, pre mine izvorul vieţii m-au părăsit şi s-au săpat lorăş groapă, adică pre Hristos l-au părăsit, care este isvorul apii Botezului, prin care căştigă omun vieaţa cea veşnică. Acestea cunoscând, am strigat zicând „cini-mi va da capului mieu apă şi ochilor miei izvoară de lacrămi ca să plăng în vieaţa aceasta". Ne putând cîştiga ceeace doresc auzind ceea ce zici însuş Hristos : că pre acest norod îndărăpnic îl voi împrăştiea ca pleava ce se face de vănt în pustie, şi iarăş : că va fi de pildă şi poveste de răs în toate neamurile, şi iarăşi : că va da preste ei ocară veşnică şi necinstea care nu să va uita.

Acestea toate însămnându-le pre lespezile inimii mele însuş mustrarea ştiinţii mele îmi aducea o mare chinuire nedumirându-mă în ce parte să alerg ca să-m răsară şi mie soarele spre stăpănirea zilii.

Deci pentru o răvnire ca aceasta lăsând Patriea în care m-am născut, am pornit rătăcind din loc în loc şi din întămplare am ajuns la satul Tălmaza, unde petrecând căţiva ani m-am şi căsătorit după lege jidovească, având meşterşugul cărăşmării [crîşmăriei]. Apoi eu având în cuget ceea ce arăt, cunoscând firile a vro căţiva oameni din sat, în curgirea a patru ani a petrecirii mele acolo, neîncetat mă rugam ca să fie mijlocitori spre a căştiga eu ceeace doresc. Şi această o făceam prea pre supt cumpăt, păzindu-mi vieaţa me de ceealanţi jidovi. Deci văzind lăcuitorii nesfărşitele supărări ce li făceam, siliţi au fost a înştiinţa sfinţii sale părintelui blagocinului Andrei Turuta, care întăi viind şi cercetându mă în tot chipul, au dat poronca ca să mai fiu îngăduitori şi aşa să urma.

Deci prin chipurile ce au făcut spurcaţii jidovi dintru acest sat, au aflat hotărîrea mea şi pornindu-să umbla turburaţi căutându-mă, ca să-m răpească vieaţa me; şi eu neavând alt loc de scăpare, am alergat la preuţii acelui sat Tălmaza, de la care am

priimit sfântul Botez, luminându-mă desăvârşit cu darul lui Dumnezeu, având dela naşterea miea 35 ani şi această sfântă şi mie dorită lucrare s-au săvârşit trei zile mai nainte de a vini poronca sfinţii sale părintelui Blagocinului de acest ţinut. Deci spurcaţii jidovi neputându-mă afla, au mers şi mi-au prădat toată casa me, luîndu-mi toate cele ce avem. Apoi după oareş care vreme stând în socoteală cu jidauca, ce mi-au fost mie fimei, am înpărţit averea ce am avut, precum arată scrisoarea ce am dela mână ei, după care din parte m-am mulţămit.

Deci văzându-mă şi de aceea curăţit, am lăudat numili sfintii Troiţii, zicând : la apa odihnii m-au hrănit şi sufletul mieu l-au întors, Deci acum vin înainte preaosfinţiilor voastre spre a afla har, povăţuindu-mă pre cărările dreptăţii în numele lui Hristos şi nu săntu la îndoială că nu voi căştiga ceeace doresc. Pentru care voi fi datoriu a purta pre umerile ţinerii mele de minte pominirea preosfinţiilor voastre.

Pre plecat la mila preaosfinţiilor voastre

Ştefan Dobrovolschi, noao luminat".

Toată marturisirea aceasta e scrisă de el.

Intr-adevăr, amintitul protopop al Căuşanilor erei Andrei Turăta raportează mitropoliei că jidovii aflând „că acesta era a să boteza, au pornit asupra lui ce mai mare urăciuni şi căutându-l vre a-l ucide disăvârşit" ; el a scăpat la preoţii satului, cari „neştiind nici o pricină asupra lui, l au luminat cu sfântul Botezi, cu trii zile mai nainte de a ave poronca exarhiceştii Dicasterii" pentru botezarea lui. „Şi ace cumplită pornire a jidovilor orbiţi, înţelege Preaosfinţie voastră din ialuba numitului botezat", cea de mai sus, cu care el s-a prezentat personal la Chişinău.

Botezul lui a urmat astfel : în casa porohială din Talmaz a preotului Gavriil Hadanbeşti, „i-au cetit molitvile hotărîte preutul Ioan Gînjul, şi aducînd o cadă de 22 vedre, întrînsa l-au afundatu de trei ori după obiceiu, apoi l-au uns cu sf. Mir precum scrie, iar naşi au fost 12 oameni din arătatul satu", al căror nume se arată.

Dicasteria exarhală i-a eliberat un certificat despre botezul său.

(*dosar nr. 6/1813, filele 272—280*).

Indrumări pentru cununii.

„...Să dai poroncă tuturor preoţilor, căţi să află în proto popiea cucernicii tale, ca nici unul să nu îndrăznească a cununa pe nimine din poporănii săi, pănă nu vor faci cercetări prin viu cuvănt celor ce voesc a să cununa, de esti cu blagoslovenie părinţilor lor şi însuş cu voe amăndurora parţilor, să să întrebe miresile de este cu voe lor a să cununa, să nu fie îndemnaţi de părinţi a mergi cu sila după cineva ; şi iară de va fura cineva mireasă fără ştire şi blagoslovenie părinţilor lor, pănă nu să vor înpăca şi vor voi părinţii lor, să nu îndăznească preoţii a cununa. Căci de să va arăta cineva cu jalobă cătră înalt preosfinţitul stăpăn că s-au cununat cu desila şi fără învoirea a tuturor feţilor, după cum s-au zis mai sus, acel preot care va face cununie fără cercetare dovedindu-să, va cădea în grea răspundere şi canonisire. Pentru care cucerniciia ta vei lua iscălituri dela toţi preoţii c-au priimit porunca aceasta şi vor urma, şi aceli iscălituri să le trimiţi aice la Dicasterie".

1813 Ianuarie 13.

In dosar sunt semnăturile originale ale multor preoţi din: protopopia lui Onufrie dela Moleşti, a iereiului Teodor... Casăianov din oraşul Soroca, a lui Constantin din Foleşti, Ioan dela ţin. Soroca, din protopopia iereului, Alexandru din acelaş ţinut, Ioan Dimitrie din ţin. Lăpuşnii, a iereului Gheorghe Batcu tot din ţin. acesta, a lui Antonie Ioan dela ţin. Hotin, Onisifor Curcovschi din acelaş ţinut, din protopopia lui Ioan dela ţin. Codrului i Grecenii.

(*Dosar nr. 18/1813 pe 31 file*)

Intrări în monahism.

Viaţa monahală e de abnegaţii şi jertfe şi nu oricine o poate duce. Deaceea mitropolitul şi exarh Gavriil erà atent la fiecare cerere de intrare în monahism. Chiar şi pe fraţii şi surorile deja ispitiţi în oarecare vreme şi avînd şi vîrsta înaintată, nu-i aproba pe toţi a fi tunşi în călugărie, ci-i cerca aparte pe fiecare, şi, de ex., dintr'un tablou de 10 propuşi, abia admitea 4. Apoi, stăruia să se păstreze legătura cununiei pînă la moarte şi de multe ori reuşia să-i întoarcă pe soţi, fie ei chiar preot şi preoteasă în viaţă, depe cărările mănăstirilor.

La îndemînă avem un dosar nr. 7/1813 de 101 file, în care ni se prezintă variate cazuri. Aici vom scoate numai unele rezoluţii chiriarhale ale mitrop. Gavriil, în senzul celor de mai sus, şi cîteva nume de văduvi: preoţi, preotese şi mireni, care se trăgeau spre mănăstire în anul 1813.

a. *Rezoluţii.*

„1813 April 22. Să se arăte jăluitoriului că noi întîiu nu putem a-l despărţi de legiuita fămee şi a-i da voe a să călugări. Dovezile satului nefiind întărite de stăpînire, nu le priimim G. M. şi Ex." [*fila 25*].

„1813 Iunie 11. Jăluitoarei Ioanei nu să dă voe a merge la călugărie, ce să trăiască cu bărbatul său şi să-ş criască copii că a să dispărţi nu să poate, iar jăluitoare Vasilca, fiind văduvă, poate să trăiască cu ostinelile sale, şi supărări de aceste să nu ne aducă. G. M. şi E." [*fila 59*].

Pe altă petiţie în l. rusă, mitropolitul a scris romîneşte: „1813 Iunie 7. Să se arăte jăluitorului, că, legîndu-să cu fimeea după lege, nu poate să aibă dizlegare ca să să calugărească, ce să trăiască păr la sfîrşitul vieţii, după cum s'au împreunat după lege. G. M. şi E." [*fila 49*].

Preotul Miron din satul Călugărenii, ţinutul Orheiului hirotonisit în 1775, ieşise la pensie, aşezîndu-se în loc fiul său Pavel, devenit şi blagocin. Preotul Miron apoi, împreună cu soţia sa Elena, scriu într'o petiţie „...şi fiindcă am agiuns la vîrsta bătrîneţilor şi feciorii şi fete ce am avut, pe toţi i-am pus la cale, acum voim din toată rîvna inimii noastre a ne da la viiaţa călugărească, ca să petrecem rămăşiţa vieţii noastre în sfintele rugăciuni... cu lăcrimi vă rugăm...". Preotul doria să meargă la m-re Dobruşa, iar soţia la Fîntîna Doamnei. Dar se vede că mitropolitul Gavril i-a cercetat mai deaproape şi la urmă, în loc de aprobare, a scris pe petiţia lor o asemenea rezoluţie: „1813 April 24. Jeluitorii au rămas să trăiască înpreună. G. M. şi E." [*fila 27*].

b. *Preoţi văduvi* se cer la mănăstiri.

Pr. Petru Ciolac, fiind de 4 ani în văduvie; ş-a aşezat copiii: 3 sunt preoţi, iar alţii 2 gospodari, copii mai mici de 25 ani nu mai are; ş-a ales m-rea Dobruşa [*fila 60–61*].

Pr. Pavel Coţmir, din Maşcăuţi, jud. Orhei, între altele, „de 68 de ani de când mă aflu preut, sunt hirotonisit de reposatul preaosfinţitul mitropolitul Gavriil Calimah"; ş-a pus feciorii la cale, e văduv, şi se cere la m-rea Curchi [*fila 83*].

Pr. Teodor Serbinovschi, fiind fără loc şi văduv, se aşează la schitul Peştera [*filele 62, 65, 67*].

c. *Preotese văduve.*

Maria, a răposatului protopop Teodor din Dărcăuţi, ţin. Soroca, moşia mitropolitului, se cere la mănăstire după doi ani de văduvie, neavând copii mici; mitropolitul dă în grije blagocinului Onisifor s-o aşeze la o m-re de maici [*fila 1*].

Maria, a răposatului preot Maxim din Slobozia-Bălţi, ţin. Foleşti, cu care a trăit 35 ani, se afla în văduvie de 3 ani, şi ruga să fie primită în călugărie. Protopopul Constantin din Foleşti mărturiseşte despre dînsa că „au cugetat către înduratul şi pre puternicul Dumnezeu ca să-s ducă la o mănăstire să-s călugărească... şi fiindcă au fost fimee cinstită în toată petrecerea gospodăriei sale cum şi acum de când i-au murit soţul său..."; mitropolitul obligă pe acelaş blagocin să-i afle loc potrivit [*fila 28*].

Agafia, a răposatului preot Gavril Nesterovici din Dimitruşca Veche, gubernia Chievului, văduvă de 11 ani, ea fiind în vîrstă de 69 ani şi având numai un fiu şi acela ieromonah Irineu, este admisă la m-rea Răciula [*fila 88—89*].

Irina, a decedatului preot de 10 ani în urmă Ştefan din Olişcani, ţin. Orheiului, fiind şi fiica preotului Vasile din Chiştelniţa, acelaş ţinut, e aprobată la m-rea Fîntîna Doamnei [*fila 29—30*].

Antimie, văduvă de 25 ani după diaconul Ilieş din târgul Soroca, întârziase să se ceară la m-re, vrînd să-ş aşeze singura ei copilă, dar care „din voinţa Celui dintru înălţime s-au mutat din viaţa aceasta"; e primită acum [*fila 32*].

d. *Alte văduve.*

Una Catrina Boldescului din Lopatna, ţin. Orheiului, după 30 de ani de văduvie, punînd „în rînduială pe toţi patru ficiori" este admisă la schitul Ciurova-Hirova [*fila 24*].

Vaduva Maria Nistoroaea de 18 ani, din Chişinău, se cere la orce mănăstire, „doar oi pute scăpa de valurile aceştii lumi înşălătoare" [*fila 86-87*].

In fine, o Anastasie Sepelova intrase în 1812 ca ascultătoare la schitul Ciurova-Hirova; dar după răpirea Basarabiei, în Iulie 1813 ea scrie „că în acel schit sl. slujbă să săvârşeşte în limba moldovenească şi eu nu o înţelg; deaceea plecat rog să mă mutaţi din schitul Şurov (?) în schitul rusesc Calatur „tăt la ascultare"; mitropolitul însă o aşează la m-rea Unsa [*fila 79-82*]. (*dosar nr. 7/1813*).

Un tînăr moldovean turcit, revine la Ortodoxie

Un oarecare „Vasile din satul Băcioi, ţin. Lăpuşnii, ficior lui Ioan Călin din satul Căinarii acel ţinut,.. arată că de mic copil l-ar fi luat păgînii, purtându-l pi la Ţarigrad şi l-ar fi şi turcit având şi sămnili păgăneştii legi". Acum, în Februarie 1813, el cere să fie reprimit în Biserica ortodoxă. Protopopul Onofrei al ţin. Hotărnicenilor a cercetat cazul în sat şi s-a dovedit că şi părinţii au fost botezaţi ortodocşi, ca şi feciorul „pe care din Botez l-a chiemat Savastian... botezat de preotul Onofrei din Arioneşti, ţin. Sorocii... şi l-am întrebat [pe tatăl] din ci pricină nu trăieşti la dînsul, şi el mi-au arătat că dîndu l la şcoală l-ar fi bătut dascalul şi din bătaea aceea au fugit. Şi luîndu-l Turcii, n-au ştiut de dînsul şasă ani..."

(*dosar nr. 6/1813, fila 10.* Un alt caz îl citim mai departe la fila 242, cum scrie la 1814 Decembrie unul „Jelescu, bulgari ot Chişnău" anume: „fiind eu di copil mic am fost slugă la un turc din oraş Indrineoa (probabil Adrianopol) în ţara turcească şi *după obiceiul lor* m-au săilit fără di voe me şi m-au turcit şi di atuncea şi până acu sănt douzeci şi cinci di ani di cănd mă aflu întunecat şi dipărtat di sfănta legi ce creştinească şi cu tot sufletul meu doresc ca să mă învrednicesc cu ai doile botez...".

Carte de primire în Ortodoxie.

La începutul secolului al XIX-lea numeroşi papistaşi, mai ales uniaţi, evrei chiar şi mahomedani cereau să intre în sînul Bisericii ortodoxe. Ei trebuia să-şi arate dorinţa în scris către Vlădica eparhiot; acesta îl trimetea la un preot duhovnic sau din mănăstire ca să-l catehizeze; duhovnicul îl învăţa: „întăi „Crez întru unul Dumnezeu" de rost, apoi „Tatăl nostru" şi „Născă-

toare de Dumnezeu" şi alte „rugăciuni de sară şi cu trepădarea la bisărică 2 luni de zile, învăţind şi toate închinăciuni în bisărică"; apoi îl boteza, dîndu-i un nou nume creştinesc sau îl ungea cu sf. Mir. Despre asemienea împlinire a poruncii, se raporta Vlădicăi, care-i elibera apoi o „carte de intrare în Ortodoxie", cam astfel redactată totdeauna:

Iacov cu mila lui Dumnezău Arhiepiscop şi Mitropolit Moldaviei.

Arătătorii aceştia anume Ştefan cu fimeea lui Căsandra şi cu trei copii ai lor anume: Ioan, Nicolai şi Petre, fiind că sănt veniţi din lege papistăşască în ce Pravoslavnică credinţe a sfintei Maicii noastre Bisericii cei mari a Răsăritului şi botezaţi de noi, în biserica sfăntului Neculai Gspod. de aice din Eşi, fiindu-le naş dum-lui Stolnic Petrachi Cazamir. Deci după orânduiala ce de apurure s-au păzit pentru unii ca aceştie ce sănt veniţi dintr'altă legi, a fi nesupăraţi la nici un feli de havaleli sau dare de bir. poftim pe dum-v cinstiţi Boeri diregători ca şi pentru acest Ştefan, cum şi pentru copii lui, când să vor rădica în vărstă, să binevoiţi a poronci ca întru nimic la nici un feli de havaleli sau dare de bir să nu să supere, ci să-s lase în pace, pentru ca să poată cu lesnire a-şi căştiga hrana vieţii lor ce de toate zilile.

Cărora spre încredinţare li s-au dat această carte cu a noastră iscălitură, cu care înştiinţăm.

1802 Iuni 10

Iacov Mitropolit Moldavii.

Aşa dar, cel nou intrat în Ortodoxie din alte religii sau confesiuni se bucura de scutire totală de bir către Vistieria Statului şi de orice angarale şi havaleli, adecă de obligaţiunile obşteşti în natură. Orînduiala aceasta s-a respectat neîntrerupt. Venind peste Ţările romîne ocupaţiile Ruşilor, şi ei au respectat-o, şi chiar după răşluirea Basarabiei acest „obicei al pămîntului" s a menţinut printr-o „aşăzare ce s-au făcut de către exţălenţie sa gubernatoriul Basarabiei Scarlat Sturza".

(dosar nr. 6/1813 filele 115, 149. In acest dosar de 289 file se cuprind toate trecerile la Ortodoxie din anul 1813 în Basarabia. Interesantă e următoarea afirmaţie, scrisă de însăş mîna mitropolitului Gavriil. O familie de transilvăneni ortodocşi se aşezară în satul Gradiştea, ţin. Ho-

tărnicenilor. Dar preoţii locului aveau „îndolală de creştinătatea lor, pentrucă au venit din ţara ungurească şi nu-i primia la biserică...". Mitropolitul scrie în porunca sa către protopop că „şi în ţara ungurească *să afle mulţi din Moldoveni* şi din Greci şi din Sărghi *pravoslavnici creştini*, precum sănt aceştiea..." *fila 228*).

Aşezarea de blagocini în ţinutul Orheiului la 1813.

„Înştiinţăm pe î. p. s. voastră că la ţinutul Orheiului au fost orînduiţi 19 blagocini, câte pe zăci besărici unul. Şi acum scăzând şi din sate, au rămas unii mai câte pe puţâne ; lângă aceasta dintre dânşii nu păzăsc datoriea slujbii sale, nepăzînd vadelile hotărîte, care au fost unii şi la Consistorie trimiş spre îndreptare şi tot nu s-au îndreptat. Nu mai în zădar aduc pagubă Mitropolii cu scuteala şi noao cu hârtia şi cu scrierea către fieştecare.

Pentru aceea ne rugăm î. p. s. voastre să fie poroncă să-s rânduiască blagocinii numai pe ocoale din cei ce să vor socoti că ş-au purtat slujba cu toată rânduiala, şi să fim şi noi mai uşuraţi din rânduiala scrisului şi sfânta Mitropolie să nu să păgubăscă în zădar cu scuteala lor.

Iată alăturăm un izvod de blagocini care s-au socotit a fi vrednici să rămâe în slujba blagocinii şi ne rugăm î. p. s. voastre ca să întărească cu iscălitura arhipăstorească.

1813 Ghen. 8

A î. p. s. v. prea plecaţi slujitori

Protopop *Petru Cuniţchi*, Protopop *Stăvărachi Costin*

Izvod :

Blagocinul	Ştefan ot Sireţi	la	ocolu	Faţa Băcului
„	Ilie	„	„	Ichelului
„	Vasăle ot Bravice	„	„	Culii
„	Ioan ot Dăşcova	„	„	Răutului de sus
„	Lupul ot Năpădeni	„	„	Măltinului
„	Grigorie ot Dubăsari	„	„	Nestrului de gios
„	Grigorie ot Peatră	„	„	Răutului de gios
„	Chiril ot Susleni	„	„	Nestrului de sus
„	Nichita ot Sărcova tij	„	„	„ „
„	Pavel ot Cogălniceni	„	„	Câmpului
„	Onofrei ot Cuizăuca tij	„	„	„

Rezoluţia Erarhului Gavriil : „1813 Ianuarie 11. Să întăreşte socoteala jăluitorilor. Aceşti de mai sus însămnaţi... să întăresc şi de noi Blagocini. G. M. şi E.“.

(*dosar nr. 24/1813*).

O gospodărie pe drumuri.

„Adecă noi sătenii din sat Horelcanii dat-am adivărat mărturiea noastră la mâna aceştei fimei anumi Ilena din sat Horelcanii precum ştim şi mărturisim în frica lui Dumnezău că au tricut noaspărzeci ani di când s-au măritat după un Toder Gligori şi păn acum di doosprezăci ore au lepădat-o şi fugit dila dănsa. Intăi au lepădat-o trei siptămăni, al doile au [lă]sat-o un an tocma, a triile au fugit şi au lăsat-o trii ani şi mai bini şi viind au zis cum că lui nu i s-ar căde să vorbescă cu fimee că el au fost la Ierusalim la Mormântul lui Dumnezău, şi apoi plângând păcătosa aceasta el au zis c-ar ţine-o şi au mai şizut trii siptămăni şi au fugit trei luni şi mai bine şi iar au venit şi şi-au şezut doo luni şi au fugit şi tot aşa au lăsat-o într-atăte rănduri şi acu mai pe urmă au lăsat o di cinci ani şi giumătati la cari nu si mai audi nici viu nici mort că ar fi şi ea ca o ticălosă munceşti cu mănuli şi-ş agonesişti hrana ei ci di toati zilili şi au tras şi bir cu satul... şi i-am dat această mărturii la mâna ei ca si-ş mergă la sfânta mitropolii în Chişnău ca si-ş afli dreptate sa din dreaptă judecată a preaosfinţii sale“.

Scris de preutul Costantin Racu ot Izbişte.

(*dosar nr. 21/1813*).

Un hrisov al m-rii Răşca.

„Pre cuvioşiea sa chir Antonie arhimandrit, proin egumen Răşcăi, prin răport cătră preaosfinţitul nostru mitropolit Chiro Chirio Veniamin arată că în anul trecut 812 luna Febr. 29 zile scriindu-i-să dela exarhiceasca Decasterie ca orice scrisori ar avea mănăstirea Răşca pentru niscaiva moşii sau alte acareturi la Basarabie nu mai decât să le triimită la Decasterie pentru oareşcare punire la cale. Căriea porunci urmînd au şi triimes un hri-

sov dela Irimiea Movila Vvod din let 7107 Dechb. 15, în care face danie ezerul Cahul mănăstirii Răşcăi i Bistriţei, care era [zice] scris pe pergament, avînd şi tălmăcirea sa moldoveneşte alăturată, pe carele în doao rînduri cerîndu-l, nu numai că nu i s-au dat, dar nici răspuns în scris nu s au trimis.

Dicasteria, după porunca preoosfinţitului stăpîn, pofteşte pe exarhiceasca Dicasterie dela Chişinău ca arătatele scrisori numai decăt să le triimată, fiind însărcinat pre cuvioşiea sa arhimandritul Antonie a-ş da samă pentru toate cele ce i-au întrat în mănă în vreme cănd s-au rînduit proestos la numita mănăstire, sau ori în ce chip cursul pricinii va urma, să-s cinstiască Decasteria Mitropoliei Moldaviei cu răspuns. Nr. 17 Iaşi.

Neculai protopop *Grigore* iconom *Antonie*"

Această întîmpinare scrisă pare să fie cea dintăi corespondenţă oficială între ocîrmuirea bisericească a Moldovii cu ocîrmirea ce s-a aşezat de curînd la Chişinău, pentru partea de dincoace de Prut, răşluită din Moldova. Pecetea de ceară roşie e a mitropolitului Vaniamin din 1803. Hîrtiea a fost înregistrată la Chişinău în 21 Ianuarie 1813; la noul dosar s-a alăturat aici şi raportul original al arhim. Antonie din Martie 1812 cu care într'adevăr se trimisese exarhiceştii Dicasterii acel hrisov din 7107 (1599) „dinpreună cu suretul ispisocului ce iaste tălmăcit depe sîrbie pe moldovenie". La 2 zile, Dicasteria din Chişinău răspunde la Iaşi că a primit înştiinţarea nr. 17 „fără anul şi fără zioa lunii" şi trimite „pomenitul hrisov înpreună cu tălmăcirea sa".

(*dosar nr. 40/1813*).

Diferite carţi vechi de hirotonie, mutare şi de duhovnicie.

†

1. *Amfilochie cu mila lui Dumnezeu episcop Hotinului.*

† Prin darul şi puterea a prea sfinţitului şi de viaţă făcătorului Duh, ce i s au dat smerenii noastre dela marele arhiereu Domnul nostru Is. Hr., iată au venit înaintea smerenii noastre acest temători de Dumnezeu bărbat anume *Grigorie*, cu multă plecăciune cerşind darul preoţii dela smerenia noastră. Deci şi noi prin amănuntul cercetându-l, şi prin dumnezeiască pravilă ispitindu-l adoo ora prin vrednică mărturie ce ş-au adus dela

părintile său cel duhovnicesc, l-am facut întăi cetiţ, ipodiiacon, ierodiiacon şi preot desăvărşit aicea la sfântă episcopiia noastră Hotin, unde să cinsteşte şi prăznueşte hramul lui sfeti Grigorie Bogoslov, şi enorie i-am dat la satul anume *Cerbiceni* la biserica noastră, unde să cinsteşte şi să prăznueşte hramul lui sfeti Nicolae, făcătorul de minuni, şi voe i-am dat să boteze şi să cunune şi toate slujbele bisericeşti căte i să cade preoţii sale.

Drept aceasta i s au dat cartea episcopii noastre, cu pecetea episcopii noastre pecetluită şi de condeiul nostru iscălită şi ori unde s-ar întâmpla a merge, toţi să-l aibă la cinste şi la evlavie ca pre un vas ales al sfintei Biserici a Răsăritului şi slugă lui Dumnezeu. Amin. 1767.

[*pecetea*] *Anfiloh. Episcop Hot.*"

Textul cărţii e scris de mină, plecat spre dreapta, citeţ, clar; semnătura e frumoasă, cu litere mari, A fiind ca de 6 cm., şi începe cu *An* iar nu cu *Am*, cum a scris diacul în fruntea cărţii.

Pecetea e ca o piesă de 2 lei, de fum, şi pe un inel înlăuntru se, citeşte: „† Smerit epis[c]op Hoti. Aflohi 1767"; în mijloc e o gravură, nelămurită însă, poate o altă inscripţie în limba turcă.

Intre pecete şi semnătură, o altă mină a desemnat cu cerneală crucea răstignirii, cu suliţa şi bnretele de pe lături, înaltă tot ca 6 cm. iar un vlădică neiscălit, cu scris frumos a adăugat în colţul din dreapta această notă: „Iar de smereniea noastră s-au orănduit la satul Hădărăuţi, la biserica Arhanghelul Mihail, însă ne stând până la sfărşit la eparhiea unde s-au hirotonit, ci având făr pozvolul nostru să fugă în alte părţi, ăl avem scăzut din preoţie". (*fila 76*).

2. *Din mila lui Dumnezeu Dositei Episcop*
[*pecetea*] *Radauţului şi Hotinului.*

† Prin darul şi puterea a prea sfăntului şi de vieaţă Duh, ce s-au dat smerenii noastre dela prea înaltul Arhiereu, Domnul nostru Iis. Hristos, iată au venit înaintea smerenii noastre acest de Dumnezeu temătoriu bărbat, numele lui *Andrei* şi cu multă plecăciune şi smerenie au cerşut dela noi darul preoţiei. Deci noi după datorie cercându-l şi după poronca dumnezeeştii pravile ispovedindu-l, după mărturisirea sa, precum au arătat la taina ispovedaniei cătră duhovnicul său chir. Iosaf dela Sucevita, l-au arătat şi l-au încredinţat a fi vrednic de darul preoţiei,

şi cu puterea şi chemarea prea sfăntului şi dătătorului de vieaţă Duh s-au hirotonisit întru Ceteţu, Ipodiiacon, Diiacon şi preot desăvărşit şi i s-au dat voe şi puterea a sluji toate căte să cuvin preoţii, aşezăndu-l la popor în *ţănutul Hotinului la satul Molodova*, la biserica unde să cinsteşte şi să prăznueşte hramul sfăntul Ioan Bogoslovul.

Drept acea datu-i-s-au dela smereniea noastră această carte a Episcopii noastre cu pecete sfintei Episcopii şi cu iscălitura noastră întărită, ca toţi să-l aibă la cinstea cea cuviincioasă şi dragoste ca pre un vas ales a sfintei Biserici şi dumnezească slugă. Amin.

Iară de va lipsi fără de ştirea sau fără blagosloveniea noastră şi să va duce la altă eparhie, sau în ţara leşască, au măcar şi în eparhiea noastră de să va strămuta din satul carile va fi aşezat de noi, să fie lipsit de tot darul preoţii.

Dositei episcop Radauţului şi Hotinului

în anul 1774 Mai 20.

Cartea e scrisă de mină, citeţ şi frumos; iscălitura e bine. Pecetea rotundă, de fum, mare ca o piesă veche de 5 lei, are inscripţia aceasta într'un inel pe lăturl · „† Această pecete este a sfintei episcopii Rădăuţului"; în mijloc este icoana sf. Neculae, 3 sferturi, cu o carte în stînga, cu dreapta binecuvăntînd, iar în fund se văd 2 biserici. *(fila 17).*

3. In aceeaş zi episcopul i-a dat şi slujba *duhovniciei* prin acest bilet, scris tot de aceiaş mână: „Cu mila lui Dumnezeu, Dositei Episcop Radauţului i Hotinului. Smerenia noastră îţi dăm, ţie cucernicului întru cuviinţă chir popa Andrei, slujba duhovnicii părintească de care lucru ţi să cade să primeşti gîndurile şi lucrurile şi tot feliul de patimi ale celor ce vor veni catră tine la ispovedanie şi să tocmeşti pocaeaniea a multora păcate, căruea după cum îi va fi puterea şi spaseniea. Săleşti cele ce să cade a lega şi să dezlegi cele ce să cade a dezlega şi te păzeşte ca nu pentru lenevirea sau lăcomiea ta să te înşeli să fii părtaş păcatelor streine.

Pentru aceea s-au făcut această poroncitoare carte a smerenii noastre şi ţi s-au dat ca să-ţi fie de tărie.

Dositei episcop Radauţului i Hot."

(fila 19) 1774 Mai 20.

4. *Inochentii cu mila lui Dumnezău Episcop Huşului.*

Prin darul şi putere a Prea sfăntului şi de viaţă Incepătoriului Duh, ce s-au dat smerenii noastre dela pre înaltul arhiereu Domnul nostru Iis. Hrs. Viind înaintea smerenii noastre acest de Dumnezeu temătoriu bărbat anumi Necolaea, cu multă smerenie au cerşit darul Preuţiei, pre carile noi mult cercetăndu-l şi prin mărturie duhovnicescului său părinte vrednic aflăndu-să, l-am povelit, învrednicindu-l Stepenii ceteţului şi a ipodiiaconului, pe urmă l-am hirotonisit diiacon şi preut desăvărşit, rănduindu-l la satu Ghiderim(?) ot ţin. Bălţii, şi dăndu-i voi şi blagoslovenii a sluji toate cele ce să cuvin Preuţiei. Adică a cununa, a boteza, a sluji sfăntul maslu, şi a săfărşi sfănta şi dumnezeiasca liturghie, însă numai la numitu sat, iar de să va muta la alt popor fără de ştire şi blagoslovenie noastră, să fii poprit de toată slujba preuţască.

Osăbit i am dat voi să-şi ispovedească de să va tămpla vre un creştin la slăbăciuni de moarte şi nu va fi de faţă alt duhovnic. Iar într-alt chip să nu fii volnic á ispovedui, păr căud va deprinde rănduiala duhovnicii bine după cum să cade, şi atuncea i să va da cartea duhovnicii.

Deci toţi să-l aveţi la cinstea şi la dragoste, cinstindu-l ca pe un vas ales a sfintei bisărici şi slujitori celor sfinte, cărue pentru încredinţare i s-au dat dela noi această carte iscălită şi cu pecetea sfintii Episcopii pecetluită. 1774 Noem. 17

Inochentie Episcop Huşului.

Cartea aceasta e scrisă de mînă, citeţ şi frumos; semnătura e clară. Pecetea e mai mare ca o piesă de 2 lei, de fum, avînd textul: „† Pecete sfintei şi dumnezăeşti eparhii Huşului", iar în mijloc e icoana sfinţilor Apostoli Petru şi Pavel, ducînd pe mîini o biserică *(fila 94)*.

5. *Iacov cu mila lui Dumnezău Arhiepiscop şi Mitropolit a toată Moldaviea,*

Prin Darul şi puterea a prea sfăntuiui şi de vieaţă începătoriului Duh, ce s-au dat smereniei Noastre dela prea Înaltul Arhiereu, Domnul nostru Iis. Hs. prin sfinţii Săi Ucenici şi Apostoli şi prin următorii Lor purtătorii de Dumnezău Părinţi

Viind înaintea Noastră acest temătoriu de Dumnezău bărbat anume *Leontie*, prin cercetarea ce i s'au făcut, s-au aflat că iaste hirotonit după rânduiala Canoanelor sfintei pravile Dieacon şi Preot desăvârşit de fericitul întru pomenire patronul nostru răposatul Gavril mitropolit la 1785 Iuni 17. Pentru aceea iată şi de către Noi i s-au dat voe şi blagoslovenie a sluji toate cele ce să cuvin Preoţiei, adecă: a Cununa, a Boteza, a Mirui, a sluji sfântul Maslu şi a săvârşi Dumnezeeasca Liturghie, şi toate rînduelele şi urmările cele strămoşeşti să le lucreze ca un slujitoriu Tainelor lui Dumnezeu. Insă numai la satul *Teleneştii la ţinutul Orheiului*, unde s-au rînduit de către Noi să fie volnic a sluji cele Preoţeşti, iară de să va muta la alt popor fără ştirea şi blagosloveniea Noastră, să fie poprit de toată slujba preoţască. Osăbit i am dat voe să şi spovedească. Insă numai cînd să va tămpla vre un creştin la boală şi slăbăciune de moarte şi nu va fi de faţă alt duhovnic. Iară într alt chip să nu fie volnic a ispovedi, până cînd va deprinde rînduiala precum să cade şi atuncea i să va da voe prin deosebită carte de Duhovnicie.

Deci să cade numitul Preot după a Noastră învăţătoare poroncă şi după datoriea lui cu tot sufletul deapururea să se îndeletnicească cu cetaniea Dumnezeeştilor Scripturi şi acestea nu într-alt chip să le înţeleagă, ci după cum luminătorii bisericeşti, sfinţii şi purtătorii de Dumnezău Părinţi, le-au tâlcuit cu mare unire. Şi după porunca Apostolului să fie treaz, cu întreagă înţălepciune, cu bună cucernicie, cinstit, iubitoriu de streini, învăţătoriu, nebeţiv, blînd, negilcevitoriu, neînşelătoriu, nezavisnic, neiubitoriu de argint, bine ocârmuind casa lui, avînd pre copiii săi supt ascultare cu toată curăţiea şi ferindu-i de spurcăciuni şi de vrăji băbeşti, după porunca aceluiaş Apostol către Timotei, iar mai ales pre norodul ce iaste încredinţat lui să-i înveţă buna credinţă, poruncile lui Dumnezău şi toate celelalte creştineşti bune fapte. Iară de va face el ceva dintr-acele care opresc de darul Preoţiei, să fie supus opririi de cinstea Preoţiei dintr-acel ceas, ce va cădea într-acea faptă, măcar că aceasta nu o voim, nici o poftim. Ce mai vîrtos dorim a să purta el cu vrednicia chiemării sale, şi turma ce i s-au încredinţat bine să o păstorească, ca să priimească răsplătirea slujitorilor

celor înţelepţi şi credincioşi din mînule Celui ce răsplăteşte fieştecăruea după faptele lui.

Deci, toţi să-l aveţi la dragoste, cinstindu-l ca pe un vas ales a sfintei Biserici şi slujitoriu celor sfinte, căruiea pentru încredinţare i s au dat la mînă această Arhierească Carte, de Noi iscălită şi cu pecetea sfintei Mitropolii pecetluită.

La anul 1793 luna Febr. 20.

[pecetea]. *Iacov Mitropolit Moldovei*

Această carte e un formular tipărit şi complectat de mină cu numele candidatului, al vlădicăi ce l-a hirotonisit şi al satului, poate impus tuturor preoţilor existenţi, ca o reînnoire a dreptului lor de slujire în cuprinsul mitropoliei, şi deci si ca un control al slujitorilor bisericeşti pe vremea acestui mitropolit Iacov, sau e numai un formular obicinuit a se da în locul gramatelor ce se pierdeau ori se destrămau la purtător.

Semnătura mitropolitului e în facsimil tipărită.

Pecetea mărişoară, ovală, de fum, are textul „† Pecete a sfintei Mitropolii Moldovlahiei" iar înlăuntru e icoana sf. Gheorghe călare şi lovind în scorpion (*fila 24*).

6. In aceeaş zi, s-a eliberat acestui preot şi o carte de duhovnicie cu acest text, mai variat faţă de al episcopului Dositei: „Iacov cu mila lui Dumnezău Arhiepiscop şi Mitropolit a toată Moldaviea. Smereniea Noastră, prin dumnezeescul Dar şi Puterea a prea sfîntului şi începătoriului săvîrşirilor Duh, dă ţie, cucernicului între Presviteri, chir popa *Leontie*, slujba părinteştii Duhovnicii, de care lucru ţi să cade să priimeşti gîndurile şi lucrurile şi tot feliul de patimi ale celor ce vor veni cătră tine la ispovedanie, să te arăţi cătră dînşii lin, blând, învăţătoriu, ispitindu-i şi cercetându-i de toate faptele şi cugetele lor cu amănuntul şi să nu te mieri de mulţimea sau mărimea păcatelor, nici să te porneşti cu mînie la cuviincioasa mustrare, ci mai vîrtos cu chip iscusit să tocmeşti pocăinţa şi îndreptarea lor prin canonisire potrivită cu starea fieşte căruia. Să legi cele ce să cade a lega, şi să dezlegi cele ce să cade a dezlega, după cum vei cunoaşte din ispitire zdrobirea inimei şi umilinţa fieşte căruia. In să fără de nici un feliu de luare sau cerere, ca nu cumva pentru lenea sau vre o rîpire ceva înşalându te însuţi pe tine să te faci partaş păcatelor streine.

Pentru aceea s-au făcut şi această poruncitoare Carte a smereniei Noastre şi ţi s-au dat să-ţi fie de tărie.

la let 1793 luna Febr. 20.

Iacov Mitropolit Moldovei
(*fila 22*).

7. Carte de hirotoniea unui diacon.

Meletie cu mila lui Dumnezeu Episcop Huşului.

Viind înaintea noastră acest de Dumnezeu temătoriu bărbat anume *Leon* din satul *Durleşti*, ţin. Lăpuşnei a eparhiei noastre, cu multă cucernicie au cerut darul Diaconiei, pe carele, după căzuta cercetare ce i s-au făcut şi după încredinţare din mărturiea duhovnicescului său părinte, chir Teofanie arhimandrit şi eclisiarh Episcopiei noastre, vrednic aflându se, l-am hirotonisit Diacon desăvărşit.

Drept aceea iată că-l şi rânduim la cucerniciea ta, protopoape Ioane, dela satul Bricenii, ca să-l pui în biserică să săvărşască toată rânduiala ci să cuvine Stepenii sale, adică toată slujba Diaconiei cu privierea (sic) şi luarea aminte, mai vărtos în cetire să-s îndeletnicească, precum apostolul şi Evanghelie să le citească curat şi cu toată înţălegerea ca să nu fie de scandelă norodului.

Deci, dându-ţi noi pre acest nou Diacon în sama învăţăturei cucernicii tali, punem şi vada ca toate aceste până în trei luni de zili, cu icteniili de sară şi de dimineaţă şi proscomidie învăţându-le deplin şi de rost, să-l triimiţi la noi, ca ori preot să-s săvărşască, ori să să rânduiască la popor, dându-i-să Poucenie, iar când nu va fi silitor a se deprinde şi a învăţa precum îl cerem, atuncea nu numai fără popor, dar încă şi de toată slujba diaconiască oprit va fi.

1808 Oct. 31.

Meletie episcop Huşului".
[*fila 90*]

8. Carte de permutare în altă parohie.

„Cu mila lui Dumnezeu Smeritul *Mitropolit Gavriil*, a prea sfîntului îndreptătoriului Sinod cilen şi al aceluiaş în Moldavia, Valahia şi Basarabia exarh şi cavaler.

Arătătoriul aceştie, molitva sa preotul Ioan carile păn acum s-au aflat slujitoriu bisericii din satul *Păltinişul* dela ţin. Dorohoiului, din pricina lipsii celor trebuincioasă petrecerii sale, mai fiind încă alţi trei preoţi şi lăcuitori puţini, au cerut voe ca să-s aşăză la satul *Zăicanii* dela ţin. Orheiului. Drept aceia, după încredinţările ce ni-au arătat pentru a sa priimire la numitul sat, prin aceasta i să dă voe şi blagoslove[nie] ca statornicindu-să cu toate ale sale la satul Zăicanii, volnic să fie a săvârşi în biserica de acolo toate ale preoţiei sale, îndătorit fiind a căuta pe lăcuitorii poporăni cu cele trebuincioasă credinţii şi legii creştineşti, iar de să va muta la alt popor fără ştirea şi blagoslovenia noastră, oprit să fie de toate ale preoţiei.

Deci, toţi poporănii, să aveţi a priimi pe numitul preot cu dragoste, dăndu-i toată cuviincioasa cinste ca unui slujitor celor sfinte şi părinte duhovnicesc ce vă iaste. Căruia spre încredinţare i s-au dat la mănă această Carte cu a noastră iscălitură şi cu pecetea mitropoliei pecetluită.

1811 Iunie 26.

[pecetea]

Textul e scris de mînă. Pecetea mărişoară, ovală, de fum, cu inscripţia „Pecete a sfintei Mitropolii Moldaviei", iar în mijloc e chipul sf. Gheorghe în picioare, cu lancea şi sulița în mâini *(fila 63)*.

In dosarul nostru, *nr. 12|1813 cu 103 file din Arhiva Consiliului eparhial-Chişinău* mai găsim şi alte cărţi de hirotonie şi de duhovnicie dela următorii vlădici :

1. dela „*Chiril Mitropolitul Proilaviei*" sunt 3 cărţi de hirotonie din 1784 Martie 10 [*fila 2*], 1795 Iunie 13 [*fila 74*], şi 1797 Iulie 5 [*fila 34*], toate scrise în l. greacă, mărunt, cu semnătura lui proprie şi o mică pecete rotundă, cu crestături pe margini, având inscripţia „*smeritul mitropolit al Proilaviei Chiril*", iar în mijloc o altă inscripţie în limba turcă ;

2. dela acelaşepiscop „*Dositei al Rădăuţului şi Hotinului*" o carte de duhovnicie din 1773 pentru preotul Grigorie din Cerbiceni, ţin. Hotinului, scrisă de mînă, fără pecete [*fila 78*] ;

3. dela „*Iacov episcopul Huşului*" două cărti de hirotonie, una a preotului Gheorghe pentru satul Plopul, ţin. Sorocăi, fiind duhovnicit de „popa Daniil" la 1787 Iunie 3, pe formular tipărit

dar cu iscălitura de mînă a episcopului având pecetea de fum rotundă, mare, cu inscripţia „pecetea sfintei episcopii Huşului, Iacov episcop 1782 Dec. 18“, iar în mijloc fiind gravaţi sfinţii apostoli Petru şi Pavel, ţinînd pe mîini o biserică, unul o carte şi cellat chei [*fila 10*]; şi cealaltă e a preotului Matfei pentru satul Mândăc, ţin. Sorocăi, duhovnicit de „ierei Ioan“ la 1791 Săpt. 29, scrisă de mînă, ca aceeaş pecete [*fila 29*];

4. dela acelaş *Iacov*, dar ca „*arhiepiscop şi mitropolit a toată Moldaviea*“, dela care am dat mai sus o carte, sunt încă două cărţi de hirotonie şi una de aşezare, anume : cea din 1792 Dech. 3 de aşezarea preotului Ioan la satul Păltiniş, ţin. Dorohoiului [pentru care e mai sus cartea lui de mutare din 1811 la Zăicani-Orhei], fiind hirotonisit de „răposatul Paisie proin Mitropolit Ioaniu“ la 1789 Săpt. 1, scrisă de mână [*fila 62*]; cartea de hirotonie a preotului Petru Huşcovschi pentru satul Ungheni, ţin. Iaşului, fiind duhovnicit de „chir popa Mihail din Mitropolie“ la 1797 Mai 18, pe formular tipărit [*fila 37*] şi cartea tot de hirotonie în preot a lui Atanasie pentru satul Şoldăneşti, ţin Orheiului, duhovnicit fiind de „chir Inochentie al Mitropoliei“ la 1798 Mai 6, la fel formular tipărit, toate cu aceeş pecete [*fila 51*];

5. dela „*Gherasim episcopul Huşului*“ sunt trei cărţi, anume : una de duhovnicie a preotului Matfei din Mândăc, ţin. Soroca, de care am pomenit mai sus, cu data de 1797 Mai 20; pe pecete se citeşte data de „1796 Iunie în 7“, când începe episcopul păstoria sa, pe formular tipărit [*fila 30*]; o carte de hirotonisia preotului Dimitrie pentru satul Cotiugeni, ţin. Soroca, duhovnicit de „chir Teofan al episcopiei“ la 1801 Iunie 7, tot pe formular tipărit [*fila 72*]; şi o carte de primire în eparhia sa, la satul Cerniţa, ţin Soroca, a preotului Veniamin în 1801 Săpt. 27, scris de mână, fără ştampilă, iar deasupra mitropolitul Gaviil a făcut însemnarea „1813 Mai 5. Acest preot au răposat la anul 1811“ [*fila 35*];

6. dela „*Meletie episcopul Huşului*“ o carte de aşezarea preotului Petru Huşcovschi la 1803 Iulie 2 în eparhia sa la satul Socolul, ţin. Soroca, scris de mână, frumos, fără ştampilă; acesta este preotul, pe care l-a hirotonisit mitr, Iacov şi am pomenit

de el mai sus, şi chiar la o săptămînă după hirotonie a şi cerut ieşirea din cuprinsul mitropoliei [*fila 36*];

7. dela „*mitropolttul Gavriil şi exarh în Moldavia, Valahia şi Basarabia*“ mai sunt în dosar două cărţi: una de mutarea amintitului mai sus preot Atanasie, dela satul Şoldăneşti la satul Horgineşti, ţin. Orheiului, din 1809 Febr. 23 „fiind priimit de preotul ce mai este acolo cît şi de lăcuitorii poporăni“, e scrisă de mînă şi are aceeaş pecete [*fila 49*]; şi mai e o carte, pe formular în l. slavonă. tipărit în negru şi roşu, de hirotonia preotului Pahomie Simaşchevici, pentru satul Percăuţi, ţin. Hotinului, la 1810 Dech. 2, avînd duhovnic pe „protoiereul Atanasie Cazacinschi“, cu aceeaş pecete [*fila 85*].

Aceste cărţi sunt de însemnătate, întrucât ele pot ajuta la stabilirea unor date de păstorie ale vlădicilor, dar şi ale foştilor lor purtători şi despre vechimea unor sate. Pot servi iarăşi la studierea limbii, dar şi la comparaţie cu gramatele de azi şi pentru a se vedea cum s-au tot dezvoltat ele.

E de observat că, depuse fiind la exarhie asemenea cărţi ale preoţilor decedaţi, ele se rupeau ori dealungul, ori se tăiau la mijloc, pentru a nu mai putea fi folosite; cele mai multe îs pe hârtie albă, altele pe hârtie vînătă.

Bisericile din satul Tărşiţei, ţin. Orhei.

Arendaşul Iordachi Botezatu din satul Tărşiţei se plîngea mitropolitului Gavriil la Februarie 1813 de pizma ce revarsă unul din preoţii satului, Vasile, asupra celuilalt preot Ilie, pînă acolo încît împiedică stăruitor zidirea unei noi biserici în locul celei vechi, care era şi departe, la care lucru s'a prins arendaşul, locuitorii şi cu preotul Ilie; în lipsa arendaşului de 4 luni din sat, fiind chemat cu poruncă „la Fălciiu spre priimire zaherelii... cănd am venit înapoi, am găsit timiliea rădicată pi moşiea d-sale cuconului Grigoraş Storza, ci este alături cu moşiea mea“. Deaceea roagă „ca să fii poruncă spre a-s muta numitul preutul Vasile la alt popor, că din pricina lui nici alţi preuţi ci mai sănt nu să pot odihni precum şi sătenii, fiind cu totul făr de ispravă“.

Mitropolitul a poruncit Dicasteriei să-l mute „cînd să va deşchide loc pentru un preot, de să va dovedi în prepus".

Dar biserica s-a zidit tot pe moşia „visternicului Grigoraş Sturza" şi în ea au fost mutate la Iulie 1813 şi toate veşmintele şi cărţile din vechea biserică, unele fiind cumpărate de toţi locuitorii, altele numai de poporănii „ci au trăit mai înainte la un sat Prodaneştii şi mai în anii trecuţi s-au mutat în satul Tărşiţei cu toate ale sale"; erau şi unele cărţi cumpărate numai de un locuitor, ca Vasăle Smăntănă, care adusese în biserica veche un Mineiu.

Arendaşul Botezatu, căpitan acum, roagă să se înnapoieze „lucrurile şi podoabile ce s-au luat dela biserica me depe numita moşie ce am . . . şi să să îndatoriască ca şi toţi poporănii ce sânt pe partia me să fie supuşi a mergi la biserica depe moşie me".

Sfîrşitul neînţelegerilor a fost că preutul Vasile a fost reţinut de locuitori chiar, întrucît el era bătrîn şi duhovnicul lor, iar biserica veche s-a desfăcut cu totul, lemnele s-au dat îa focul prescurăriei, iar sf. prestol a fost zidit după obicei şi îngrădit.

(dosar nr. 65/1813 pe 41 file)

Clerul din Isacova, ţin. Orheiului.

In satul Isacova la 1814 Iunie erau trei preoţi : „preut Ştefan hirotonisit di mitropolit Iacov pi satul Isacova 1798 Mai 14 şi preut Ioan, făcut tot pi Isacova 1771 Febr. 1 şi preut Vasili, făcut tot pi Isacova 1778 Oct. 28 ; diiacon Ananii, făcut tot pi Isacova, slujeşti [di la] 1778 Noeb. 27 ; dascal Isai ci-s număra ipodiiacon, carti di dascalii [din] 1777 April. 28 ; ipodiacon Dima, dat ţidul[ă] di protosinghir Vinidict 1778 Apr. 26, iar acum esti aşăzat ponomar ; iar diacon Vlasi hiritonisit di Paisi Ioaniu 1788 Oct. 36 şi poucenie di la Iacov 1801 Oct. 13 şi acum ari carti di ertari di la mitropolii, fiind neputincios şi schiop, iar Chiril, ci s-au numit ipodiiacon iasti bătrăn şi ertat cu carti dila mitropolii. Şi aceşti toţi sint cu mărturiile lor făcuţi şi sint răzăşi cu dănşii şi sint aşezaţi cu aşezări buni, cu livezi, cu vii şi sint puşi în rănduiala lor, iar acei 2 di-s ertaţi sint niştí niputincioşi şi n-ari nimene nici o supărari di dănşii şi că sint 3 preuţi la ace bisărică ei sint învoiţi şi di răzăşi, şi di rudeniile lor sint primiţi".

Aceasta o raportează protopopul Orheiului Stăvărachi Costin, în urma unei jalobe sosite la Dicasterie că ar fi 8 diiaconi în Isacova.

(*dosar nr. 67/1813*)

Despre ipodiiaconii nehirotonisiți.

Mitropolitul Gavriil a dat poruncă în noua sa eparhie a Chișinăului ca „ipodiiaconii nehirotonisiți să nu stea în biserică cu capul acoperit, iar potcapii nici de cum să nu poarte, nici sa iscăliască cu numele de ipodiiacon, ci să-s cheme cu nume de țărcovnic, și unde nu vor fi dascali și ponomari așăzați cu cărți dela exarhiceasca Dicasterie, să poroncește acelor ipodiiaconi să vie să-și ia cărți „de dăscălie sau de ponomarie", după cum vor fi vrednici de învățătură, și numai decât să-și caute locuri să-s așăzi dascali sau ponomari, să nu să mai cheme ipodiiaconi".

1813 Febr. 20.

(*dosar nr. 74/1813 fila 3*)

Mitropolitul Gavriil a luat în considerație declarația unor locuitori din târgul Bălți și raportul protopopului dela Foleşti că Vasile Croitoriu ș-a părăsit vreme de 7 ani soția lui, și fără judecată de despărțenie, a dat această rezoluție: „1813 Febr. 6. După alăturatele aici mărturii pentru ducerea bărbatului de șapte ani a jăluitoarii, fără a să mai răspunde către dănsa, și fără a să știi ce s-au făcut, în puterea pravililor să dă voe jeluitoarii a să mărita, pentru care Dicasteria să-i de mărturie. G. M. și E.".

(*dosar nr. 71/1813*)

Au fost numeroase și cazurile că femeile moldovence își părăsiau bărbații și gospodăria, find luate de „moscalii" ruși în vremea războiului 1808—1812; după așteptare de un an—doi, bărbații lor părăsiți cereau Dicasteriei despărțirea și voie de a se cununa din nou.

(între altele, *dosarele nr. 78, 80*).

Un preot Constantin Mogîldea din satul Hirişenii, ţinutul Orheiului, fiindcă au ţinut „în orîndă acea moşie cu multe înprotivnice urmări, purtîndu-să atît cătră tovarăşul său preotul Teodor cum şi cătră locuitori cu bătăi şi spargeri de capete prin crăşme . . . preasfiinţiea sa întărind anaforaua, l au canonisit în trei ani cu lipsire de toate ale preoţiei şi di epitrahil şi l-au dat supt privighiere protopopului Ioan dela acelaş ţinut . . . însă el nu părăseşte crâşma şi . . preoteasa lui, făcînd un copil, şi el cu pizmă fiind asupra preotului Teodor, n-ar fi voit să-l chieme spre săvîrşirea botezului şi aceloralalte următoare rugăciuni, ce are datoriea creştinească a să face la femeile ce nasc prunci, ci singur el preotul Costandin [puind epitrahil] ar fi făcut molitfă preotesei lui şi sfinţire apii, încă şi botezul au citit pruncului său şi moaşa au fost cumătră mare şi că preoteasa mai înnainte ar fi botezat moaşă sa...“.

De aceste învinovăţiri l-a pîrît la duhovniceasca Consistorie din Eşi tovarăşul său, preotul Teodor. Şi stăpînirea sa bisericească „îndată l-au pus în feră şi puindu-l într-o căruţă înpreună cu un poslușnic dela schitul Hărbovăţul şi cu blagoinul Ioan ot Dişcova l-au trimes la Consistorie în anul 1809...“.

(dosar nr. 54/1813)

Actualul sat Poiana Cunici din ţin. Sorocăi se numia în 1809—1813 „Schitul Cunici“. Lîngă biserica de acolo era „livadă boeriască cu pometuri“, şi alături casile preoţilor şi astfel că în ograda lor căpeau mere din pomi. Vecinătatea aceasta a făcut ca un preot Luca să fie chiar învinovăţit că răpeşte pometuri şi dat în judecată.

(dosar nr. 66/1813)

La 1813 Aprilie vicarul Dimitrie găseşte că în forştatul oraşului Chilia erau 3 mecete turceşti: una servia ca arsenal al armatei ruseşti, alta ca spital şi a treia era club, şi mijloceşte la

mitropolitul Gavriil al Basarabiei ca din una să se aprobe a se face biserică ortodoxă, aşa cum doresc locuitorii.

(*dosar nr. 46/1813*)

In ţinutul Chiliei, în satul Hasanspaghi se transformase la 1813 o altă mecete turcească în biserică ortodoxă cu hramul sf. Arhanghel Mihail ; diacul Daniil Berdihin din Chilia, despre care blagocinul Simeon Mahoţchi declară „n-a tost niciodată supus Moldovan", este aprobat a fi preot la această nouă biserică.

Din dosarele acestui an încep să se iviască tot mai multe nume de nemoldoveni, de Ruşi, veniţi din imperiu ; deaceea şi corespondenţele moldoveneşti se răresc.

(*dosar nr. 56/1813*)

Catagrafia de toată averea mişcătoare şi nemişcătoare a schitului Horodişte, din ţin. Orheiului, la Ianuarie 1813 se află în

(*dosar nr. 64/1813*)

Biserica Innălţării din Chişinău se numia încă dela începutul secolului XIX „sărbască" de către Moldoveni, şi „bulgărească" de către Ruşi. La 1813 mitropolitul Gavriil a aprobat pe diaconul Petru Teodorovici, dela această biserică să fie hirotonisit preot tot acolo, în locul răposatului preot Ştefan. El se născuse în „tîrgul Tetevent piste Dunăre . . carte ştie greceşti, sărbeşti, şi moldoveneşti au învăţat la dascalul Vasili şi preot Necolai din tărgul Chişinăului...".

In locul său a fost hirotonisit diacon ponomarul „paraclisiarh" Ioan, fiul lui Nani sîrbul ; carte „a ceti şi a cănta greceşti au învăţat la dascalul Ioan din tărgul Chişinăului, iar moldoveneşti . . la preotul Teodor din tărgul Bălţilor, ţinut Sorocii.."

(*dosar nr. 52 şi 53/1813*)

In biserica din satul Caraciu, în ajunul Bobotezii din 1813 „preotul Andrei şi cu dascalul Antonii au săvârşit slujba ceasurilor... şi eşind din biserică au uitatat o lumănari aprinsă, şi s-au aprins sfeşnicu şi tratapodu şi au ars de tot, si Triodul pe ju-

mătate şi Pendicostariul mai de tot şi o icoană mică cu 12 praznice şi altă icoană asămine, şi o cruce de tiparos (sic) şi icoana Domnului Hristos s-au dogorit şi catapetezma s-au dogorit pe giumătati şi dela un loc în sus au şi ars, şi ceriul bisericii s-au părlit giumătati şi 4 podeli deasupra s-au spart..."

Mitropolitul Gavriil scrie pe raportul protopopului Onufrie „1813 Februarie 8. A sluji în pomenita biserică, unde este prestolul şi altarul stricat de foc, să dă voe ; iară preotul Andrei, fiind că din pricina lui s-au întîmplat pojarul, să va canonisi cu oprirea de slujbă preoţască în doao luni de zile şi dascălul împreună cu ponomariul vor cumpăra cu a lor cheltuială Triodul şi Penticostariul ce s-au ars. G. M. şi E".

(dosar nr. 50/1813)

Pe cererea de hirotonia în diacon a unui dascăl Ioniţă, fiul diaconului decedat Lupu, locuitorii din Străşeni, ţin. Lăpuşnii, semnează cu asemenea nume de familii la 1811 : Băltag, Pleşca, Croitori, Dumbravă, Sirmanul, Trohin, Mărgine, Jigărie, Ciolac, Părău, Jiireghii, Ciobanul ş. a., încheind mărturia : „Erei Ion ot Străşeni şi Erei Teodor ot Străşeni".

(dosar nr. 48/1813)

Un „Gheorghii dascal din satul Singurenii, ţinut. Sorocii" a cerşit hirotonia lui, la 1813, ca preot în locul răposatului său tată de doi ani, decînd şi biserica „noî sfinţită, înpodobită cu toati celi trebuincioasă... au rămas fără de preut".

Mitropolitul Gavriil dă o asemenea rezoluţie: „1813 Ianuar 24. Fiindcă numita biserică are foarte mic popor, să cuvine ca candidatul întâiu să facă tocmală cu stăpînul moşii şi cu lăcuitorii, ce dau peste locul rănduit de hrană pe tot anul ; şi apoi viind aici, cu tocmala în scris, poate fi hirotonisit preot la numită biserică". Dascălul a împlinit porunca. Şi astfel a urmat şi o a doua rezoluţie : „Ianuar 31. Candidatul să între în cercetarea ce să faci stavlenicilor. G. M. şi E", adecă spre hirotonie.

(dosar nr. 47/1813)

La 1812 Noembrie a apărut un ucaz ca din partea exarhicești Dicasterii și în numele mitropolitului Gavriil, prin care se înlătură monahina Luchiea dela stăreția schitului Calatur și în loc se pune monahina Tavita, căreia i s a și predat averea mișcătoare și nemișcătoare a schitului. După 3 luni se află că acel ucaz e falș și mitropolitul dă rezoluția în limba rusă : „1812 Februar. Poruncim Dicasteriei să folosiască toate mijloacele de a afla pe alcătuitorul acestui ucaz falș, și să-l predea neîntârziat la judecată după lege".

S-au făcut cercetări de păr. blagocin al schiturilor igumen Onisifor. Monahia Tavita, propusă stareță, era oarecum în cunoștință, căci l-a vădit ca autor pe ierodiaconul Antonie Seletchi dela m-rea Deleni, jud. Soroca, care ar fi scris ordinul falș în Chișinău. Dar murind curînd autorul, chestiunea s'a închis.

(dosar nr. 77/1813)

Const. N. Tomescu.

Solutreenul din România extracarpatică şi raporturile sale cu acela din Transilvania şi din ţările limitrofe.

de Dr. NIC. N. MOROŞAN

După remarcarea ilustrului preistorien Profesorului H. Breuil, care înregistrează în 1925 [1]) primele silexuri solutreenoide pentru România — şi anume pentru Transilvania, a urmat în 1927—929 trei note a Dr. M. Roska [2]), în care descrie câteva piese solutreene, deasemenea găsite pe teritoriul aceleiaşi provincii — Transilvania.

Or, în România extracarpatică, prezenţa solutreenului a fost probată de noi în 1926 [3]) prin saparea staţiunei paleolitice din grota Stâncă Ripiceni [4]). Ea se găseşte pe malul drept al Prutului în vecinătatea fabricei de zahăr — Ripiceni, jud. Bo-

---

[1]) H. Breuil: *Stations paléolithiques en Transylvanie.* Ext. d. Bull. d. l. Soc. Sc. de Cluj. T. II, pp. 193—217. Fig. 17. Cluj. 1925.

Id.: Notes de voyage paléolithique en Europe Centrale. Ext. l'Anthr. 1923—1925, pp. 80, fig. 57. Paris.

[2]) M. Roska: *Le Solutréen en Transylvanie.* Ext. d. Bull. d. l. Soc. Sc. de Cluj. T. III 1927, pp. 193—196, fig. 10.

Id.: *Nouvelles recherches sur le Solutréen de Transylvanie.* Id. T. IV pp. 38—39 fig. 1.

Ibid.: *Recherches nouvelles sur le Solutréen de Transylvanie.* Id. pp. 83—86, fig. 2.

[3]) Nic. N. Moroşan: *Contribuţiune la cunoaşterea paleoliticului din Moldova de Nord. Malurile Prutului.* Ac. Rom. Mem. Sec. Şt. T. IV mem. 7: pp. 18, fig. 7 şi o hartă în text. Bucureşti 1927.

[4]) I. Simionescu et Nic. Moroşan: *Une station aurignacien en Moldavie.* Ac. Rom. Ext. Publ. d. l. Sec. Sc. No. 3, pp. 6, fig. 6. Bucureşti. 1926.

toşani. Dintre cele patru straturi arheologice distincte: 1, 3, 5 şi 7, numai stratul 5 aparţine culturei solutreene şi anume solutreenului inferior. Mobilierul său, afară de sule şi *pioches* — produse de os sau de corn de ren, se compune din numeroase instrumente litice. Printre lame — *lames, grattoirs, burins, perçoirs, pointes á dos rabattu* etc., ni se remarcă câteva *pointes á rétouche plat* pe suprafaţa sa dorsală, sau şi pe acea ventrală; dar atuncia retuşul e concentrat pe porţiuni mici, de ex. la vârful piesei. Deşi, o parte din mobilierul litic ne prezintă oarecare afinitate cu acel aurignacien superior dela Cormani — depe Nistru, recent descris (1931) de Dr. I. G. Botez [1]) totuşi în ansamblu său acesta depe Prut cronologic e mai tardiv, decât acela depe străvechiul Tyras (Nistru).

Ca rezultat al cercetărilor, ce le am făcut în ultii ani (1929—1932), ni se impune inregistrarea descoperirei unora importante mobiliere şi ale solutreenului mijlociu cu „vârfuri în foi de laur" *(pointes en feuille de laurier)* şi anume în depozitele următoarelor puncte subaeriene: La-Moara-Popei (în formaţiuni loessoide) şi In-Ponoară (în depozitele de loess) ambele depe teritoriul comunei Cuconeşti, jud. Bălţi: malul stâng al Prutului, aproape vis-à-vis de grota menţionată — Stânca Ripiceni. Iar pe Nistru, în punctul Antonievca depe teritoriu satului Babin jud. Hotin. Peste tot s'a găsit câte o *pointe en feuille de laurier* tipică, secondată de silexuri (*lames, burins* etc.) specifice paleoliticului superior. Aşa că chiar caracterul acesta singur (afară de acel stratigrafic şi paleontologic — pentru primele două cazuri) [2]), ne denotă vârsta paleolitică a mobilierelor. Şi anume ca aparţinând culturei solutreenului mijlociu.

„Foaia dela Babin, e cea mai primitivă dintre toate. Tecnica solutreenă de un grad mai înalt e reprezentată pe foaia de La-Moara-Popei, iar piesa de In-Ponoară (V. pl. din text), ne re-

[1]) I. G. Botez: *Recherches de Paléontologie Humaine au Nord de la Bessarabie.* pp. IV + 74, fig. 37, pl. 2. Iaşi 1931.

[2]) O expunere detailată a chestiunelor este dată în lucrarea *„Pleistocenul şi Paleoliticul din N. E. României. Depozitele geologice, flora fauna şi industria paleolitică. de* Nic. Moroşan. Se publică în Anuar. Inst. Geol. al Rom.

PLANŞA I.

„VÂRF ÎN FOAE DE LAUR" solutreian mijlociu.

Din depozitele de loess de In-Ponoară, com. Cuconeşti V, jud. Bălţi ; malul Prutului.

Silex : altă dată destul de diafan.

Dimensiunile : lungimea : 106 mm.
lăţimea : 43 mm.
grosimea : 10 mm.
greutatea : 43 gr.

Vârful capătului inferior e rupt ; patina depe suprafaţa casurei e identică aceleia depe restul piesei. Lungimea — probabilă — a piesei întregi : 120 mm.

Colecţ.: Dr. Nic. N. Moroşan ; la Muzeul Naţ. de Antichităţi din Bucureşti.

PLANCHE I.

POINTE EN FEUILLE DE LAURIER. Solutréen moyen. Depôts du loess de In - Ponoară, com. Cuconeşti distr. Beltzi; la rive gauche du Pruth.

Silex: autre fois assez diaphane.

Ses dimensions : longneur : 106 mm.
largeur : 43 mm.
epaisseur: 10 mm.
poids : 43 gr.

L'extremité de la partie inférieure de la pièce est cassée. La patine de la surface de l'extremité cassée est identique à celle du reste de la pièce.

Coll.: Dr. Nic. N. Morosan ; au Musée National des Antioquités de Bucarest.

Dr. N. Moroşan: Solutreenul din România extracarpatică şi raporturile sale cu acela din Transilvania şi din ţările limitrofe.

Planşa I.
Planche I.

prezintă treapta culminantă, atinsă de această cultură pe teritoriu României [1]). Or, piese frumoase şi cu conturi perfecte ca la aceasta, cam rar s'au întâlnit chiar în Franţa, unde solutreenul e foarte bogat şi variat reprezentat şi include un mobilier numeros accesoriu, caracteristic paleolitului superior.

Cu toată deosebirea ce se observă între morfologia *pointes en feuille de laurier* enumărate, totuşi înclinăm a admite că nu există nici o deosebire însemnată — ca vârstă — între mobilierele acestora trei puncte ale solutreenului mijlociu depe Prut şi Nistru.

Pentru etajul superior al epocei solutreene n'avem indicată nici o industrie chiar şi în restul României.

Importanţa descoperirilor. Lăsând la o parte analiza mai amplă, să înregistrăm principalele aporturi ale acestora descoperiri pentru arheologia paleolitică.

Cultura solutreenă cu mobilierul său caracteristic aci în N. E. României — Europa orientală, după cum avusesă loc şi în occident, cronologic e ulterioară aurignacienului superior. Aceasta ni se denotă prin stratigrafia arheologică din grota Stânca Ripiceni, unde subjacent stratului 5 — solutreen inferior —, zace industria aurignacienului superior clasic [2]).

Solutréenul mijlociu, ce a urmat în timp şi ca tecnică solutreenului inferior, conţine şi *pointes en feuille de laurier.* Piesele noastre sunt singurele exemplare pentru acest vast teritoriu extracarpatic al României şi al Europei orientale împreună luate.

In acelaş timp pare a se releva că acest solutreen nu poate fi sincronizat cu industriile *á feuille de laurier* din Ungaria, în acăruia utilaj secondar lipsesc instrumentele caracteristice paleoliticului superior — ca : *grattoirs* şi *burins* [3]). Nu putem spune

---

[1]) Nic. Moroşan : *Cea mai frumoasă dintre „pointes en feuille de laurier solutréennes" din România extracarpatică.* Ext. din Rev. Şt. „V. Adamachi" No. 2—3. 1933, pp. 7, fig. 1. Iaşi.

[2]) V. la N. Moroşan, pub. cit. — *„Contrib..*

[3]) Observaţiuni înregistrate de : a.) **E. Hillebrand** : *Recherches dans les grottes paléolithiques de la Hongrie.* C.R. Cong. d'Anthr. et d'Arch. Préh XIV Sec. de Geneve 1912, T. I pp. 355—358. Şi **Id.** Das Paléolithikum Ungars. Ext. Wiener Präh. Zeit. T. VI. 1919 pp. 14—40 fig. 23. Wien. 1919. şi b) **H. Breuil** : *Les subdivisions du paléolithique*

nimica despre rapoartele lui cu foile de laur izolat găsite în Transilvania; cu toate acestea, cunoaştem — după studiul Prof. H. Breuil (1925) [1]) că influenţa şi infiltrarea solutreenului ungar pare a se resimţi deja pe industria aurignaciană mijlocie dela Buzăul Ardelean — Magyarbodza, descoperită în 1910 de J. Teutsch [2]). Acelaş lucru pare a se confirma şi pentru Polonia. Căci ansamblu „foilor de laur" (ne acompaniate de *burins* etc.) date ca solutreene mijlocii de Prof. L. Kozlovski (1922),[3]) prin studiul făcut de L. Sawicki (1926),[4]) cronologic n'ar corespunde decât aurignacienului mijlociu evoluat. Ori, aceasta ipoteză se sprijină chiar pe aceia că industria aurignacienă, după cum relevă L. Kozlowski (op. cit.), lipseşte aproape în întregime.

Dar, că constatările noastre din Moldova, corespund unui adevăr desfăşurat aşa cum îl precizăm, putem, cita însuşi staţiunea dela Kostenki — U.R.S.S, unde mobilierul aurignacien superior este acompaniat de prototipuri de *pointes en teuilles de laurier*, din care cauză ea este admisă de P. Efimenco [5]) ca solutreenă inferioară.

Astfel: în Transilvania şi în Polonia, influenţa culturei solutreene din Ungaria avusese loc cam în aurignacienul mijlociu. In Moldova — la Stânca Ripiceni şi la Cormani, după cum şi în Ukraina-la Kostenki, efectul unei similare infiltrări, se resimte deabea asupra mobilierului aurignacien superior. Aşa că aci avem de a face cu o adevărată industrie protosolutreenă — so-

---

superieur et leur signification. Ext. C. R. Cong. d'Anthr. et d'Arch. XIV. Ses. de Geneve 1912 pp. 74. fig. 47. Şi Id. Les industries paléolithiques en Hongrie. L'Anthr. XXXIII—1923, pp. 323—346. Paris.

[1]) Op. cit. *„Stations paleol. en Transyl.* V. pag. pr.

[2]) **Teutsch Jul**: *A madyarbodzai aurignacien*. Ext. Barlang. II. 1914 pp. 51—64, fig. 6.

[3]) **Kozlowsky L**: *Starsza epoka kamienna w Polsce*. Ext. de Poznan. Tow. Przyjac. Nauk. T. I, pp. 51. Poznan, 1922.

[4]) **Sawicki L.** *La Grotte Nietoperzowa a Ierzmanowice près Ojcow*. Ext. din Rev. Arch. Polon. S. III. 1, pp. 8, fig. 1, pl. IV. Poznan, 1926.

[5]) **Efimenco**: *Necotoryia itoghi izucenia paleolita S S.S. R.* (Quelques rézultats sur l'etude du paleolithique de l'U.R S.S.). Tchelovec No. 1 1928 pp. 45—53. Edit. Acad. Sc. (în rus.).

lutreenă inferioară — care atât ca facies, cât şi cronologic, corespunde aceluiaş etaj din occidentul Europei. Şi aceasta se explică prin faptul că atuncia se petrecuse repetate migraţiuni şi — dealtfel — pe căi deosebite.

„Vârfurile în foi de laur", depe Prut şi Nistru ne probează în termeni categorici că această cultură a ajuns până prin acestea locuri. In acelaş timp mobilierul general dela Kostenki ne e o dovadă despre regiunea cea mai orientală atinsă de influenţa culturei soluetreene. Deaceia nu excludem şi ipoteza că necunoaşterea solutreenului mijlociu cu „foi de laur" — *pointes en feuille de laurier* — dincolo de vechiul Tyras (Nistru), e un lucru aparent pentru prezent. Iar cercetările din viitor, suntem siguri, că ne vor aduce încă multe surprize, căci—exprimându-mă în termenii pronunţaţi de ilustrul paleontologist dela Muzeum—M. B o u l e (1927), „trop de pays meme en Europe gardent encore les vieux secreuts de leur plus antique préhistoire [1]).

---

[1]) V. la pag. 112 din „*La Grotte de l'Observatoire à Monaco*". Arch. du l'Inst. de Pal. Hum. M. I pp. 115 fig. 16, pl. 27. Paris. 1927.

Boeriile slujbe în Ţările Române la sfârşitul secolului al XVIII-lea şi începutul celui al XIX[1])

Cămăraşia cea mare în Moldova, Boerile din Ţara Românească. Spatăria.

de T. G. BULAT

I

Către Excelenţa sa... Crasno Milaşevici Divanul Cnejiei Moldovii[2]

După predlojenie Excelenţii Voastre supt No. 133 pentru boerie cămărăşiei cei mari, nu lipsăşti Divanul a face cunoscut Excelenţei voastre, că aceasti boirie ere în vreme Domnilor, rănduind însuş Domnii din boerii greci a lor, nepoţi, gineri, sau alte rude, sau din cei mai aleşi a niamului grecesc, pentrucă slujba era, a i ţăne camara, sau cheltuelile curţi sale, a strailor, a darurilor şi liafa nu area decât numai întru acele cheltueli, încărca la zăci doi, şi acela era venitu seu. Deci fiindcă împreună cu Domnie au lipsit şi boirie această, pentru că cheltuitor particulare a Prinţăpului, nu poati fi acum, nefiind prinţip. De această nici a fost dela întrare împărăteştilor oşti nici este pentru că nici trebueşte şi nici liafă are de la casa răsurilor, pentru că s'au numărat o boirie particulare a Domniilor, iar nu a Pământului.

Const. Ghica logof.
Sandu Sturza hatm.
Iordachi Roset vist.

1810 Apr. 26

---

[1]) A se vedea aceasta revistă an IV nr. 3.
[2]) „*Dela*" nr. 1713/1810. Arhiv. Senat. Chişinău.

II.

Starea dintăia a dumealor boerilor celor mari, carii să numesc veliți, după orănduiala dregătorilor și după obiceiul țării. [1])

Vel ban este întăea boerie și divanit căutând trebile de judecăți ale norodului dinpreună cu ceilalți boeri veliți, care această dregătorie are și conspondenție Divanului Craiovii, căutând și în parte unile pricini de judecăți ale Craiovenilor, și prin d-lui să orănduesc de stăpănire boeri divaniți, cum și judecători la depertamenturile de acolo, și la cinci județe ot peste Olt, precum și unile din zapcilăcurile, și dregătorii mici, carii slujăsc Divanului Craiovii, unde acum într'această dregătorie, să află d-lui banu Manolache Crețulescu orănduit de către Divan. Și are dregătoria bănii leafă dela visterie pe o lună tl. 666.

Vel dvornic de țară de sus. Veldvornic de țară de jos sănt înpreună divaniți, căutând pricinele de judecăți ale norodului. Au d-lor și corispondență plaiorilor din ținuturile care se hotărăsc cu Țară nemțească, unde prin d-lor să orănduesc vătașii plaiurilor, carii sănt de paza hotărălor, fiind știute plaiurile dvornicului de sus, și plaiurile dvornicului de jos. Au supt comanda d-lor și 16 vt. vornici 8 la un dvornic și 8 la altu, carii să rănduiesc la pricinile ce să întămplă între oroșanii Bucureșteni, pentru călcare de hotară a locurilor. Unde la aceste dregătorii să află acum d-lul Ștefan Văcărescu de sus rănduit de către Măria sa cneazu Ipsilant Și d-lui Barbu Văcărescu de jos, rănduit ear de către Măria sa cneaz Ipsilant și leafa acestor dregători de la visterie este pe lună de un dvornic căte 500.

Vel dvornic al treilea, Vel dvornic al patrulea sănt divaniți căutând pricinile de judecăți ale norodului înpreună cu d-lor ceilalți boeri, având și d-lor câte 6 vt. vornici, tot pentru căutarea pricinilor de locuri. Unde acum la aceste dregătorii să află d-lui Istrate Crețulescu dvornic al treilea rănduit de cătră Măria sa cneaz Ipsilant, și d-lui Costandin Bălăceanu vorn. al patrulea rănduit iar de cătră Măria sa. Leafa acestor dregători este dela visterie pă lună de un vorn. căte 500.

---

[1]) „*Dela*“ nr. 1710/1810 Arhiv. Senat. Chișinău.

Vel logofătu de ţara de sus este divanit căutând pricinele de judecăţi şi jălbile norodului dinpreuua cu ceilalţi boeri veliţi are şi îngrijirea trebilor canţelarii Divanului pentru căte cărţi şi hotărări să poruncesc dela Duvan a să săvărşă, care urmează în partea ţării de sus, la judeţele ce sănt ştiute. Şi prin d-lui orănduește Divanu judecătorii depertamenturilor de aici i judecătorii dă pă afară, şi condicarii de la judeţele ţării de sus, având supt comanda d-lui şi pă toţi calemgii Divanului ai ţării de sus. Unde la aceasta dregătorie să află acum d-lui biv-vel dvornic Isaac Ralet, rănduit de către Măria sa cneazul Ipsilant. Are această dregătorie leafă de la visterie pă lună, căte 350.

Vel dvornic al obştirilor, este asupra cutii milostenii dă obşte, carele îngrijaşte pentru strângerea veniturilor ce sănt rănduite de se dau la această cutie de unele slujbe i de la dregătoriile ce să fac, şi înpartu lefi şi ajutoruri de milostenie la obraze scăpătate şi săraci: după catastihul ce i să dă iscălit dă prea sfinţiea Sa părintele Mitropolitu şi de dumnealor boerii divaniţi, îngrijind şi pentru copii sărmani făr de părinţi, unde acum la această dregătorie, să află d-lui vorn. Manolache, rănduit de către Măria Sa cneazul Ipsilant. Şi are leafă de la visterie pe lună căte 400.

Vel logofăt de ţara de jos, este divanit căutând pricinele de judecăţi şi jălbi ale norodului, înpreuna cu ceilalţi veliţi boeri, cum şi celelalte trebi ale logofeţii, căte urmează la ţara de jos. Are supt comanda d-lui şi pă toţi calemgii Divanului ai ţării de jos, i pă condicarii dela aceste judeţe. Unde la aceasta dregătorie acum să află d-luî logof. Dimitrache Ghica rănduit de către Măria Sa cneazul Ipsilant. Şi are această dregătorie leafă de la visterie pe luna căte 350.

Vel logofăt de obiceiori, este judecător la Divan dinpreună cu ceilalţi veliţi boeri, şi datoriea acestei dregătorii este să adune adecă şi să strângă la un loc într'o condică scrise toate obiceiurile şi orănduelile ţării, căte sănt spre bună evtaţie a fieştecăruia, ca dela această dregătorie să să ceară arătarea obiceiurilor, cum şi hotarăle ţării, să le aibă scrise într'aceeaşi condică bine păzite ca apururea după vremi, să să afle şi să fie ştiută. Unde la aceasta dregătorie să află acum d-lui logof. Costache

Ştirbeio rănduit de către Divan. Şi leafa dregătorii de la visterie este pe lună căte 350.

Vel spătar este divanit judecând înpreună cu ceilalţi veliţi boeri, carele este şi zabit mahalalilor din Bucureşti, a da nizam pentru buna orănduealâ, a căuta de foc, iar mai vărtos a îngriji de hoţi şi de oameni răi, atât în mahalile Bucureştilor, încunjurând noaptea mahalalile, cât şi afară prin toate ţinuturile cu polcovnici, zapcii, căpitani, şi slujitorii ce i are supt comanda sa. Judecă şi pricinile ce au mahalagii, îngrijaşte şi pentru cei ce întră şi esu din politie, prin strejarii ce are rănduiţi la marginile drumurilor şi la podurile politii, cum şi afară pă la marginile ţării, având căpitanii săi rănduiţi într'adins şi la margine. Unde la această dregătorie să află acum d-lui dvornic Grigorie Ghică rănduiti de către Divan. Iar leafa această dregătorie nu are de la visterie, fiindcă îşi are deosebit venit al spătării. Iar unii din breasla spătărească au leafă de la visterie, precum înainte să vor arăta.

Vel hatman este divanit între veliţii boeri, care căuta mai nainte şi treaba poştelor, unde acum la această dregătorie, să află d-lui hătmanu Toma Creţulescu, rănduit de către Divan. Şi leafă nu avea de la visterie, ci îi făcea orănduială Domnia, pre cât vrea să-i dăruească fiind dregătorie nouă. Iar acum s'au orănduit de către Măria sa cneazu Ipsilant pe lună cate 1000.

Vel vistier divanit între veliţii boeri. Toate orănduelile pentru orice dări de bani, i zaherele i cară î salahori, şi de orice trebuinţă să cere din ţară, prin d lui le face Divanul, carele îngrijeşte atât pentru orănduelile banilor a să strânge la visterie şi celelalte cereri a să proftazi în vreme, cât şi pentru dreaptă cumpănirea judeţelor i a satelor şi a lăcuitorilor a li să păzi întru dările ce li se cer. Pentru aceea şi isprăvniciile după la ţinuturi prin alegerea şi a d-lui Vel vister le orăndueşte Divanu. Şi are supt comanda d-lui pe toţi calemgii şi saragii visteriei i pe sameşi du pe la judeţe. Acum într'această dregătorie să află d-lui vis'ierul Costandin Vailaam, rănduit de către Măria sa cneazul Ipsilant. Şi are venitul său al dregătorii la dajdie căte 2000.

Vel dvornic de politie este între veliţi boeri, carele strânge dările de bani, i salahori, cară şi alte trebuinţe ce să cer din

politiea Bucureştilor, având supt comanda sa zapcii şi slujbaşii cei trebuincioşi. Unde la această dregătorie să află acum d-lui logof Ioan Comăneanu rănduit de către Divan. Şi are leafă de la visterie pă lună căte 400.

Vel postelnic este boerie a Divanului, prin care să lucra corispondenţia ce avea Domnul cu Ţarigradul şi cu *serhaturile* turceşti de peste Dunăre.

Şi prin vel postelnic să făcea dregătoriile ţării, pe cari dregători scoţându-i cu ţârmonie dinaintea Domnului, îi vestea afară în Divan cinul dregătoriei, de la care dregători avea un obicinuit dar, precât acel dregător să proerisea. Are supt comanda sa un vt i un tr post şi 12 postelnicei, carii să trimit mumbaşiri peste judeţele, cum şi breasla călăraşilor i a lipcanilor, cari sânt curuieri ai ţării. Unde la aceasta dregătorie acum să află d-lui posteln. Iorgache Filipescu, rănduit de cătră Divan. Şi are leafa de la visterie 1000. Aceste dregătorii de mai sus numite, până aici sunt ai stării dintăio, care să numesc veliţi boeri.

Starea al doilea de boieri

Vel agă este zabit în lăuntru politii Bucureştilor pe târg a căruiea datorie este, să îngrijească punere pentru cele trebuincioase de hrana norodului politii a nu fi lipsă, şi să privegheze pururea pentru eftinătate, de a păzi isnafurile la lucrurile ce vând, atât nartul ce să dă de la Divan cât şi dreptatea în cumpene şi în dramuri. Aşjderea are a îngriji de a să păzi bine orânduială, în târg; a nu să întâmpla, gălcevuri, cercetând şi judecând pricinuirile ce s'ar întâmpla între târgoveţi, cum şi paza de foc: i de hoţi şi oameni răi, încunjurând noaptea târgul cu zapcii şi cu oameni ce are supt comanda sa. Unde la această dregătorie să află acum d-lui vorn Petrache Ritoridis, rânduit de către Măria sa cneazul Ipsilant, leafă de la visterie nu are această dregătorie, fiindcă nu are obicinuit al agii. Iar unii din breasla agii au leafă dela visterie precum înainte să vor arăta.

Vel clucer judecător împreună cu veliţii boeri, are leafă de la visterie, pe lună 250.

Vel căminar, are venit slujba căminăritului şi a vămii tabacului.

Vel cămăraş boerie a Domnului în slujba şi treaba Domnilor şi a curţii domneşti, făr de leafă de la visterie, pentrucă vel cămăraş ţiind cheltuelile camări domneşti, avea dintr acele cheltueli venitul său, împreună cu slujba cotăritului şi ploconul cămărăşii. Unde la aceste doaădregătorii ce s'au zis mai sus, să află acum d-lui biv-vel stoln. Alexandru Filipescu rănduit de către Divan.

Vel paharnic judecător cu boerii veliţi, cu leafă de la visterie pe lună 160.

Vel stolnic asemenea şi leafa sa de la visterie, pe lună 100.

Vel comis era îngrijitor, pentru povodnici, adecă caii domneşti de călărie, i pentru fănul şi orzul ce să dă la cai şi pentru toate cheltuelile grajdului domnescu, din care îşi avea venitul său pe cât Doamnul vrea a-i orăndui făr de a avea leafă de la visterie.

Vel sărdar făr de alt venit, de cât leafă de la visterie pe lună 100.

Vel armaş este întru zaptul său puşcăriea vinovaţilor, adică temniţa în care să închid hoţii şi ucigaşii de oameni, a cărora pedepse le şi săvărşăşte vel armaş după hotărârea şi porunca ce să dă de la Divan.

Are supt comanda sa şi slujbaşii, i zapcii puşcării, i pe masalagii. Asjderea are asupra sa şi pe toţi ţiganii, care sănt în ţară slobozi domneşti, de la cari străngi birul lor ce-l dau la Domnie, unii în dajdie de bni, alţi i în natură de aur. Unde la această dregătorie să află acum d-lui biv vel dvornic de politie Grigorie Filipescu rănduit de către Divan. Leafă această dregătorie nu are de la visterie, fiind că are obicinuit venit al armăşăii.

Vel grămatic scriitor grecesc, şi era la trebile Domnului cu aleafă de la visterie 500.

Vel portar purtător de grijă Turcilor mosafiri ce venea la Domn. Şi are supt comanda lui breasla portăreilor ce era slujători în treaba Turcilor mosafiri. Şi i să dă leafă de la visterie

pe lună, osebi de venitul ce lua de la hotărnicitu moşiilor, pentru măsurătoarea lor. Insă leafa sa este 250.

Vel medelnicer asemenea cu leafă de la visterie 100.

Vel sluger asemene cu leafă de la visterie 100.

Vel pitar îngrijitor carătelor i telegarilor domneşti i de făn, i orzu, şi de toate cheltuelile lor, din care îşi avea venitu său, pre cât Domnul vrea să-i orănduiască.

Vel şătrar are leafă de la visterie 60.

Vel clucer za arie, asemenea leafă de la visterle 60.

Vel ispravnic za curte, purtător da grijă înăutru curţii domneşti cu oameni ce-i are această dregătorie orănduiţi şi cheltuitor la cele mărunte trebuinţe ale curţii domneşti, din care îşi avea venitu său, făr de a fi cu leafă la visterie. La care această dregătorie este acum Gheorghe Lehliu biv. tr. logof. rânduit de către Divan.

Tagma logoteţilor ce slujăscu Divanului, în treabă logoteţiilor de ţara de jos unde sunt.

D-lui stoln. Dinu Predescul vechio la slujba Divonului pe o lună tl 100 [1]). Sărd. Petrache asemenea vechio 60. Medeln. Chiriac rânduit din domniea Mării sale cneazul Ipsilant. 150. Vt. logof. Coridalefsu rânduit de către Divan la trecutul Aprilie 50. Vt. logofăt Vilara rânduit din domnia Mării sale cneaz Ipsilant 50. Slugeru Răducanu condicarul Divanului, vechio în slujba Divanului 70. Pitar Ioniţă Refailă vechio la slujba Divanului 60.

Zamfirache biv. tr. logof. vechio în slujba Divanului 50. Doi treti logofet halea, unul al ţării de sus, altul al ţării de jos 100. Răducan Tocilescu biv. tr. logof. vechio la slujba Divanului 20. Scarlat sin Stoica biv-tr vist. 25. Nitul condicaru de jalbi vechio 30. 16 logofeţi mici, de unul po tl 15 care fac 240. Doi odăeşi 20.

Ilarion arhidiaconu ce slujeşte cu condeio franţuzesc, [2]) rânduit de către Divan 100. Răducanu Filitis ce s'aurânduit acum de către Divan, asupra şi a jalbilor 150.

Tagma logoteţilor ce slujăsc în treaba visterii.

D-lui stoln. Aleco Ninciulescu sameş al visterii vechio 750. Vel vist. Iordache Florescu rânduit acum de către Divan 500.

[1]) A s înţellege la fiecare cifră.

[2]) Credem că este viitorul episcop de Argeş Ilarion.

Petrache grămatic al visteri 150. Sărdar Chițoran logof. al rămășiturilor 100. Medeln. Floru ecstactar 100. Sluger Scarlat logof. capacului 280. Medeln. Spiridon condicar 50. Ioniță Răhtivan gramatic vistern. 100. Medeln Lămotesc logof de scuteln 50. Sluger Barbul logof de răspunsuri 60. Sătr. Dinu logof. de slujitori 50. Vistier Aleco logof. havalelilor 50. Ioniță Rudeanul logof. jalbilor 40. Tr. vist. 40. Logofeților celor mici ai vistern. cu un iamac al saragiilor 530. 6 saragii 240.

Judecătorii ce slujăsc la departamentul de opt.

Dumnealui căminarul Nestor Craiovinischi nomicos 200. Stoln. Nicolae Crețeanu 80. Sluger Gheorghe Artino 80. Tr. logof. a, departamentului 30. Condicarul 10.

Judecătorii ce slujăsc la departamentu cremenalului.

D-.ui paharn. Andronic Fotino nomicos 200. Stolnicul Caragea 100. Medeln. Caclica 80. Tr. logof. al departamentului 80.

Condicarul 10. La care acest mai sus numite departamenturi era mai nainte când visteriea era în stare căte 7 și căte 8 judecători. Iar acnm ne fiind în stare visteriea, de aceea s'au împuținat și judecătorii cu leafa lor.

Paharn. Ioniță Crețeanul judecător la spătărie 100. Medeln. Șteriean judecător la agie 80. Logofătu spătării 60. Logofătu agii 30. Logofătu poștilor 100. Vt. postelnic 150. Tret. postelnic 80, 12 postelnicei 120. Patru buliocbași cu căte zece fieșcare referi spatărești și agește 451. Două zeci și patru fàstașii cu iorbașa al lor, carii slujăsc de a pururea Divanului tremițăndu-se în toate ceasurile cu porunci aici în politie 200.

Vătaf de aprozi, Ceaușul de aproz.
Vătaf de Divan, Vătaf de visterie } Zapicii ai Divanului.
Vătaf de păharnicei, Vătaf de curte—6.

Acestea dinpreună și cu oamenii lor ce au orănduiți slujăsc Divanului în pricinile de judecăți ale noordului, cari leafă de la visterie nu eau, făr de numai zeciuială de la înplinirile ce fac jăluitorilor.

Boerii divaniți ce slujăsc la Divanu Craiovii.

D-lui logof. Samurcaș, rănduit de către Măria sa Cneazul Ipsilant pe o lună taleri 1000. D-lui logof. Bibescu 300. Clucer Cornea Brăiloio 200. Clucer Dumitrache Brăiloio 200. Cluceru Vlădăianu 200. Clucer Dincă Oteteleșan 200. Clucer Haralambie 200. Un vt. logof. 30. Un grămătic 25. Un condicar 15. 8 logoeței mici 80.

Judecători la deosebit parlament de acolo.

Sluger Nicolaie Brăiloio 80. Sluger Băbeanu 80. Sluger Buzescu 80. Armaș Jieanul 50. Un vt. logof. 30. Un condicar 10.

Judecătorii la alt departament de acolo de cremenale.

Medeln. Sevastiean 130. Sluger Dimitrie 80. Sluger Aleco Bengescu 100. Pitar Ioniță 80. Un vt. logof. 30. Un condicar 10.

34 de boieri ispravnici, carii slujăsc la 17 ținuturi ale țării, unuea căte tl 250—8500. Iar zapciilor de fieșcare plasă căte tl 15—225. 17 judecători la 17 ținuturi căte tl. 50—850. 17 condicari dela 17 ținuturl căte tl 20—340. Bezi alte lefi și cheltueli, care acum într'această vreme, să fac de la visterie la magazieri la epistați și la alte întămplătoare trebuințe.

Iar vremea pi căt fieșcarele din boeri să află in dregătoriea sa după obiceiol vechio, are altu într'acea dregătorie într'un an dăplin.

Dositei al Ungrovlahiei, Iosif Argeș, Grig. Ghica
Radu Golescu Const. Filipescu

III.

Cinovnici ce să află dăspre partea spătarului atăt aici în București căt și pe afară prin județe și în ce trebi s'au orănduit și cu căți oameni slujbași, cum și cei care au leafă de la visterie [1])

Cinovnici	Căți oameni sănt	Căți este orănduiala a fi

2 judecători orănduiți dă către slăvitu Divan, carii au leafă dela visterie, însă unul tl 150 pă lună și altul tl 50. Judecă pă

[1]) „*Dela*" nr. 1776/1810. Arhiv. Senat. Chișinău

cei ce să prigonesc. Şi când prigonitori nu să mulţumesc, atunci îi judecă spătaru.

1 logof. Are leafă dela visterie pă lună tl 60 carele ţine corispondenţă spăt, cu slăvitu Divan pentru orice madea, şi pricină dă judecăţi, cum şi cu ispravnicii judeţelor i polcovnici şi căpitani dup afară.

1 Vel căpit za lefegii este zapcilăc supt comanda spăt, carele judecă şi înplineşte, umblă şi noaptea în strajă. Are supt comanda sa oameni ce să arată înainte. 67 100

4	1 vel ceauş are oameni	96	150
	1 polcov dă siimeni.	80	100
	1 basbulucbaş dă siimeni . . .	66	101
	1 vel stegar	28	50

4 Aceştia slujăsc napristan la spătărie pă lângă spăt. Să trimit aici în politie dup trebile Divanului ce să întâmplă, alerg la iangănuri, umblă şi noaptea în streajă fieşcarele în poporu său

2	1 polcov dă poteră	69	100
	1 polcov dă vănători	80	100

2 Aceştia umblă cu oameni lor prin 12 judeţe dăncoace dă Olt după prinderea şi izgonirea hoţilor

12	1 la steag 1 dă siimeni	16	25
	1 „ „ 2 „ „	11	25
	1 „ „ 3 „ „	11	25
	1 „ „ 4 „ „	16	25
	1 „ „ 1 dă scutelnici	11	50
	1 „ „ 2 „ „	7	50
	1 „ „ 3 „ „	6	50
	1 „ „ 4 „ „	9	50
	1 „ „ 5 „ „	6	50
	1 „ „ 6 „ „	11	50
	1 „ „ 7 „ „	8	50
	1 „ „ 8 „ „	4	50

12 Aceştie sănt căpitani slujăsc cu rândul însă 6 într'o săptămăna şi şase într'alta la spăt care sănt mai mici dă cât cei dă mai sus cinovnici pă supt dănşii.

4	1 la cap. podului Mogşoi . . .	10	25
	1 la pod Calicilor	3	25
	1 „ „ Sărban Vodă	3	25
	1 „ „ tărgului de afară. . . .	6	25

4 Aceştia sănt orănduiţi strejari dă păzesc pă la aratatele poduri priveghind cine întră şi cine ese. Iar pă cei fără răvaş dă drum nu îi îngăduesc a eşi

2	1 la steag 1 dă foc	18	50
	1 „ „ 2 „ „	14	50

2 Aceştia sănt orănduiţi asupra grosului i asupra tacămului dă foc, slujănd pă rănd cu saptămăna

656 1401

2 bulucbaşi cu 40 nefri şi 2 odobaşi ai lor, care aceştia să trimit pe afară cu volnici pentru a rădicarea celor ce să prigonesc. Iar pă jumătate dăntrănşii rămăn aici la spătărie pentru cele întămplatoare primejdii dă foc şi altă răzvrătitori şi gălcevitori ce nu să supun şi fac pricini în oraş. Au leafă dela visterie însă bulucbaş po tl 25 pă lună, odobaşii po tl 22 bani 60. Iar nefiri po tl 20.

1 vătaf dă arabagii ; prin trănsul să înplinesc carăle ce să întămplă aice în politie cănd să cer dup trebuinţă ce este.

Cei dup afară duprin judeţe, cari să numesc polcovnici şi căpitani aceştia îngrijăsc şi fieşcare în poporu căpităniı sale umblă dup prinderea hoţilor, ţiind cu luare aminte pentru buna petrecere a lăcuitorilor.

9. In judeţ Slam Rămnic însă

1 Polcovnic dă judeţ	3	30
1 Ceauş dă buciuc şlujaşte la ispravnicat .	36	40
1 la căpit. Rămnic	6	15
1 la Grădiştea	8	15
1 la Unturoasa	2	10
1 la Comisoaia	8	30
1 la Belciugat		20
1 la Vărtescoio	3	20
1 la Măxineni	3	10

9

	Dă scaun şi dă plăşile judeţului Slam Rămnec sănt supt otcărmuirea ispravnicilor pentru toate trebuinţele judeţelor	68	126
	5. Judeţul Buzău însă.		
	1 Polcov. dă judeţ	9	30
	1 Căpit dă scaun slujăşte la ispravnicat. .	30	60
	1 Căpit la oraş	4	10
	1 la Ruşăt	22	30
	1 la Palanga	6	15
	Dă plăşi aseminea supt ocarmuire ispravnicilor.	17	24
	5.		
	8 Judeţul Ialomiţa ... însă		
	1 Polcov dă judeţ însă	5	30
	1 Căpit dă scaun la ispravnicat . . .	75	80
	1 la Lichireşti	18	40
	1 Stelnica	19	40
	1 Slobozia	14	20
	1 Fundu Danciului	4	10
	1 Oraş	8	30
	1 Grindu Fagraşului	19	20
	dă plăşi supt ocarmuîrea ispravnicilor. .	35	42
	8	1089	2198
	In judeţul Ilfovul ... însă		
	1 Polcovnic dă judeţ	5	30
	1 Polcovnic dă Vlăsia	40	40
	1 Cap dă scaun la Ispravnicat . . .	68	80
	1 Olteniţa	15	20
10	1 Copăceni	11	20
	1 Pod. Pitreni	7	15
	1 Ciocăneşti	17	30
	1 Obileşti	6	10
	1 Gangul	6	10
	1 Tărtăsăşti	10	30
	dă plăşi supt ocărmuirea ispravnicilor. .	55	66
	10		

In județul Saac

4	1 Polcov. dă județ	12	30
	1 Căpit. dă scaun la ispravn.	43	60
	1 Găteni	19	20
	1 Mărgineni	19	20
	dă plăși supt ocărmuirea ispravnicilor	26	30
4		1448	2719

In județ Prahova însă

2	1 polcov da județ și (?)	19	40
	1 Căpit dă scaun la isprav	40	60
	dă plăși supt ocărmuirea ispravnicilor	26	30
2			

In județ Vlășcii însă

10	1 Polcov. dă județ	18	30
	1 Capit dă scaun la ispravnic.	72	80
	1 Pod Doamnei	6	10
	1 Odinoae		50
	1 Călugăreni	10	20
	1 Daea	8	30
	1 Cacaleți		10
	1 Găești	20	29
	1 Falastoca	10	15
	1 Baciul		
	dă plăși supt ocărmuirea ispravnicilor	46	54
10		1731	3183

In județ Dâmbovița însă

6	1 Polcovn. dă județ	27	30
	1 Căpit dă scaun la isprăvn.	54	70
	1 Pod vămei	27	30
	1 Breazoe	17	20
	1 Floreşti	20	20
	1 Cornățel	20	20
	dă plăși supt comanda ispravnicilor	32	48
6			

	In județ Muscel însă		
4	1 Polcovn. dă județ însă	18	20
	1 Căpit dă scaun la ispravn. . . .	53	60
	1 Călinești	17	20
	1 Zavoio	15	25
4	dă plăși supt ascultarea ispravnicilor .	23	30
	In județ. Argeș însă		
4	1 Polcovn. dă județ i la Brașov . . .	38	40
	1 Capit. dă scaun la isprăvnicat . . .	70	70
	1 Vămătoare	23	25
	1 Loviștea	10	10
4	dă plăși supt ocărmuirea ispraănicilor.	60	70
		2262	3701
	In județ. Teleorman însă		
	1 Polcovn. dă județ	28	30
	1 Căpit. dă scaun la isprăvn. . . .	70	70
	1 Untăele	29	30
	1 Răca.	17	30
9	1 Balaciul	14	30
	1 Ciolănești	14	15
	1 Peatrăi	10	15
	1 Cotmeana	30	30
	1 Zeamnicea		30
9	dă plăși supt ocârmuirea ispravnicilor .	49	60
	In județ. Oltului însă		
	1 Polcov. dă județ	28	30
	1 Căpit. dă scaun la ispravnic . . .	45	50
	1 Sărbănești	4	10
7	1 Ipotești	13	20
	1 Uda	30	40
	1 Pogane	25	30
	1 Ungureni	19	25
		2725	4378

In judeţ. Romanaţi însă

6	1 Căpit. dă scaun la isprăvnicat	63	70
	1 dă Peatră	24	30
	1 Sarul	40	40
	1 Islazul	15	15
	1 Celeio	14	15
	1 Podn lui Balş	8	10
	dă plăşi supt otcărmuirea ispravnicilor	52	55
6			

In judeţ. Vălcii însă

3	1 Căpit. dă scaun la isprăvnicat	100	100
	1 dă poteră	30	30
	1 Olteţu	24	24
	dă plăşi supt ocărmuirea ispravnicilor	60	60
3		3155	4826

In judeţ Dolji însă

5	1 Căpit. dă scaun la isprăvnicat	40	50
	1 dă potera	27	30
	1 Ciobanul	12	15
	1 Ghidiciul	11	15
	1 Prodila	8	20
	de plăşi supt otcârmuirea ispravnicilor	40	54
5			

In judeţ Gorjului însă

5	1 Căpit. dă scaun la isprăvnicat	50	70
	1 Amăradia	16	16
	1 Tismana	15	15
	1 Potera	18	20
	1 Prădaţi	20	30
	dă plăşi supt otcărmuirea ispravnicilor	47	48
5			

In judeţ. Mehedinţi însă

6	1 poteră	25	30
	1 Baea	7	10
	1 Jălţurile	15	15

1	Vodița	10	10
1	Pristolul	10	10
1	Calafatul	26	27
	dă plăși supt ocărmuirea ispravnicilor .	66	66
6		3618	5377

134

Către slăvitul întăio Divan și comitet al Prințipatului Vaţahiei de la Spătărie.

După porunca slăvitului Divan ce mi s'au trimis supt copiie dă predlojănee Ex-sale lucrător sfetnic dă taina senator i cavaler Crasno Mlașevici ca să fac arătare de cărți cinovnici i alți oameni slujbași ce sânt supt stapănirea Spătării, iată facând acest catastih, dă toți cinovnicii, căt și omenii ce au fieșcare cinovnic scutiți dă bir, i dă angarele și zaharele (iar acum într'această vreme după multele și grabnice trebuințe să află și ei răspunzători dă zaherele și angarele) îl trimisei slăvitului Divan. Iar niscareva bani aceștia la haznea nu dau dup cum știut este și slăvitului Divan.

1810 Maio 22

Grigorie Ghica vel spăt

O veche hartă manuscrisă a regiunilor românești.

de I. LEPȘI
(Director Muzeul Chișinău)

Cu ocazia unor studii făcute în Berlin, am aflat în „Staatsbibliothek" câteva hărți vechi, de interes pentru noi, prin faptul că oglindesc starea cunoștințelor geografice pe cari cartografii respectivi le aveau asupra regiunilor locuite de români.

După cum am arătat în câteva cuvinte într'o altă lucrare[1]), începuturile cartografiei datează, în Regatul Vechiu, abia de pe la anul 1700. In Rusia, cea dintâi măsurare se face sub Ecaterina a II-a (1762—1796). Precum vedem, cartografia autohtonă în răsăritul Carpaților nu este mai veche de începutul secolului al 18-lea.

Harta despre care tratez aici, datează afirmative [2]) din a. circa 1730, adică tocmai din epoca primelor începuturi cartografice. Intr'adevăr: dacă comparăm harta noastră anonimă cu cele apărute în deceniile proxime, vârsta dela 1730 ne pare bine întemeiată.

In tot cazul, autorul hărții din chestie era străin de limba moldovenească și nu văzuse, probabil, regiunile pe care le-a desenat.

Harta este, cum am zis, desenată cu mâna, în scara de proporție de 1 : 1.700.000, și cuprinde *Banatus*, *Walachia Turcica*, *Moldavia* și *Tartaria*, adică regiunile dintre Tisa și Don, iar la nord se întinde până la *Chocztn* (Hotin), deci aproximativ România Mare de azi. Formatul este de 150×65 cm.

---

[1]) I. Lepși, Iacurile din Sudul Basarabiei (Geologie, morfologie, fiziografie, biologie). Bulet. Muz. Naț. Ist. Naturală, Chișinău. vol. 4, 1932, p. 115—117.

[2]) Nu are nici titlu, nici an.

Harta este înregistrată în secţia cartografică din „Staatsbibliothek" din Berlin sub Q 2218.

Harta fiind mare, am fotografiat — în aceiaşi proporţie — numai Moldova şi Dobrogea; acest clişeu fotografic este anexat prezentului studiu.

Despre alte hărţi vechi, voiu comunica la date ulterioare, deoarece scumpetea clişeelor reclamă prea multe cheltueli, pentru întâmpinarea cărora ne lipsesc mijloacele necesare.

*

Să cercetăm vechea hartă, şi mai ales teritoriul Basarabiei actuale, cât şi delta Dunării.

Din prima vedere, ne isbeşte forma pe care cartograful nostru anonim a dat-o deltei. A desenat, fiind indus în eroare de autori şi hărţi mai vechi, 5 guri ale Dunării:

1. *Porto Chielli per nave metzane* (Chilia)
2. *P. Sulluna de premario* (Sulina)
3. *P. Parati il Picolo*
4. *P. Edrelas V. di S. Giorgio il piu grande che il dice madre del Danubio* (Sf. Gheorghe)
5. *Portitza picolo* (Portiţa).

Dintre aceste guri, *Parati il Picolo* este greu de tălmăcit, deoarece între Sulina şi Sf. Gheorghe nu există nici o gură dunăreană, ci numai gârla Impuţită, cu care *il Picolo* ar putea fi identică.

O eroare grosolană comite anonimul, prin plasarea Portiţei drept derivat al braţului Sf. Gheorghe, pe când în realitate Portiţa nu este decât o spărtură în cordonul litoral care desparte complexul lacustru Razelm — Goloviţa — Zmeica — Sinoe de mare. In locul marilor lacuri dobrogene, harta indică *„multi pagi hinc inde.*

Dobrogea poartă inscripţia *Populatissima Provincia Dobra quae aliquot millia Pag. continet.* La numeroase localităţi se dă numărul locuitorilor. Cetim:

Tulza (Tulcea) 300, *Nicoris* (? Malcoci) 100, *Pestepe* (Beştepe), *Babadagi, Karaharman, Giostentze* (Constanţa) 1500, *Tusla nova, Galakria* (? Tatlageac), *Mangalia* 8000 (!).

Interesant este că în partea răsăriteană a lacului Taşaul harta indică un pod sau dig în direcţia N—S. Poate e vorba de

istmul dintre lacurile Taşaul şi Gargalâc. Dealtfel, în hartă lacul comunică larg cu marea.

Valea Carasu poartă următoarea adnotaţie : *Danubius exundans, causat hanc aquam stagnantem Karassui a Turcis nuncupatam cujus beneficia multa millia pecora in districtu Dobriza vivunt.*

Silistra este indicată cu 5000 locuitori. Pe Dunăre în jos mai găsim pe pământul Dobrogei, *Hirsova* (Hârşova), *Dajakoi* (Dăeni), *Porzinaga* (Pecineaga), *Igurro* (Igliţa), *Molsin* (Măcin), *Isakoza* (?), *Isakz.* (Isaccea), lângă care din urmă un pod (?) peste Dunăre, în faţa localităţii basarabene *Kerbal* (Cartal).

Harta arată, în şrafe, munţii din nordul Dobrogei, apoi *Monokor*, poate mânăstirea Cocoş. Drumurile principale sunt arătate prin linii frânte, lângă care cifre arabe indică distanţele dintre localităţi.

Pe harta din 1730, Dunărea curge dela Hârşova în direcţie nordestică spre Brăila, din care motiv Dobrogea arată exagerat de lăţită.

La gura Prutului găsim comuna *Gorgolest* (Giurgiuleşti), aşezată lângă Dunăre, pe când în realitate se află la circa 3 km. pe Prut în sus.

Denaturată este pe hartă regiunea lacurilor sudbasarabene. Pe distanţa gura Prutului—ceatalul Ismail, găsim desenate 3 lacuri, fiecare cu câte o gură direct spre Dunăre. Primul lac reprezintă pe Cahul, în forma întinsă, însă fără urmă de „Lăţime“ [1]). La capătul de miazănoapte a lacului este localitatea *Vidiaz* (?).

Al doilea lac s'ar putea identifica cu Derventul, iar al treilea, cel mai mare, reprezintă Ialpugul. La malul lui apusean este *[S]utenow* (Satulnou), la N problematicele localităţi *Rolano* şi *Mamovitz*, iar la E *Mozek*; judecând după poziţie, ar fi vorba de Bulboaca sau Impuţita, Curci şi Cişmea Văruită.

Căutarea acestor vechi numiri ar fi un interesant studiu istoric, dacă prin archive se mai găsesc documente care să amintească despre localităţile respective, acuma 200 ani.

Este de remarcat că harta din 1730 indică, prin tot sudul Basarabiei, coline răsleţe, care se întind dela Prut şi până la Ce-

[1]) Lacul Cahul se compune dintr'o parte intinsă, nordică, numită azi „Verşină“ şi una eliptică, lată, aşezată la sud, numită „Lăţime“.

tatea Albă, — pe când mijlocul provinciei este complet lipsit de relief, desigur numai din lipsa de cunoştinţe.

Drept cetăţi, anonimul nostru cartograf reprezintă porturile noastre *Ismail* (cu 5.000 locuitori) şi *Chielli* (Chilia cu 4000 suflete), aşezate aproximativ corect pe Dunare. Găsim şi *Tatar-Bunare* (200 loc.), însă de lacurile litorale Sasic—Şagan — Alibei — Burnas şi Budachi nici urmă.

La jumătate distanţă dintre gura Chiliei şi a Nistrului, figurează pe malul mării Negre localitatea *Salconara*, nume care imediat ne aduce aminte de sărăriile dela Tuzla.

Insemnătatea şi în acele vremuri a Cetăţii Albe se vede şi din faptul că autorul hărţii scrie numele *Bielogrod* cu majuscule, menţionând că în acea parte a locuit poetul Ovidiu. Limanul Nistrului nu se vede în hartă, căci gura Nistrului nu arată decât foarte puţin lărgită.

Relativ mare este numărul localităţilor înşirate dela Cetatea Albă pe Nistrul în sus, şi anume pe malul moldovenesc. Aceasta denotă că Nistrul era o cale de navigaţie mult frecventată, deci şi comunele riverane mai cunoscute.

Dela *Bielogrod* în sus găsim dealungul fluviului *Majar* (Majachi ?,) *Kleckzoniv*, (Karkamazi, Crocmazu?) [1]), *Palanka*, *Czarne* (pe malul stâng), *Olasnesta* (Olăneşti), *Abasnesta* (?), *Roseguiate* (Răşcăeţi), *Cziuperczuk* (Cioburci), *Talmaza* (Talmaz), *Piskane* (Chiţcani?), *Tekin* (Tighina ?) şi *Bender* (Tighina, 2000 loc.). Acest din urmă oraş e însemnat în hartă cu majuscule, ca indicaţie pentru importanţa ce-o avea Tighina.

Râul *Bick* (Bâc) este desenat, Chişinăul însă e departe de râu, la latitudinea Tighinei, şi ne este prezentat drept târguşorul *Kiesnon*, totuşi pe ruta drumului spre Tighina.

Spre sudvest de Chişinău găsim, la poalele dealurilor ce se ridică pe hartă în sudul Basarabiei, localitatea *Hengest* (Hânceşti), mai spre N V *Lopatzca* (Lăpuşna), iar lângă Prut *Pago* (probabil Pogăneşti).

In centrul Basarabiei de sud sunt însemnate *Potaï* (?) şi *Tiraspo* (Deplasarea Tiraspolului ?).

---

[1]) Este în sus de Palanca.

MOLDAVIA:
TARTAR
TURCICA
Campol
Iassi
Bender
Braila
Silistria
Populatissima Provincia Dobra

In nordvestul Chișinăului, un defect al hărții nu lasă să se cetească numele complet al unei localități *Za . . k*, iar mai spre Prut, în nordestul presupușilor Pogănești găsim, tot incomplet păstrat,. *cania*.

Greu de identificat este un pârâu, care vine departe din nordul Basarabiei, chiar din apropierea Nistrului, — ceeace este imposibil, afluenții Prutului fiind comparative cu mult mai scurți — și se varsă în Prut, cam la jumătate distanță dintre Huși și Iași.

In locul Unghenilor cetim *Sozzo* (Bosia ?) ; de aici un drum traversează Basarabia până la *Zokinowka* (Soroca) de pe malul stâng al Nistrului.

In nordul Basarabiei găsim un intins *Pons*, care indică probabil bălțile Răutului, iar într'o cotitură a Prutului, pe malul drept este *Pernita* (? Pererâta) [1]), despre care cartograful nostru spune că a fost distrusă de Turci și Poloni. Atât despre Basarabia.

Incă o scurtă privire a Moldovei și Bucovinei de azi, așa după cum se prezintă în harta din 1730.

Cernăuții figurează ca un modest *Zernoveza*, așezat lângă Prut, râu rămas nebotezat pe hartă. Lângă Cernăuți se varsă un râuleț ce vine dinspre *Michaliz* (Mihalcea ?).

Interesant este că două văi sunt botezate *Campo longo Rutenorum*, și anume a unui afluent bucovinean al Prutului, cât și valea Moldovei (*Moldava fl.*). Probabil că este vorba despre cuvântul Câmpulung, atribuit din eroare rutenilor.

Lângă *Seretela fl.* este *Tergul Seretole*, iar lângă râul Suceava *Radalivetz* (Rădăuți) și *Soczava*.

Lângă Moldova e localitatea *Moldavorum* (Câmpulung ?), mai în jos *Psasa* (? Baia), iar la vărsare *Romesi* (Roman). Râul *Nem* (Neamțul) trece în fața localității *Nem* (Neamțu).

Alături de Bistrița (*Bistriza fl.*) găsim *Bazolest* (?), *Bakon* (Bacău), iar la vărsare *Paskan* (Pașcani), din eroare coborît la sud de Bacău și Roman.

Trotușul devine *Tutros* și trece pe lângă *Solonia* (Tg. Ocna ?), *Lucrost* (?), *Todensta* (?) și se varsă lângă *Domneste* (Domnești), la nord de *Adjud*. [2])

[1]) Este în realitate pe malul stâng.
[2]) Localitățile Domnești și Adjud sunt schimbate.

Lângă *Oitas fl.* (Oituz) se află *Grotest* (Grozeşti) şi *Manert* (Moineşti ?) [1]).

Răcăciunii (*Rakaczina*) s'au mutat dela Siret la Trotuş *Pustna* şi *Kempina* lângă Putna, pe când *Foxan* (Focşanii) şi-au păstrat, cu aproximaţie, poziţia.

După situaţia localităţii *Remnik* (Râmnic),râul Râmnic se varsă, pe harta veche, în *Barzeu fl.* (Buzău), din jos de comuna *Bustezu* (Buzău).

Interesant este pe hartă din 1730 prezenţa lacurilor şi comunelor *Balta Alba* şi *Amara*, desenate lanţ una după altă şi cu vărsarea în Buzău. Pe acelaş râu găsim încă înşirate *Gradishde* (?) şi *Czoran* (?), iar la gura lui *Maxinei* (Maxineni).

Intre Siret şi Prut mai găsim *Tergetorios* (Tg. Frumos), *Kotina* (?), *Iashi* (în majuscule), *Skente* (Scânteia ?), *Paspui* (Vaslui), *Hisc* (Huşi), *Falezia* (Fălciu), *Takatz* (Tecuciu), iar Brateşul este denumit *Lacus Braniste*, conţine două insule, şi la miazănoapte stă în legătură cu un al doilea lac, mai mic.

Golufca însemnează Galaţi, pe când superioritatea pe atunci a Brăilei rezultă şi din faptul că numele este scris corect şi cu litere mari.

Incheiem spicuirile noastre. In rezumat, ne convingem că harta anonimului din circa 1730 este o compilaţie, cu numeroase erori topografice, şi mai ales de cetire a hărţilor de cari s'a servit. Cât de puţin cunoscută era, în acele vremuri, cartografia Moldovei, o arată foarte bine tocmai harta pe care am cetit-o în rândurile de faţă.

Comparând harta din 1730 cu a lui Cantemir — în original descoperită de G. Vâlsan [2]) la Paris — vedem imediat superioritatea — prin cuprinsul ei — a hărţii principelui. Numai proporţiile din hartă sunt superioare la harta anonimă găsită de mine în Berlin.

Cantemir a văzut sau a avut informaţiuni bune care i-au servit la întocmirea bogatei lui hărţi, pe când cartograful anonim din 1730 nu s'a bazat decât numai pe compilaţiuni şi copierea altor hărţi.

---

[1]) Mutat din valea Trotuşului ?

[2]) G. Vâlsan Opera geografică a principelui Dimitrie Cantemir Lucr. Inst. Geogr. Univ. Cluj II, 1926 (cu harta Moldovei).

G. Vâlsan, Harta Moldovei de Dimitrie Cantemir. Mem. Acad. Rom. 1926 (cu harta).

Captări actuale între afluenţii Prutului şi ai Siretului, în jud. Dorohoi.

Intre cele două mari râuri moldovene : Prutul şi Siretul, s'au petrecut, în decursul vremii, mai multe capturi ; unul căutând să-şi lărgească basinul, în detrimentul celuilalt. Asupra acestor lupte de cucerire de noi afluenţi, între Prut şi Siret, a atras atenţia *Pawlowschi* şi d. Prof. *C Brătescu* [1], cercetând câteva cazuri de captări efectuate în nordul Bucovinei, de către unii afluenţi ai Prutului în detrimentul Siretului. Ceva mai târziu, d. Conferenţiar *Vintilă Mihăilescu*, într'o lucrare a sa [2], dă la iveală o altă înaintare a afluenţilor Prutului în depresiunea Mândreşti şi captarea iminentă a Siretului, prin acea înşeuare dela Bucecea.

Prin prezenta notă, îmi propun să fac cunoscută o captare actuală săvârşită între afluenţii Jijiei şi un afluent al Siretului, în dreptul Dorohoiului, în aşa numita **şea dela Dersca**. Fenomenul a fost remarcat şi de d. Conferenţiar *Gh. Nastase*, într'o excursie ce-am întreprins cu d-sa, prin partea locului, în vara anului 1929.

Pe şoseaua ce duce dela Mihăileni la Dorohoi, ceva mai la Sud de satul Dersca, se observă o vale largă şi mlăştinoasă, o **bahnă**, după cum o numesc localnicii. Venind dinspre est, această mlaştină pare suspendată. In spre nord, ea se continuă prin pârâul **Buhai** — un afluent al Jijiei — spre Sud prin pâ-

---

[1]. *C. Brătescu :* — „Einige quartäre und imminente Flussanzapfungen in der Bucowina und in Pokutien". Bul. Facult. Ştiinţe. Cernăuţi, vol. II/1928.

[2]. *Vint. Mihăilescu* : „Podişul înalt din Vestul Botoşanilor". Bul. Soc. Reg. Rom. Geogr., Tom. XLVIII/1929.

râul **Bahna**, afluent direct al Siretului. Aceste două pârae, unite prin isvoarele lor, sunt în prelungire aproape rectilină, având direcţia N-S ; însă cel dinspre Nord (Buhaiul), după vreo câţiva km., face un cot brusc — în dreptul satului Dersca — luând-o spre SE, până la Dorohoi, unde se varsă în Jijia. Dar nu numai acest **cot de captură** surprinde, ci şi aspectul de vale suspendată ce-o are partea superioară a Buhaiului (P. Morii), care până la cotul dela Dersca are o pantă foarte lină, ca, începând de acolo, în spre aval să aibă aparenţa unei văi tinere cu repezişuri şi cu o pantă foarte repede.

Mai evident e faptul că pe panta lină, orizontală pe vreo 4 km., apele stau indecise, neştiind încotro să curgă : la Nord spre Jijia, sau la Sud, spre Siret. Locul e marcat printr'o mlaştină.

Captarea aceasta s'a format sub ochii noştri, fiind un foarte clar exemplu de captare actuală. Se poate observa cum, actualul curs superior al Buhaiului, care este în directă prelungire cu al Bahnei, este un vechi curs al acestuia din urmă, astăzi întors spre nord.

Afluentul Jijiei (Buhaiul), prin nivelul său de bază local (160 m. la Dorohoi), mai jos cu 125 m. decât albia Siretului în această parte (285 m. alt.), are o mare putere de eroziune regresivă. De aceia, înaintând perpendicular pe valea afluentului siretean, l'a putut capta, adâncind'o în parte şi pe aceasta, mutând astfel zona de indeciziune a apelor, cu vreo 5 km., mai la Sud de locul căptării (fig.) De altminteri puterea de erodare se datoreşte, în parte şi pânzei acvifere ce se găseşte aicea, cam la aceiaş înălţime.

Dar pârâul Bahna — afluentul Siretului — are să suporte şi o a doua captare, în acelaş loc, din partea **Loznei**, un alt afluent, de al doilea ordin, al Jijiei.

Această captare actuală, de mică importanţă în aparenţă, ridică o problemă de mult mai mare amploare şi anume : **captarea iminentă a Siretului** de către aceşti afluenţi ai Jijiei. Un singur prag de 15 m. alt. împiedică, ca însăşi apele Siretului să năvălească prin văile acestor minusculi afluenţi şi să se dirijeze spre Dorohoi, iar de aice, dealungul depresiunei Jijiei, spre Prut (fig.). De altminteri, de un astfel de curs, prin **şeaua dela**

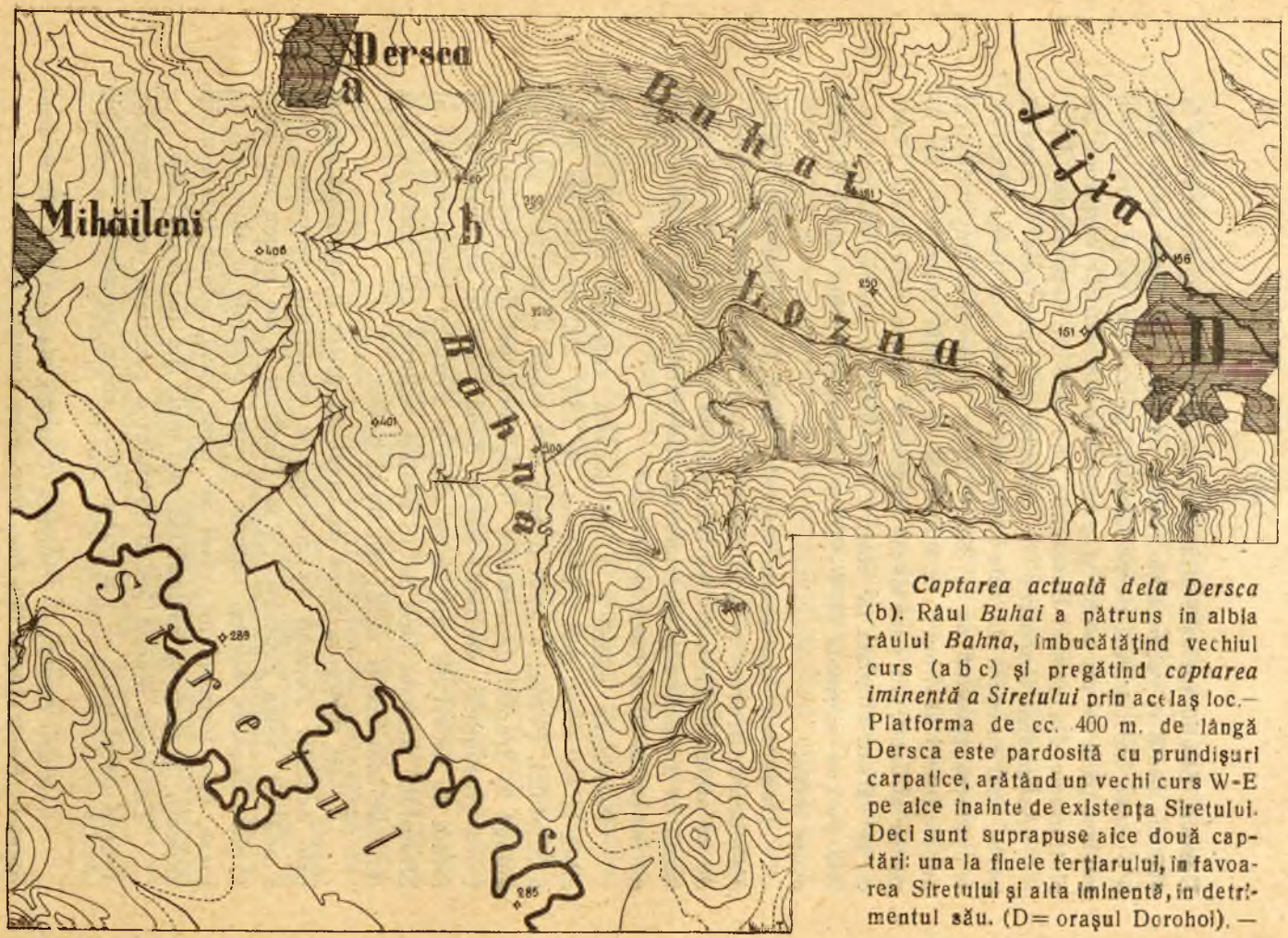

Captarea actuală dela Dersca (b). Râul *Buhai* a pătruns în albia râului *Bahna*, îmbucătățind vechiul curs (a b c) și pregătind *captarea iminentă a Siretului* prin același loc.— Platforma de cc. 400 m. de lângă Dersca este pardosită cu prundișuri carpatice, arătând un vechi curs W-E pe aice înainte de existența Siretului. Deci sunt suprapuse aice două captări: una la finele terțiarului, în favoarea Siretului și alta iminentă, în detrimentul său. (D= orașul Dorohoi). —

Dersca, Siretul nu este străin. Prundişuri groase, suspendate la 470 m., arată o veche albie, astăzi uscată, care făcea parte dintr'o reţea hidrografică perpendiculară pe cea de azi şi care poate explica până la un punct şi prezenţa prundişurilor carpatice pe platformele din nordul Basarabiei, sau cele din depresiunea Jijiei.

Asemenea fenomene de captare nu sunt rare în această parte, căci în afară de cele iminente, cari se pot lesne observa, se remarcă **praguri** pe la 320—330 m. în profilul longitudinal al unor afluenţi ai Jijiei ; ceiace arată că părţile superioare ale acestor afluenţi, nu sunt decât fragmente furate dela unele pârae ce se vărsau altădată în Siret. Chiar direcţia unora, perpendiculară pe cea normală (NW-SE) a afluenţilor Jijiei, arată lămurit acest lucru.

După cele constatate de către d-nii *C. Brătescu* şi *Vintilă Mihăilescu*, precum şi prin această notă, se impune întrebarea : de ce afluenţii Prutului ies întotdeauna învingători ; de ce toate captările se petrec în detrimentul Siretului ? Doar ambele râuri au acelaş nivel la bază la Galaţi ?

Principala cauză e că, în această regiune, Prutul îşi are albia la un nivel, mai totdeauna cu 150—200 m. mai jos decât a Siretului. Primul a avut o cale mai lungă de parcurs, până să ajungă în dreptul depresiunei Jijiei, decât cel de-al doilea ; pentrucă grosomodo vorbind, aceste două râuri îşi au cursurile în formă de arcuri de cerc, între care al Prutului înconjoară pe al Siretului. Aceasta face ca, în aceiaşi regiune, cel dintâi să aibă un curs mai matur decât cel de-al doilea.

Totuşi diferenţa mare de nivel nu poate fi explicată numai prin aceasta. Punând la contribuţie elementul tectonic, care a adâncit valea Prutului pe la Ungheni [1], ne putem mai bine explica dece, în aceiaşi regiune Prutul prezintă o albie atât de joasă, care formând un nivel de bază local, adună foarte mulţi afluenţi, lărgindu şi bazinul cel mai mult din tot lungul său.

Dar dacă nivelul jos al Prutului e rezultatul unei anomalii, apoi şi patul înalt — am putea zice chiar, suspendat — al Si-

---

1. *Mihai David* : — Regiunea Codrilor Bâcului faţă de Podişul Sarmatic Moldovenesc. Bul. Soc. Reg. Rom. Geogr., 1922.

retului, se datoreşte tot unei cauze anormale. Intr'adevăr acest mare râu moldovean, îşi are profilul său într'o serie de trepte, după cum a remarcat încă mai de mult d. *Prof. Vâlsan* [1], deci cursul său superior nu a fost pus în acord cu nivelul de bază, acelaş ca şi al Prutului.

Diferenţa de nivel dintre cele două albii a imprimat o pantă mai mare şi deci o mai mare putere de eroziune regresivă afluenţilor Prutului, cari au înaintat repede spre Vest, încorporând pe toţi afluenţii Siretului ce întâlneau în cale, strămutând astfel, tot mai spre apus, linia de despărţire a apelor celor două basine.

Pe une-locuri, această înaintare are mai mult de luptat întâmpinând rezistenţa unor regiuni înalte, cu facies puternic, geros, cum e în cuprinsul regiunei, numită de *d. Vint. Mihăilescu* [2], **Dealul Mare**; dar pe aiurea nu numai că a găsit regiuni joase, dar şi rocele mai friabile de acolo, mai uşor de erodat, au înlesnit înaintarea. Aceste regiuni, adică şeile dela **Dersca, Bucecea** (Depresiunea Mândreşti) şi dela **Ruginoasa** nu sunt decât vechile albii ale râurilor, ce curgeau, înainte de formarea actualei reţele hidrografice NS, pe o direcţie aproape perpendiculară, adică radiară faţă de Carpaţi [3]. Dovada o fac prundişurile abundente cari pardosesc aceste ştirbituri în culmea dealurilor din stânga Siretului. Prin aceste trei locuri Siretul este pândit de viitoare captări. Cea mai timpurie, va fi probabil, cea dela Bucecea; dar eá va fi mai apoi, întrucâtva, zădărnicită de aceea ce se va petrece, mai spre amonte: la Dersca. Ca rezultat final, va fi ruperea Siretului în trei bucăţi, cari vor curge respectiv prin cele trei şei: Dersca, Bucecea şi Ruginoasa străbătând depresiunea Jijiei şi restabilind până la un punct, reţeaua hidrografică ce-a existat înaintea celei actuale; dar aceasta, numai în cazul când, cursul superior al Siretului nu va întârzia să se pue în acord cu nivelul său de bază.

Aceasta va fi dealtminteri, cea mai mare lărgire a basinului Prutului în detrimentul Siretului, căci mai la Sud de Paşcani nu se mai poate pune problema unor asemenea captări. In sud de Paşcani cursul Siretului nu mai este pândit de viitoare captări.

1. *G. Vâlsan*: — Câmpia Română. Bul. S. R R. G. 1915.
2. Pod. înalt din V. Botoşanilor.
3. *Mihai David*: — Lecţiuni de geografie fizică. III Morfologia terestră, Iaşi 1933. (Curs scos la maşina Gestetner)

Intr'o lucrare mai de mult apărută [1], d. Prof. *I. Simionescu*, arată cum linia de despărțire a apelor între basinul Prutului și al Siretului, din partea de nord a jud. Dorohoi și până la Tg. Frumos, merge foarte aproape de valea Siretului, cum de aice o ia spre răsărit, cam paralel cu Bahluiul,ca apoi să se pogoare spre Sud, foarte aproape de valea Prutului. Astfel în fășia dintre Siret și Prut, partea dela nord de valea Bahluiului aparține mai toată basinului Prutului, în timp ce partea dela Sud de această vale, aparține în cea mai mare parte afluenților Siretului. Așa că Prutul, cu nivelul de bază local de 30 m. (la vărsarea Jijiei), străbate o regiune coborâtă ca relief: **Depresiunea Prutului mijlociu**, cum a fost numită de d. Prof. *M. David* [2], în timp ce Siretul cu albia înală, își culege afluenții, prin râul Bârlad, dintr'un masiv înalt, numit de acelaș autor, **Podișul Sarmatic Moldovenesc** [2]).

In fășia dintre Siret și Prut, curg două râuri mai de seamă: **Jijia** și **Bârladul**; primul, afluent al Prutului, celălalt al Siretului. Unul repetă în sens invers rolul celuilalt: fiecare are o lungime destul de mare, ca vărsându se mult mai la sud — pe această suprafață care se apleacă în general dela NW spre SE— să imprime basinelor lor respective niveluri de bază joase. Astfel Jijia se varsă în Prut la Gura Bohotin, unde albia acestuia e la un nivel de 30 m. alt. absolută; iar Bârladul se varsă în Siret după ce acesta și-a adâncit în mod considerabil abia — până la 21 m.

Așa că, Jijia cu nivelul de bază jos, are o mare putere de eroziune în spre isvoare, unde afluenții scurți ai Siretului par văi suspendate față de ai Jijiei, Siretul având albia mult mai înaltă. Dacă Jijia s'ar fi vărsat pe undeva mai direct în Prut, scurtând calea, ar fi avut un nivel de bază mai înalt și nu și-ar fi putut exercita cu atâtă putere înaintarea spre Siret.

Lucrul acesta se întâmplă, în mod invers, la Sud de linia despărțitoare a apelor, paralele cu Bahluiul, adică în basinul Bâr-

---

[1]. *I. Simionescu*: — Contribuțiuni la geologia Moldovei dintre Siret și Prut (Acad. Rom. Publ. Fond. Adamachi, 1903).

[2]. *Mihai David*: — O schiță morfologică a podișului Sarmatic din Moldova. (Bul S. R. R. G. 1920).

lădului. Aice dincontră, Prutul are afluenți scurți, cari debușează îndată în râul principal, având un nivel de bază local foarte puțin diferit față de afluenții Siretului. Aceștia, colectați fiind de Bârlad, se varsă mult mai la Sud, acolo unde Siretul intrând în **Câmpia Română** și fiind influențat de fenomen tectonice, își are un nivel al albiei (respectiv nivel de bază pentru Bârlad), foarte coborât. De aice vine explicația echilibrului în care stau aceste două basine, la Sud de Pașcani-Iași. [1]

In concluzie putem spune că: 1. Captarea pârâului **Bahna** (afluent al Siretului) de către **Buhai** (afluent al Jijiei), nu este un caz excepțional. Asemenea captări s-au petrecut și înainte vreme pe toată întinderea dela isvoare până mai jos de Pașcani.

2. Totdeauna Siretul a trebuit să cedeze puterii de înaintare a afluenților Prutului, pentrucă aceștia din urmă, au un nivel de bază mult mai coborât și o pantă mai mare.

3. Intr'un viitor oarecare Siretul însăși va fi captat și îmbucătățit în trei cursuri, care vor lua-o respectiv prin cele trei porți (înșeuări) ale culmii despărțitoare: Dersca, Bucecea, Ruginoasa, cari au fost folosite altădată de cursuri de apă cu direcții radiară Carpaților, înainte de înfăptuirea actualului curs al Siretului. Aceasta va fi cea mai largă extindare a basinului Prutului pe dreapta, dacă ea nu va fi împiedicată de punerea în acord a profilului longitudinal al Siretului, cu nivelul său de bază.

4. La sud de șeaua dela Ruginoasa, asemenea fenomene de captare nu se mai petrec. Faptul se poate vedea și prin lărgirea mare ce-o ia aice basinul stâng al Siretului (Bârladul). Cauza e că afluenții Siretului în partea aceasta, debușează mult mai la sud, acolo unde și-au găsit un nivel de bază mai coborât.

Captures actuelles entre les affluents de Pruth et du Siret dans le département de Dorohoi (Roumanie)

— Résumé —

Dans la note ci-dessus nous avons indiqué un cas de capture actuelle entre la rivière Buhai, affluent de la Jijia, et de la rivière Bahna, affluent du Siret. La première a avancé perpen-

[1]. In această notă problema e doar schițată; ea va fi arătată în toate aspectele ei și lămurită într'o lucrare viitoare.

diculairement contre le cours de la seconde et étant donné son niveau de base local plus bas (d'environ 125 m.), elle l'a capté, en détournant son cours. La capture est marquée par un marais, où les eaux restent indécises (fig. point b,), et par un tournant inattendu en face du village Dersca. Ainsi de cours d'autrefois de la rivière Bahna (a, b, c) il n'est resté qu'une petite portion tributaire au Siret ; par cette portion qui semble suspendu, la revière Buhai indique l'endroit d'une capture imminente du Siret même, car un seuil de pas plus de 15 m. d'altitude s'interpose jusqu'au lit élevé du Siret

Ce cas n'est pas isolé. Partout, dans le Nord de la Moldavie, les affluents du Pruth ont vaincu les affluents du Siret. Il en est de même au Nord, en Bucovine, comme ici à Dersca, à Bucecea et à Ruginoasa. Au Sud de ce point on ne voit plus de parailles captures. Ce fait coïncide avec le plus grand développement que le bassin du Pruth a ici, au Nord. En voici l'explication : Le Pruth a un niveau de base local très bas (30 m. à Ungheni-Iassy) à cause d'un phénoméne tectonique ; le cours du Sireth est beaucoup plus élevé (290—220 m), grâce au retard de sa concordance avec son cours inférieur. Cela a toujours fait avancer les affluents du Pruth, dont la puissance d'érosion régressive est plus grande. Ils ont élargi ainsi le bassin de cette riviére, au détriment du Siret. Les points vulnérables sont aux endroits où la chaine des collines séparatrices est plus basse, à savoir du côte de **Şeile dela Dersca, Bucecea** et **Ruginoasa.** De cette manière, dans un avenir incertain, le cours du Siret pourra être divisé en trois portions, se dirigeant respectivement par les trois „**şei**“, au cas où le cours supérieur de cette rivière ne tardera pas à s'acorder avec son niveau de base.

Au Sud de Paşcani, de pareils phénomènes de capture ne guettent plus le cours du Siret. Là bas, le bassin de cette rivière s'élargit beaucoup. L'un des plus importans de ses affluents, le Bârlad, qui vient se jeter beaucoup plus loin au Sud (ayant un bas niveau de base d'environ 20 m.) sessemble la presque totalité des rivières du plateau Sarmatique Moldave. Ici, les affluents des deux grandes rivières de Moldavie s'equilibrent en quelque sorte.

Victor Tufescu

Inst. Geor.-Iaşi.

Documente din Basarabia.

[Hogineşti, Dumbrăviţa, m-rea Hîrbovăţ, Micleşti, Oniţcani, Reciula, Ţibirica, Dereneu, Sîngureni, Hirova, Hirişenii etc.]

PAUL MIHAILOVICI.

I.

7072 (1564) Iulie 4. Alexandru voevod, domnul Moldovii, întăreşte hotărîrea boerilor, privitoare ocina de moşie din lunca Segalei ţinutul Orhei, a răzeşilor din Goimăneşti şi Coromîsleni. Se aminteşte şi uricul din 6964 a lui Ştefan cel Mare.

Noi Alexandru voevod, cu mila lui Dumnezeu, domnul ţării Moldovii.

Poruncim că aşa să se urmeze, după cum se arată în această hotărîre a marilor boeri. Dacă însă oarecare parte rămâne nemulţumită, apoi uşile Divanului sunt deschise. Spre încredinţarea căreia, noi poruncim să se aşeze pecetea noastră.

L. P.

Gheorghe Goiman, feciorul lui Onică, cu alţi fraţi ai săi răzeşi din Goimănesti, din partea de sus a moşiei şi Vascan feciorul (loc indescifrabil) cu alţi fraţi ai săi răzeşi din Coromîsleni, *pe lunca Segalei în ţinutul Orhei, în ocolul Cîmpului,* au dat cerere, că aceasta este adevărata lor ocină, dela bunelul şi străbunelul lor, însă ea este împreşurată de alţi fraţi ai lor şi de megieşi.

După aceasta jalobă, am fost însărcinat ca să merg la locul amintit al moşiilor, să adun toţi răzeşii şi megieşii încunjurători, să cercetez documentele amîndoror părţi şi să măsor împrejur aceasta ocină şi moşiile lor, după acele locuri, pe unde din veac, încă strămoşii lor au păstrat stăpînirea.

Venind la locul acelor moşii ce aparţin jăluitorilor, eu am adunat rezeşii şi megieşii încunjurători şi întîi, am cerut dela jăluitori dovezi documentare, pe care temei ei stăpînesc acele locuri, la care ei, au arătat un uric dela anul 6964 [1]) dela Ştefan voevod al treilea, feciorul lui Bogdan voevod şi prin aceasta au dovedit, că cererea lor este dreaptă.

Apoi m'am atârnat cu aceiaşi cerere şi către megieşi, după care drept ei strîmtorează pe jăluitori, iar ei, nu mi-au arătat nici o mărturie documentară, ci numai au spus că aşa au apucat stăpinirea dela părinţii lor. Incredinţat că ei cu rele gânduri fac jăluitorilor această strîmtorare, eu am măsurat împrejur ocina mai sus numită a jăluitorilor.

Luminăţia Voastră, noi am găsit cu cale, ca jăluitorii să stăpînească acele locuri, cari au fost măsurate, fără altă strîmtorare din partea altor neamuri a lor, sau a megieşilor, iar hotărîrea deplină a acestui lucru atîrnă dela Luminaţia Voastră.

Logofăt Gheorghii, Costachii, marele vornic.

4 Iulie 7072 (1564).

Drept. Traducător autorizat *A. Leseţchi.*

Notă. Hîrtie fiscală. Redacţia în ruseşte. Copie din 1864. Aparţine Paul Mihailovici.

II.

7147 (1639) Sept. 1 Iaşi. Vasile voevod, domnul Moldovei, întăreşte lui Moisei feciorul lui Frăţiman ceaşnic, părţile de moşie din satul Vovineşti, cumpărate dela Irina Şenşoae şi dela Irimiea feciorul Ţiţului. Se amintesc cărţi domneşti dela Constantin Movila şi dela Ştefan voevod.

Йо ва́силїе воево(д) бж҃їю мл(с)тїю. Гп(д)ръ зе(м)ли мѡ(лдав)ской. ѡ(ж) прїидоше прѣ(д) на | ми. и прѣ(д) ѹси-ми нашими мѡ(л)да(в)скими болѣри. велики(м) и ма́ли(м) Єрена | ши(н)цоае и сн҃ве е(і) глигорчѣ. и ини сн҃ве е(і). по и(х) добрїа волю. неки(м) не понѵ(ж) | дени. а не́ присе-ловани. и продали. свои(х) правою ѿтнинѵ и кѹпе(ж)но ѡ(т) испи(с)о(к) | за викѹпленїе что. има(л) ерена ше(н)цоае съ

1) Ştefan cel Mare 1457—1504.

па(н) ен ши(н)ца ви(в) пръкъла(б) хоти(н)ски ѡ(т) ко(с)-та(н)ти(н) могила воево(д). ѡ(т) третаа ча(ст) ѡ(т) село вовине(щ) петаа ча(ст) на кꙋла̀ | ꙋ воло(ст) ѡ(р)хе(і)ско(мѵ), съ мѣ(с)то за ста(в) на кꙋла̀. и на пото(к) х[и]ри̇ша(в)ки, и съ полѣни | и съ са́дове. и съ мѣ(с)то за паси(к), и съ ча(ст) ѡ(т) виногра(д). и съ ве(с) прихо(д), тоа̀ прода́ли | Слꙋ-зи на(ш) мои̇сею сн҃ъ фръцима(н) чашни(к), за пе(т)десѣ(т) и̇ пе(т) тале(р) сребръ̀ни(х), а и(н) би́ло кꙋпе(ж)но. ѡ(т) на(с)тасїѧ до(ч)ка тодосі́и. внꙋка добрани. ѡ(т) ꙋри(к) что имали за | дѣ́(д)ннѵ. ѡ̀(т) стефана воево(да), и̇ ѡ(т) то(м) ти(ж) прїидошѣ прѣ(д) нами. и̇ прѣ(д) нашеми̇. | болѣри [1]) по е(г) доброю волю неки(м) непо | нѵ(ж)дени. а не приселова(н). и̇ прода(л) своего правою ѡ҃тннѵ и дѣ́(д)ннѵ ѡ(т) того(ж) | село ѡ(т) вовинещи̇, ѡ(т) ча(ст) комише-щи(м) поло́вина, ча(с(т) что(с) емꙋ и(з)бере(т). съ ча(ст) ѡ(т) мѣ(с)то за стави. на пото(к) кѵла, и̇ на х[и]риша(в)ка и съ полѣнами за сеножа̀ти̇. и съ садо(в)и съ ве(с) при-хо(д). тоа прода(л) племеницꙋ своем..... [мо]исею снъ фръ-цима(н) | ча(ш)ни(к). за двѣдесѧ(т) и пе(т) злоти бити(х). и въста моисею с҃нъ фръцима(н) | и заплати(л) и(с)плънаа ти(х) ви(ш) писанни(х) пн҃зи ꙋ рѵ(к) (loc rupt) ерени̇ исн҃ѵ-ве(м) е(і) и̇ ꙋ | рѵ(к) єремїѧ с҃нъ цицꙋ(л) внꙋ(к) комише(с)-кѵ(л). тѣ(м) ра(ді) ти(м) ви(ш) рече(н)нї ча(с)ти | за ѡ҃(т)-нни ѡ(т) село вовине(щ) нако да ес(т) емꙋ и ѡ(т) на(с) прави ѡ(т)н҃ни и̇ кꙋпе(ж)ни | и потвръжденїе съ въсе(м) до-ходо(м). и и(н) да(с) не ꙋмишае(т).

Пи(с) ꙋ ꙗ(с) в(лт) ҂зр҃мз се(п) а

гп(д)҃нъ ка(з)а(л) L.P.

. . . . . ве(а) лого(ф)

Борълѣнꙋ(л)

[1]) Urmează cinci cuvinte şterse cu condei.

Traducere,

Noi Vasile voevod, cu mila lui Dumnezeu, domnul ţării Moldovei.

Precum au venit înaintea noastră şi înaintea tuturor boerilor noştri moldoveni, mari şi mici, *Irina Şenţoae* şi feciorii ei *Gligorce* şi alţi feciori ai ei, după a lor bună voe şi de nimeni siliţi nici asupriţi şi au vândut a lor dreapta otcină şi cumpărătură din ispisoc de răscumpărare ce l'a avut Irina Şenţoae cu soţul ei Şenţa fost pârcălab al Hotinului, de la *Constantin Movilă* voevod, din a treia parte a satului *Vovineşti* a cince parte, pe *Cula* din ţinutul *Orheiului*, cu loc de iaz pe Cula şi pe părăul *Hirişauca* şi cu câmpuri şi cu livezi şi cu loc de prisăci şi cu parte din vie şi cu tot venitul, aceste le-au vândut slugii noastre lui *Moisei* feciorul lui *Frăţiman* ceaşnic, drept 55 taleri de argint, iar lor le era cumpărătură dela *Nastasia* fiica *Tudosiei* nepoata *Dobranei*, din uric ce-l avea de moşie dela *Ştefan* voevod. Şi după aceasta iarăş au venit înaintea noastră şi înaintea boerilor noştri . . . . . după a lui buna voe, de nimene silit nici asuprit şi a vîndut dreaptă sa ocină şi moşie, din acelaş sat din Vovineşti din partea *Comişeştilor*, jumătate de parte, ce-şi va alege, cu parte din loc de iazuri pe râul Cula şi pe Hirişauca şi cu poeni de fânaţuri şi livezi cu tot venitul, aceste le-a vândut nepotului său Moisei feciorul Fraţiman ceaşnic, drept douăzeci şi cinci galbeni bătuţi. Şi s'a sculat Moisei feciorul Frăţiman şi a plătit în întregime banii mai sus scrişi, în mâna Irinei şi ficiorilor ei, şi în mâna lui *Eremia* feciorul *Ţiţul* nepotul Comaşescul.

Drept aceia, mai sus zise părţi de ocină din satul Vovineşti, să fie lui şi de la noi, drepte otcine şi cumpărături şi întărire cu tot venitul. Şi altul să nu se amestice.

S'a scris la Iaşi, în anul 7147 Sept. 1.

Domnul a zis

L.P.

vel logofăt Boráleanul.

NOTĂ: Hârtie subţire, mucoasă şi îngălbenită. Redacţia slavă în în 21 rânduri. Urme de pecete de ceară roşie, aplicată. Pe verso „Partea Irimiei ce-au fost vândut întorsu mi-au Vas(i)lie Comişescul eu frate său cu Ionaşcu Comişescul şi mi-au dat deplin ce-am dat eu Irimiei şi cheltuiala şi le-am făcut şi zapis dela mine" „Nr. 1. 7147. Sept. 1". Arhiva m-rii Hîrbovăţ jud. Orhei.

III.

7148 (1640) Aprilie 11, Iaşi. Vasilie Lupu, domnul Moldovii, iartă ţiganii mănăstireşte de ciobote şi gloabe. Dăruieşte mănăstirii Dobrovăţul, mai multe familii de ţigani.

Иѡ василіе воево(да) бжїю мл(с)тїю г(с)п(д)ръ земли мѡ(л)(дав)скоі. ѡ(ж) г(с)п(д)вми, бл҃го прои(з)волн(х) наши(м) бл҃гы(м) произволенїе(м). ч(с)ти(м) | и свѣтли(м) ср(д)це(м). ѡ(т) въсеꙗ нашеѧ́ дш҃еѧ́ ѝ ѡ(т) бг҃а помощїѫ. пѝше(м) ѝсвѣдѧте(л)ствꙋе(м) съ си(м) ли(с)то(м) наши(м) | како прїидошѧ прѣ(д) нами. ѝ прѣ(д) ꙋсими нашими болѣри́. ѿци и млебници на̀ши калꙋгер(і) ѿ въсѧ(х) ст҃ѧ(х) мона(с)тира(х), и́ жаловалисѧ̀ съ вели́кою жалоб(ѵ). рекъщи а̀же имают холопи цига(н), за даанїе | и мл҃ованіе ѿ и(н)ши(х) стопочи(б)ши(х) прѣ(д)ні́и гп(д)ри. ѝ ѝмают привилі́ю на ни(х). и не могът дръжати и(х) | раді̀ что́ све́ ходѣют слꙋги хетма(н)ски. и́ цюдеве цига(н)ски. и́ възимают ім чоботе ѝ глоа́бе. и́ на въсѣко лѣто | принесѵт цигані̀ и(м) до сто(л) гп(д)вні́и. и но(ж) ради́ тое́ побѣгли́. и́ разоришѣ(с) цигани и(м) въ и(н)ши(х) зе(м)ли. и зо(с)та(лі) | монасти́ри ве(з) цига(ні). тѣ(м) ра(дї) г(пд)вмі. ѝ съ въсе(м) съвѣтѡ(м) наши(м). съвѣтова́хо(м). ѝ тако ѡ̀брѣто̀хо(м). боне е(с)т | ни едною прїхо(д) гп(д)вми. ни въ помощ(і) земли́ наше(і) въ хара(ч). Нъ то(к)мо е(с)т окъ(д)но(с)т мъна(с)тира(м). и ѡт къ приви | лїꙗ и(х) и на(м) приходи(т) клѣтво. тѣ(м) радѝ гп(дс)вми ꙋмл(с)тиви́хо(м)сѣ. ѝ про(с)ти́хо(м) тѧ(х) въси(х) ви(ш) писа(н)ни(х) | ꙗко(ж) да сꙋт ꙋ̀ поко(і) въси(х) цига(ні) ѡт въси(х) ст҃и(х) | монастира(х). дадо́хо(м) и помл҃вахо(м) ѝ наше(і) ст҃ѣи мона(с)ті(рі) | називае́маго добровъцꙋ(л) е́де(ж) е(ст) хра(м) съше́ствіе ст҃го дх҃а. на и(х) пра́вїи холоп(і) цига(ні), на имѣ

дꙋ | митрꙋ вѣна съ жена и съ дѣти. и тvтv(і)ка съ жена и съ дѣти. и ꙋ(р)сv съ жена и съ дѣти. и геѡ(р)гіе | съ жена и съ дѣти. и брла(д) съ жена и съ дѣти. и иѡ(н) съ жена и съ дѣти. и кръчю(н) съ жена и съ дѣти. и лꙋпv(л) съ жена и съ дѣти. и тꙋтꙋ(і) съ жена и съ дѣти. и лꙋ(н)га съ жена и съ дѣти. и баба съ дѣти | и катрина съ дѣти. и кири(л) съ жена и съ дѣти. и дꙋна съ жена и съ дѣти. и жели(н)ка съ жена и(с) дѣти | и ко(п)дрѣ съ жена и(с) дѣти. и си(м)зѣна съ дѣти. ꙗко да не имают ни е(д)нꙋ потрѣбv слꙋги хе(т)ма(н)ски(х). и цюдеве цига(п)ски възимати и(м) да(ні) а ни чоботе. а ни глоабе. а ни [loc rupt] прохо(ді) хетмански(х). на тъ(к)мо да | имают работат(і) калvге(рі) ѡт ст҃аа мона(с)ти рі) съ сво(і)ми цига(ні). А по нашемꙋ животѣ и гп(дс)ванїю. кто | бъдет г(с)п(д)рь ѡ(т) дѣт наши(х). или ѡ(т) нашего рода. или па(к) бъ(д) кого б҃ъ и(з)берет бити г(с)п(д)ръ наше(і) зе(м)ли мо(л) | да(в)стѣи то(і)би непорꙋши(л) наш(г) даанїе и мл҃ванїе и | ꙋстроенїе. нꙋ а би да(л) и ꙋкрѣпи(л) ст҃ѣи монасти(рі) би(ш) писа(н)но(і) добровъцꙋ(л). а кто сѣ покꙋси(т) разорити наше(г) даанїа. имл҃ованїа. и ꙋстроенїа ѡ(т) стаа мо | на(с)ти(р). тъ да е(с)т проклѣт и тръклѣт о(т) г҃а ба҃ сътво(р)шаго нбо҃ и зе(м)ли. и ѡт прч(с)таа его мт҃ръ. и ѡт в҃і ст҃и(х) ап҃(с)лъ. и ѡ(т) чети(рі) евангелисті. и ѡ(т) т҃ні. ти(х) ѡц҃ъ никейск(их). и да имае(т) ча(с)т съ иꙋдою | и съ тръклѣто(м) арїе(м) въ бе(з)коне(ч)нїа вѣки и мъки ами(ч).

Саа(м) Г(с)п(д)нь велѣ(л)

ꙋ ꙗ(с) в(л) ҂зр҃ми. ап. аї.

ꙗнаки

Traducere.

Io Vasilie voevod, cu mila lui Dumnezeu, domnul ţării Moldovii. Iată Domnia mea, bine am voit cu a noastră bună voinţă, cu curată şi luminată inimă din tot sufletul nostru şi dela ajutorul lui Dumnezeu, scriem şi mărturisim cu această carte a noastră, precum au venit înaintea noastră şi înaintea tuturor boerilor noştri părinţii şi rugătorii noştri călugări dela toate sfintele mănăstiri şi s'au jăluit cu mare jalobă zicând, că avînd robi ţigani de danie şi miluire dela alţi răposaţi înaintaşi domni şi avînd privilegii asupra lor, nu pot să-i ţină pe ei, deoarece umblă slugile hatmaneşti şi giuzii ţiganilor şi le iau ciobote şi gloabe şi pentru fiecare an aduc ţigani la judecata domnească, şi pentru aceasta s'au fugit şi sau risipit ţiganii în alte ţări şi au rămas mănăstirile fără ţigani.

Drept aceia Domnia mea şi cu tot sfatul nostru ne-am sfătuit şi aşa am găsit, că nu este nici un venit Domnii mele nici ajutor ţării noastre în haraci, ci numai... sărăcie mănăstirilor şi dela privilegiile lor şi nouă ne vine jurământul. Drept aceia m'am mijostivit Domnia mea şi am iertat pe cei toţi mai sus scrişi, ca să fie în pace, toţi ţiganii, dela toate sfintele mânăstiri,

Am dat şi am miluit şi a noastră mănăstire numită Dobrovăţul, unde este hramul Pogorîrea Sfântului Duh, pe ai lor drepţi robi ţigani, pe numele Dumitru Vănă cu femeia şi cu copii şi Tutuica cu femeia şi copii şi Ursu cu femeia şi cu copii şi Gheorghie cu femeia şi cu copii şi Brlad cu femeia şi cu copii şi Ion cu copii şi Crăciun cu femeia şi cu copii şi Lupul cu femeia şi cu copii şi Tutui cu femeia şi cu copii şi Lungu cu femeia şi cu copii şi Baba cu copii şi Catrina cu copii şi Chiril cu femeia şi cu copii şi Duna cu femeia şi copii şi Jelincu cu femeia şi cu copii şi Condrea cu femeia şi cu copii şi Simzeana cu copii, precum nu au nici o treabă slugile hătmăneşti şi giuzii ţiganilor, ca să le ia lor dijme, nici cioboti, nici gloabe, nici [alt] venit hătmănesc, ci ca să aibă a lucra călugării dela sfînta mănăstire cu ţiganii săi.

Iar după viaţa şi Domnia noastră cine va fi domn din copiii noştri sau din neamul nostru sau iarăşi pe cine Dumnezeu

va alege a fi domn ţării noastre Moldavii, acela să nu strice a noastră danie şi miluire de aşezare, ci să dea şi să întărească sfintii mănăstiri mai sus scrise Dobrovăţ. Iar cine va încerca a strica a noastră danie şi miluire şi aşezare dela sfânta mănăstire, acela să fie proclet şi treclet dela Domnul Dumnezeu făcătorul cerului şi pământului şi dela Precista lui Maica şi dela 12 sfinţi apostoli şi dela patru evanghelişti şi dela 318 sfinţi părinţi din Niceia şi să aibă partea cu Iuda şi cu trecleatul Arie în nesfârşitele veacuri şi munci, amin.

Insuşi domnul a poruncit.

La Iaşi, în anul 7148 Ap(ril) 11

Ianachi.

NOTA: Hârtie. Urme de pecete aplicată. Pe verso „7148 Apr. 11. Hrisov dila D. Vasili vvd, întăritoriu mănăstirli Dobrăvăţul între alţi mulţi ţigani şi pi Condria No. 6. 7148 Aprili 11". Colecţia seminarului de Istoria Bisericii române, Chişinău.

RECENZIE

Nic. N. Moroşan, Există micoquien în Basarabia şi care ar fi locul său în cronologia p eistocenului ? [Existe-t-il micoquien en Bessarabie et quelle serait sa place dans la chronologie du pléistocen ?] Extras din Buletinul Societăţii Preistorice Franceze. No. 4, 1931.

In urma studiilor serioase din Franţa, cu profesori ca M. Boul şi H. Breuil, a cercetărilor pe teren la Micoque, autorul se ocupă cu competinţă, în acest studiu, de chestiunea micoquienului şi locul său în cronologia pleistocenului în Basarabia.

Combate erorile din lucrările lui C. Ambrojevici asupra existenţei şi vârstei micoquenului în Basarabia: 1) Urmele omului diluvial în Basarabia (Bul. Muzeului Naţ. din Chişinău) fasc. I 1926, pp. 67—90 şi 2) Der palăolithische Meusch in Bessarabien. Sonderabdruck aus Hauser, der Erde Eiszeit und Sintflut pp. 268—290; Berlin 1927? (fără dată)

C Ambrojevici se ocupă de staţiunile paleolitice Chişla-Nedjimova, Darabani şi Cormani din jud. Hotin, unde constată a 1,40 m un strat aurignacien, ţinând seama numai de industria găsită. N. N. Moroşan, după discrierea şi figurile din lucrările lui C. Ambrojevici, după studierea acestor obiecte la Muzeul Naţ. de Antichităţi din Bucureşti susţine că această industrie aparţine aurignacienului-superior. In sprijinul afirmării aduce fauna caracteristică acestei epoce.

Intr'un al doilea strat, la 1,65 m, C. Ambrojevici găseşte oase de mamut, diferite aşchii de silex şi „coups de poing" atribuindu-le epocei micoquiene. N. N. Moroşan nu este de aceiaş părere. Cunoscând caracteristica acestei epoce din studii şi săpături executate la Micoque, afirmă că C. Ambrojevici se înşeală în fixarea industriei micoquiene în Basarabia, pe care o confundă ca aşchii şi sfărmături nucleiforme, a culturii aurignaciene.

Acestea se găsesc întotdeauna în industria unei epoce şi prin morfologia lor pot fi considerate ca pseudo-cheleene. Greşala provine şi din faptul că C. Ambrojevici nu s'a bazat pe stratigrafia cercetărilor sale, ci pe piese de piatră găsită în groape făcute pentru extragerea lutului. Apoi a împărţit materialul găsit în mai multe industrii, după aspectul mai apropiat al unei industrii tipice.

In adevăr, adesea, într'un singur strat găsim piese mai vechi reutilizate, care nici de cum nu permit stabilirea succesiunii a două epoce.

Fără a da vre-o explicaţie, C. Ambrojevici dă mare importanţă stratului steril, ce se interpune între straturile arheologice. Poate pentru a arăta că între formarea acestor două straturi arheologice s'a scurs un mare interval, de timp.

Insă nu odată s'au văzut cazuri, când mai multe straturi arheologice din aceiaş staţiune, aparţineau uneia şi aceleiaşi epoce.

Ca discipol al lui Dr. O. Hauser, C. Ambrojevici fixează micoquienul între musterien şi aurignacien.

N. N. Moroşan cu dovezi convingătoare stabileşte că nu există hiatus între musterien şi aurignacien, care să fie înlocuit prin micoquien. Şi aduce în sprijin părerile lui M. Boul, H. Obermaier, H. Breuil, H. F. Osborn, E. Haug, R. R. Schmidt şi A. P. Pavlov.

Conchide că dacă cercetările viitoare vor da la iveală industrie micoquientă în Basarabia, locul acestei epoce ar fi înainte de musterien, deci la finele acheulienului final şi în nici un caz în acel indicat de C. Ambrojevici.

Certările în domeniul preistoric pleistocen din Moldova şi Basarabia, dovedesc ca musterienul superior se suprapune terasei inferioare a râului, cu Elephas primig. Deci musterienul superior este posterior formării teraselor inferioare a râurilor, terase considerate, ca „wurmiene".

Deci autorul combate părerea lui C. Ambrojevici, de a fi pus paleoliticul superior în timpul ultimului gheţar, când ele sunt sincronice cu timpul post glaciar, deci posterior lui Würm I.

Mai constată că, în lucrările sale, C. Ambrojevici, atribue materialul găsit când unei staţiuni preistorice, când alteia, făcând imposibilă utilizarea.

O bogată bibliografie complectează acest studiu critic, prin care se stabileşte definitiv şi cu competinţă chestiunea micoquienului în cronologia pleistocenului în Basarabia şi care în linii generale nu se deosebeşte întru nimic de cronologia geologico-arheologică, admisă în restul Europei.

Constanţa Dimitriu, Profesoară.

TABLA DE MATERII a nr. 3/1933.

	Pag.
1. **T. G. Bulat.** Asistența socială și pensionarii țării Românești la începutul secolului al XIX-lea	177—200
2. **Const. N. Tomescu.** Diferite știri din arhiva Consiliului eparhial — Chișinău	201—229
3. **Nic. N. Moroșan.** Solutreenul din România extracarpatică și raporturile sale cu acela din Transilvania și din țările limitrofe, cu o planșă	230—236
4 **T. G. Bulat.** Boeriile slujbe în Țările Române la sfârșitul secolului al XVIII-lea și începutul celui al XIX-lea	237—252
5. **I. Lepși.** O veche hartă manuscrisă a regiunilor românești, cu un clișeu	253—258
6. **Victor Tufescu.** Captări actuale între afluenții Prutului și ai Siretului, în jud. Dorohoi, cu un clișeu	259—266
7. **Diacon Paul Mihailovici.** Documente din Basarabia	267—274
8. **Constanța Dimitriu.** Recenzie	275—276

ABONAMENTUL . . . . Anual Lei 200

REDACȚIA ȘI AD-ȚIA CHIȘINĂU, BULEVARDUL CAROL II, 73—7